

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA
OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Vliv korupce na ekonomický růst ve vybraných zemích

The Impact of Corruption on Economic Growth in Selected Countries

Student: Bc. Veronika Pánková

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Ing. Mgr. Zuzana Machová, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Veronika Pánková**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T027 Národní hospodářství
Téma: **Vliv korupce na ekonomický růst ve vybraných zemích**
The Impact of Corruption on Economic Growth in Selected Countries

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretická východiska korupce a ekonomického růstu
  3. Metodologie, data a empirický výzkum
  4. Analýza vlivu korupce na ekonomický růst ve vybraných zemích
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BARRO, Robert J. and Xavier SALA-I-MARTIN. *Economic Growth*. Second edition. Cambridge: The MIT Press, 2004. ISBN 978-0-262-02553-9.
ROSE-ACKERMAN, Susan, ed. *International Handbook on the Economics of Corruption*. Cheltenham: Edward Elgar, 2006. ISBN 9781845422424.
VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. Ing. Mgr. Zuzana Machová, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

Ing. Martin Štěpánek, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne: 22.4.2016 Podpis: Pánková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Doc. Ing. Mgr. Zuzaně Machové, Ph.D. za její cenné rady, připomínky, věnovaný čas a odbornou pomoc při vypracovávání této diplomové práce.

Obsah

1 Úvod	4
2 Teoretická východiska korupce a ekonomického růstu	5
2.1 Vymezení korupce	5
2.2 Typologie korupce	8
2.3 Příčiny a důsledky korupce	11
2.4 Měření korupce.....	14
2.5 Pojetí ekonomického růstu.....	18
2.6 Měření ekonomického růstu	19
2.7 Zdroje ekonomického růstu	21
2.8 Překážky ekonomického růstu.....	23
2.9 Základy teorie ekonomického růstu.....	24
2.10 Shrnutí	28
3 Empirický výzkum vlivu korupce na ekonomický růst	30
3.1 Přehled empirických studií.....	30
3.2 Shrnutí.....	45
4 Analýza vlivu korupce na ekonomický růst ve vybraných zemích.....	48
4.1 Použitá data	48
4.2 Metodologie	50
4.3 Deskriptivní analýza	50
4.4 Korelační analýza.....	52
4.5 Ekonometrická analýza	54
4.6 Komparativní analýza.....	65
4.7 Shrnutí.....	67
5 Závěr.....	69
Seznam použité literatury	72
Seznam zkratk	80
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Korupci lze nalézt na všech kontinentech, ve všech společenských systémech i historických obdobích. V podstatě ji lze označit za celosvětově závažný problém podkopávající ekonomický růst v mnoha zemích. Právě problematika dopadu korupce na hospodářský růst patří ve společnosti k jedním z nejdiskutovanějších tématům dnešní doby. Korupce však nezasahuje pouze do ekonomiky států, ale může být také problémem sociálním, kulturním, morálním, právním a politickým, kdy v mnoha případech může mít katastrofální následky. Proto, aby bylo možné korupci natrvalo vymýtit je potřeba pochopit zejména její příčiny. Na všudypřítomný problém korupce každoročně poukazuje i světově nejpopulárnější Index vnímání korupce naposledy sestavený v roce 2015 organizací Transparency International pro 168 zemí, kde se drtivá většina z těchto států nacházela pod bodovým hodnocením 50 v rámci stupnice od 0 (vysoká míra korupce) do 100 (bez korupce).

Cílem této diplomové práce je zhodnotit vliv korupce na ekonomický růst v zemích OECD v roce 2001 ve srovnání s rokem 2011, a ověřit tak platnost hypotézy o negativním dopadu korupce na hospodářský růst v obou letech.

Tohoto cíle bude dosaženo teoretickým vymezením korupce a ekonomického růstu v rámci druhé kapitoly, kde budou otázky ohledně korupčního jednání vysvětleny prostřednictvím různých druhů a forem, jakými se může korupce navenek projevovat, příčin, které ji mohou vyvolávat i následků, které může napáchat. Problematika ekonomického růstu bude objasněna pomocí nejvýznamnějších růstových modelů, klíčových zdrojů potřebných k hospodářskému růstu, ale i bariér, které jej mohou oslabovat.

Ve třetí kapitole budou načerpány poznatky z vybrané odborné empirické literatury, ve kterých autoři věnují pozornost pozitivnímu či negativnímu dopadu korupce na ekonomický růst. Nejčastěji se lze setkat s literaturou zkoumající vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem přímo a nepřímo prostřednictvím kanálů.

Ve čtvrté a stěžejní kapitole této práce bude zkoumán dopad korupce na ekonomický růst v letech 2001 a 2011 ve vybraných zemích OECD. Nejprve bude provedena deskriptivní analýza umožňující popsat základní ukazatele korupce a ekonomického růstu. Určit zda existuje vztah mezi těmito ukazateli bude cílem korelační analýzy. V rámci ekonometrické analýzy budou sestaveny dva ekonometrické modely pro rok 2001 a 2011, jejichž výsledky určí, jakým způsobem ovlivňuje korupce ekonomický růst v obou letech.

2 Teoretická východiska korupce a ekonomického růstu

V této části kapitoly bude vysvětlen nejen samotný pojem korupce a důsledky, které může v současných ekonomikách napáchat, ale také její typy a formy, kterými se může navenek projevovat. Pro lepší posouzení těchto druhů a forem korupčního jednání budou také posouzeny jednotlivé způsoby měření korupce i příčiny, které ji vyvolávají. Poté bude vymezena problematika ekonomického růstu, jeho pojetí, způsoby měření, zdroje i překážky mu bránící, a nakonec i vybrané teorie ekonomický růst zkoumající.

2.1 Vymezení korupce

Velmi důležitým atributem korupce je skutečnost, že má mnoho dimenzí a v podstatě se jedná o skrytý jev, který je potřeba řešit na mnoha úrovních vzájemně se prolínajících. Nejen že korupce zasahuje do ekonomiky, ale také je problémem kulturním, politickým, sociálním, morálním a právním (Volejníková, 2007). Protikorupční opatření nejsou fenoménem jen v současnosti, ale objevují se už v dobách Mezopotámie v obsahu Chamurapiho zákoníků, a také se lze s usilováním o vymýcení korupce setkat v historii Římské říše nebo starověké Indie. Dojem nadčasovosti a univerzálnosti korupce se však vytrácí je-li nutné korupci blíže definovat a analyzovat (Chmelík a Tomica, 2011). Terminologické vymezení korupce je v současnosti velmi široké a její jednotná všeobecně přijímaná definice neexistuje (Ryska a Průša, 2013). Roztříštěnost názorů na korupci je podle Chmelíka a Tomice (2011) dána:

- 1) sociálním prostředím, ve kterém posuzovatel korupce žije,
- 2) historickým obdobím, ve kterém je korupce posuzována,
- 3) z pohledu státu, tedy regionálním a státním teritoriem.

Podle Rysky a Průši (2013, s. 17) literatura nejčastěji definuje korupce jako: „*zneužití veřejné moci pro soukromý prospěch*“. Tato definice je zajímavá tím, že nijak nezmiňuje peněžní odměnu a korupci lze tak snadno najít v určité míře v každé zemi. Volejníková (2007) zdůrazňuje, že toto nejpoužívanější a zároveň nejjednodušší vymezení korupce poprvé ve svých studiích využila Světová banka. Zřídka se vyskytuje i obecnější definice chápající korupci jako: „*zneužití pracovního vztahu*“, kdy toto pojetí již dále nevymezuje, zda se jedná o pracovní vztah ve veřejném nebo soukromém sektoru (Ryska a Průša, 2013).

Volejníková (2007, s. 15) spolu s Chmelíkem a Tomicou (2011, s. 17) považují za klasickou definici korupce vymezení od Josepha Nye, který ji charakterizuje jako: „*chování, které se z důvodů dosahování soukromých, rodinných, osobních, úzce skupinových finančních nebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností, vyplývajících z veřejné role, anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu*“.¹ David a Nett (2007, s. 22) tuto definici jednoduše zkracují na: „*zneužití postavení, moci nebo autority veřejného činitele pro soukromé zisky*“.

Největší mezinárodní nevládní nezisková organizace bojující proti korupci s názvem Transparency International charakterizuje korupci jako: „*zneužití veřejné pravomoci za účelem soukromého obohacení*“, což představuje takové jednání státních úředníků a politiků, prostřednictvím kterého se nezákonně obohacují zneužíváním pravomocí jimi svěřených (Transparency International, 2016a). Ve shodě s výše uvedeným vymezením je také často korupce citována OSN jako: „*úplatkářství nebo jiné chování ve vztahu k osobám, jimž byla svěřena odpovědnost, které porušuje jejich povinnosti vyplývající z jejich postavení a směřuje k získání nepatřičných výhod jakéhokoli druhu pro ně samé nebo pro jiné*“ (OSN, 2006).²

Mezivládní organizace OECD a úmluvy OSN přímo nedefinují korupci, ale poskytují celou řadu trestných činů vzniklých právě korupčním chováním. Může se jednat např. o uplácení zahraničních i vnitrostátních veřejných činitelů, obchodování s vlivem nebo zpronevěru a jiné neoprávněné použití majetku (OECD, 2008).

V českém právním řádu není pojem korupce dosud definován, ale v rámci mezinárodních dokumentů lze akceptovat vymezení korupce podle Občanskoprávní úmluvy proti korupci přijatou Radou Evropy, kterou Česká republika ratifikovala roku 2003, definující korupci jako: „*přímé či nepřímé vyžádání, nabídnutí, předání nebo přijetí úplatků či jakékoliv jiné nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně, které narušují řádné plnění jakékoliv povinnosti nebo jednání vyžadovaného od příjemce úplatku, nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně*.“ (Transparency International ČR, 2016). Chmelík a Tomica (2011) zdůrazňují, že problematika chápání korupce v České republice je spojena pouze s úplatkářstvím, kdy jsou tyto pojmy považovány za synonyma.

---

¹ NYE, J.S., 1967. Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis. American Political Science Association: The American Political Science Review. 1967, Vol. 61, No. 2, p. 417-427.

² IX. Kongres OSN v Káhiře v roce 1995 o prevenci kriminality a zacházení s pachateli.

Podle Lombarda (2001) bývá korupce vzájemná s předpokladem pasivního příjemce a aktivního pokušitele, kdy ten, kdo o něčem může rozhodovat, změni svou volbu výměnou za neoprávněnou výhodu ve prospěch zájmu své vlasti, strany nebo podniku. Lombard (2001) rozlišuje dvě vady doprovázející korupci, a to lidskou slabost, jestliže lid nedodržuje žádné zákony a neúčinné instituce, pokud ho korumpují samotné zákony.

Podobně i Volejníková (2007) chápe korupci jako způsob obecného lidského chování, které je cílené, záměrné a odchylující se od společenských norem, jejíž podstatou je odměna za neoprávněně získanou výhodu. V tomto korupčním vztahu vystupují subjekty korumpující (nabízející úplatek s cílem dosáhnout prospěchu), subjekty korumpované (poptávající odměnu za poskytnutí neoprávněné výhody) a subjekty poškozené (nesoucí náklady korupční směny ve formě vyšších cen, dodatečných daní nebo nižší životní úrovně).

Chmelík a Tomica (2011, s. 25) definují korupci jako: „*vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu*“, kdy tato charakteristika poukazuje na to, že korupce se netýká pouze úředníků, ale i osob se společenským vlivem.

O korupci v úzkém slova smyslu lze hovořit kdykoliv v případě, že fyzická či právnická osoba v rámci svého postavení poskytne za odměnu jiné fyzické či právnické osobě nějakou výhodu, přičemž jsou porušovány zákony (Volejníková, 2007).

V širším pojetí lze korupci chápat ve smyslu osob, kterým plynou finanční či nefinanční výhody z účasti na korupčním jednání, které ostatní nezúčastněné osoby v tomto systému nemají. Volejníková (2007) v této souvislosti rozlišuje termíny *nepotismus* (způsob uplatňování vlivu významného jedince na prosazení oblíbenců nebo příbuzných do vlivných pozic), *klientelismus* (související s upřednostňováním známých, kdy rozdělování statků probíhá v rámci pravidel protekcí a osob zapojených v klientské síti) a *prodej pozic* (skutečnost, při které dochází k upevňování vlivu významné osoby placeným protěžováním, které umožňuje obsazovat této osobě pracovní místa na základě úplatků).

Také vymezení korupce od Rose-Ackerman a Palifky (2016, s. 10) zahrnuje tyto výše uvedené tři sociální fenomény, když korupci charakterizují jako: „*chování, které se z důvodů dosahování soukromých finančních nebo statusových zisků odchyluje od formálních*

povinností vyplývajících z veřejné role, anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu“.

Dále Volejníková (2007) v rámci definování korupce upozorňuje na jevy, které samy o sobě korupcí nejsou, ale souvisí s ní z důvodu vytváření vhodného prostředí pro korupční chování. Jedná se o *lobbying*, označující prosazování zájmů určitých skupin v politickém procesu, a *střet zájmů* nastávající u veřejných i soukromých subjektů v případě, že se kvalita výkonu dané funkce dostává do rozporu se zájmem osoby tuto práci vykonávající.

2.2 Typologie korupce

Korupční jednání lze zařadit k nejrozšířenějším negativním aspektům fungování současných ekonomik. Formy a druhy, jakými se dnes korupce projevuje, lze označit za natolik různorodé, že není snadné nalézt její jednoduché a efektivní řešení (Dančák, Hloušek a Šimíček, 2006).

Podle Vymětala (2006) může korupce nabývat nejrůznějších forem navzájem se prolínajících a doplňujících. Vantuch (2008) zdůrazňuje různé formy korupce vycházející z druhu výhod a protislužeb, které mohou osoby žádající své zvýhodnění nabízet. Mezi formy korupce řadí finanční nebo věcné dary, protislužby a další výhody. Vymětal (2006) i Vantuch (2008) řadí mezi jednoznačně nejrozšířenější formy korupce úplatkářství a podplácení. Chmelík a Tomica (2011, s. 53) definují úplatkářství jako: „*nižší formu korupčního jednání, odlišující se nižší mírou intenzity jednání a menším rozsahem poskytovaných nebo nabízených výhod*“. Vymětal (2006, s. 19) úplatkem rozumí: „*výhodu dostávající se tomu, kdo úplatek přijímá, či jiné osobě s jeho vědomím*“ naopak podplácení vymezuje jako: „*samostatný trestný čin, kterého se dopouští ten, kdo jinému v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek*“. Mezi základní zpozorovatelné podoby korupce lze začlenit např. vlastizradu, padělání, zpronevěru, zastrasování, zneužití moci, důvěrných informací nebo úředních pečeti a razítek, podvody, vydírání, manipulaci nebo falšování voleb a předpisů, daňové podvody, zanedbání povinností, propojení s organizovaným zločinem nebo nezákonný dohled (Vymětal, 2006).

Podle Chmelíka a Tomice (2011) literatura klasifikuje celou řadu druhů korupce podle nejrůznějších kritérií. Všechna tato kritéria jsou však propojena následujícími společnými prvky odrážející se v rámci každého korupčního jednání:

- 1) subjekty poskytující/nabízející úplatek,
- 2) subjekty přijímající/vyžadující úplatek,
- 3) nabízená úplata/forma poskytnuté výhody,
- 4) vztah výhody a úplaty.

Podle Volejníkové (2007) lze nejjednodušší rozdělení druhů korupce uvést podle kritéria intenzity páčání, rozsahu a závažnosti korupce na velkou a malou. Není snadné tyto jednotlivé druhy přesně rozlišit, jelikož mohou nabývat nejrůznějších forem.

Vymětal (2006) uvádí, že velká korupce se objevuje pouze zřídka v souvislosti s politickými představiteli veřejného i společenského života, kdy prospěch z tohoto korupčního jednání je značně velký. Mezi nejčastější podoby velké korupce řadí např. zneužívání veřejné moci při udělování veřejných zakázek, soukromý prospěch z privatizace, zpronevěra a nehospodárné využívání veřejných zdrojů nebo nepotismus, klientelismus a prodej pozic.

V případě malé korupce se většinou jedná o korupční jednání úředníků nebo dopravních policistů, kdy úplatky jsou podstatně menší než v korupci velké. Malá korupce bývá spojována např. s podplácením úředníků, špatnou organizací, zneužíváním pravomocí z kontrolní činnosti veřejné správy nebo záměrnou nepřehlednou regulací a zatemňováním pravidel (Vymětal, 2006).

Vymětal (2006) uvádí také třetí druh korupce zvaný jako: „*state capture*“, kdy dochází k ovládnutí legislativního procesu soukromým subjektem a formování korupčních sítí. Tento druh korupce stojí většinou uprostřed obou výše uvedených druhů a může nabývat nejrůznějších podob. Např. se jedná o zneužití legislativní moci, auditu, dozoru nebo vyšetřování, korupce médií, korupce v soudních řízeních, podkopávání svobodných voleb neprůhledným financováním kampaní a skrytou reklamou nebo užívání materiálů k nátlaku a politickému vydírání.

Volejníková (2007) také zdůrazňuje rozdělení jednotlivých druhů korupce podle kritéria její oblasti výskytu, ve které působí, na *vnitřní korupci*, často spojovanou s korupcí zasahující do politiky, vyskytující se v úředním styku a mezi zaměstnanci veřejné správy ve smyslu obohacení nebo získání lepšího postavení. V rámci tohoto kritéria lze dále rozlišit *korupci ve státní správě* související se státní správou a státním majetkem. S korupcí politickou a ve státní správě souvisí *korupce v municipalitách* zasahující v oblasti samosprávných

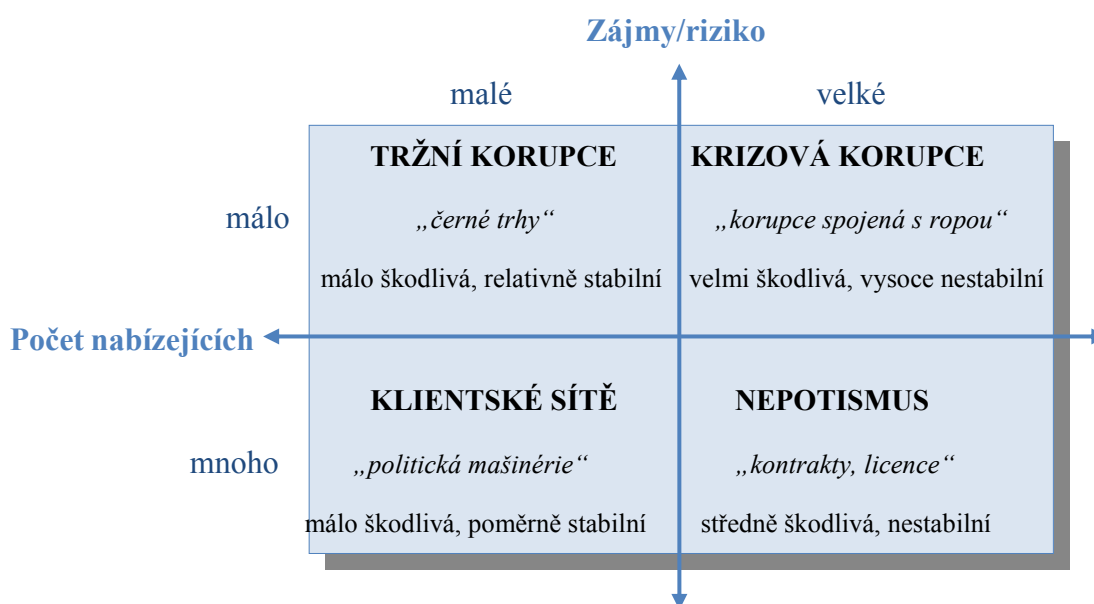
orgánů typickou u zaměstnanců úřadů nebo členů obecních zastupitelstev. Chmelík a Tomica (2011) uvádí jako nejčastější způsoby páchaní korupce v oblasti samosprávy např. zneužívání obecního majetku, bytového fondu, funkcí za úplatu apod. Jako poslední Volejníková (2007) rozlišuje *korupci ve veřejném* (např. soudnictví, policie, veřejné zdravotnictví, školství) a *soukromém sektoru* (např. klientelismus, získání lukrativních zakázek, prodej pozic).

Podle Davida a Netta (2007) lze k nejvýznamnějším druhům korupce zařadit *korupci peněžní* nejčastěji se objevující u státních úředníků a policie, ale také při styku soukromých osob s úřady nebo v obchodním vztazích. Dále definují *byrokratickou korupci*, na které se podílí více úředníků různého zaměření, kdy se jejich prospěch odráží ve ztrátě u jiných osob. Dosahování určitých mocenských pozic vytvářením vztahů závislostí mezi úředníky stejných nebo různých orgánů disponujících veřejnou mocí je cílem *vnitřní (vzájemné) korupce*. *Politická korupce* se nejčastěji spojuje se získáním lepšího polického postavení formou např. darů z tajných fondů v zahraničních bankách na politické kampaně. Obvykle se jedná o vztah zájmu mezi politiky a státními úředníky s cílem získat peníze nebo dosáhnout vzájemných služeb. Za velmi častou je považována také *manažerská korupce* související s provázáním podnikatelské činnosti s úředními orgány a celou řadou korupčních praktik od úplatků za urychlení úřední činnosti až po padělaná razítka při celním odbavování. S tímto druhem korupce úzce souvisí i *strategická korupce* týkající se vedení celé společnosti se značným vlivem na ekonomickou i společenskou stabilitu státu. Speciálním druhem je *vůdcovská korupce* vyvíjející se paralelně s úspěšným řízením vedoucích osob přecházejících postupně ve vůdcovskou deformaci ve formě zastrasování nebo odměňování zaměstnanců bez ohledu na kvalitu a výkon. K nejnebezpečnějším druhům korupce patří *korumpování systému* postihující celý stát. Prakticky se jedná o pronikání korupce do státní správy a celé politické soustavy státu, při kterém dochází k utajenému propojení korupční klientely se státní správou. *Mezinárodní korupce* přesahující státní hranice se projevuje uplácením zahraničních veřejných činitelů vyskytující se např. u úředníků mezinárodních organizací při přípravě různých dokumentů potřebných pro zasedání orgánů. *Korupce v policii* má nejvíce korupčních příležitostí při nekontrolovatelném rozhodování. Novým jevem s nežádoucími důsledky pro společnost je *korupce v médiích* využívající politické nebo hospodářské zprávy k osobnímu prospěchu. Neustále rozšiřující je také *sportovní korupce*, především v atraktivních sportech nebo při dopingových aférách. Posledním druhem korupce je *nepotismus*, již definovaný Volejníkovou (2007) výše. Chmelík a Tomica (2011) zdůrazňují také *korupci ve zdravotnictví*, kdy mezi nejčastější korupční praktiky v této oblasti patří např.

úplatek s cílem získat lepší nebo bezplatnou péči. Korupce se objevuje i v *sektoru vzdělávání a školství* ve všech jejích stupních, kdy typickou formou může být považováno úplatkářství v rámci přijímání studentů na střední i vysoké školy nebo pro dosažení lepších výsledků ve studiu.

Vymětal (2006) nabízí také odlišný pohled na typologii korupce rozlišující mezi méně a více závažnou korupcí podle rozsahu zájmů/rizik na straně jedné a počtem nabízejících na straně druhé, což ukazuje následující schéma:

Schéma 2.1: Méně a více škodlivé formy korupce

Zdroj: Vymětal (2006), vlastní úprava

Ze schématu 2.1 je patrné, že tržní korupce je ve srovnání s ostatními typy podstatně stabilní a méně škodlivá, jelikož je většina občanů vyloučena z procesu rozhodování. Naopak extrémním případem je forma krizové korupce, při které selhává politický proces a prakticky všechny druhy veřejných statků jsou na trhu dostupné jen díky korupčním praktikám. Často krizová korupce souvisí s náhlým zvýšením toků kapitálu ve společnosti, kdy korupce nabývá takového rozsahu, že zkorumpované osoby nemohou z dlouhodobého hlediska spoléhat na své zdroje a moc.

2.3 Příčiny a důsledky korupce

Vymětal (2002) tvrdí, že korupce nikdy nemá jedinou příčinu, ale je souborem vzájemně se propojujících faktorů velmi často těžce identifikovatelných především pokud jsou nutné pro formulaci protikorupčních opatření. Podle Volejníkové (2007) je tak rozbor

příčin a důsledků korupce nezbytným předpokladem nejen pro základ boje s korupcí, ale také pro pochopení jejich reálných účinků. Také Tittl (2013) zdůrazňuje identifikaci příčin korupce jako základní předpoklad pro její eliminaci a lokalizuje příčiny vzniku korupce do třech základních oblastí, při kterých neopomíná ani historické, společenské a demografické faktory:

- 1) do oblasti ekonomické,
- 2) do oblasti organizačně-technické,
- 3) do oblasti sociálně-kulturní.

Příčiny korupce v oblasti ekonomické jsou ovlivňované lidskou touhou po penězích a získávání moci. V této souvislosti Tittl (2013) upozorňuje např. na stupeň centralizace, s jehož výší roste také výše korupce. Dalším významným faktorem v ekonomické oblasti může být postavení monopolů ve společnosti, výše poskytnutého úplatku nebo chudoba. Oblast organizačně-technická sebou nese vysoké riziko korupčního jednání z důvodu existence lobbistů a zájmových skupin a rovněž problém nepotismu. Faktory lokalizované v oblasti sociálně-kulturní oblasti mají významné historické aspekty související se samotnou kulturní vyspělostí společnosti, kdy může být korupce vnímána jako náhodný jev nebo naopak rozvinutý fenomén. Do této oblasti lze začlenit korupci v médiích i samotnou vzdělanost obyvatelstva a z historického hlediska nelze opomenout i klientelismus představující určitou tradici v mnoha společnostech.

Chmelík a Tomica (2011) vysvětlují korupční jednání nejrůznějšími příčinami od sociálních změn ve společnosti přes deficity ve vývoji společnosti přinášejících rozdíly v politické moci, příjmech, morálních normách i slabosti státu, také přes monopolní postavení státu a ekonomické faktory způsobující nesoulad nabídky a poptávky až po sociálně-psychologické příčiny vycházející z individuálních nebo skupinových determinant.

Vantuch (2008) spolu s Chmelíkem a Tomicou (2011) považují za obecně uznávanou příčinu korupce lidskou touhu po úspěchu či zisku, kdy příležitost ke korupčnímu jednání může nastat všude, kde jsou veřejným činitelům svěřovány pravomoci. Literatura pak jako nejčastější příčinu korupce uvádí lidskou touhu po penězích a úspěchu v profesní kariéře. Vantuch (2008) označuje za hlavní příčiny vzniku korupčního jednání následující faktory:

- 1) *širší rozhodovací pravomoci v rukách jednotlivců či organizací*, jelikož neexistuje dostatek kontrol pro osoby disponující těmito rozhodovacími pravomocemi, a proto je mohou začít zneužívat,

- 2) *vlivy monopolů* umožňující vzniku korupce v případě menšího počtu firem na trhu způsobenou jedinci, kteří si jsou vědomi nedostatečné konkurence,
- 3) *nedostatečně fungující ekonomický, právní, politický, kulturní či administrativní systém* nesoucí mnoho podob, kdy se např. jedná o výši úplatku, právní systém upravující fungování státu, systém sankcí za korupční jednání, korupční tradici považující v mnoha zemích korupci za běžný jev, sociální chaos (v České republice vyvolaný např. privatizací a restitucemi), kvalitu státní správy, klientelismus či chudoba,
- 4) *nedostatek kontroly nad rozhodujícími osobami* může vznikat např. u osob disponujících bankovním tajemstvím nebo majících znalosti v oborech prodeje strategického či vojenského materiálu, pokud tyto vědomosti zneužívají v důsledku zkorumpování ve svůj prospěch.

Vymětal (2002) rozlišuje neekonomické a ekonomické faktory, které jsou v přímé souvislosti s chodem fungováním ekonomiky a jejich důsledky se dají poměrně dobře kvantifikovat. Mezi přímé faktory řadí např. udělování exkluzivních práv (jako jsou regulace, licence a povolení) a dotací, rozhodování o výdajích veřejných rozpočtů, daně a daňový systém, financování politických stran, privatizace státního majetku, zaostalost ekonomiky nebo mzdy ve veřejném sektoru, kdy většina z těchto faktorů má původ ve veřejném sektoru generující nejvíce podnětů vedoucích ke korupčním praktikám různé intenzity a síly.

David a Nett (2007) považují korupci nejen za problém politický, ale také ekonomický, jelikož negativně ovlivňuje legitimitu i efektivitu veřejné správy, podkopává obchodní morálku a tržní hospodářství, zvyšuje ceny, státní zadluženost i nezaměstnanost, blokuje vývoj inovací a podporuje rozvoj stínového hospodářství. Podle Volejníkové (2007) vzniká korupce v moderních ekonomikách jako důsledek selhání trhu. David a Nett (2007) však zdůrazňují, že demokratická forma politického systému může usměrňovat podněty k omezování korupce. Naopak v centrálně plánovaných ekonomikách vzniká korupce důsledkem neexistence trhu (Volejníková, 2007).

Také podle Chmelíka a Tomice (2011) je korupce doprovázena mnoha negativními jevy. Nejen, že vytváří nekontrolovatelnou strukturu, ale ohrožuje i hospodářskou soutěž, podporuje vznik nedůvěry v právní stát oslabováním občanského, profesního i morálního kodexu a může pronikat i do politického systému a státní správy jako nástroj organizovaného zločinu.

2.4 Měření korupce

Podle Volejníkové (2007) je klíčové nalézt efektivní způsob měření korupce nejen pro lepší posouzení různých druhů a forem korupčního jednání, ale také jejich příčin a důsledků. Kaufmann et al. (2006) zdůrazňuje, že samotné měření korupce je vyžadováno také pro dosažení určitého pokroku v boji s korupcí, což si uvědomuje nejen Světová banka, ale také občanská společnost při vypracovávání protikorupčních opatření. Proto rozlišuje tři rozsáhlé způsoby podle nichž je korupce měřitelná:

Shromažďování názorů zúčastněných stran. Patří zde průzkumy firem, veřejných činitelů, jednotlivců i vnějších pozorovatelů jako jsou nevládní organizace. Tyto zdroje umožňují sledovat korupci v průběhu času a srovnávat tak jednotlivé země,

Sledování institucionálních rysů jednotlivých zemí. Tento způsob poskytuje informace o příležitostech ke korupčnímu jednání jako jsou postupy při zadávání veřejných zakázek, transparentnost rozpočtu, atd. Tyto údaje sice neměří skutečnou úroveň korupce a nejsou porovnatelné v průběhu času, ale poskytují o možnostech korupce užitečné a potřebné informace,

Pečlivé audity konkrétních případů. Může se jednat o čistě finanční audity nebo detailnější srovnávání. Tyto audity sice poskytují informace o porušování předpisů v konkrétních případech, ale nikoliv o korupci, a proto nejsou vhodné pro sledování korupce v průběhu času.

I když existuje celá řada ekonomických i sociologických způsobů, korupce je velmi obtížně měřitelná s převážnou většinou tzv. měkkých dat způsobující nepřesnosti v relevantnosti získaných údajů (Volejníková, 2007). Podle Davida a Netta (2007) jsou tyto způsoby měření poměrně sofistikované, a proto budou v podmínkách veřejné správy využívány spíše metody identifikující příčiny korupce, mezi které řadí rozhovory, anonymní ankety a průzkumy, monitoring médií či analýzy podnětů a stížností občanů. Podle Volejníkové (2007) se mezi standardní metody pro měření míry korupce obvykle používají kvalitativní sociologické postupy, které lze následně kvantifikovat a převést do formy indexů sloužících k meziročnímu nebo mezinárodnímu srovnávání. Tyto indikátory, sestavené rozdílnými konstrukčními technikami, však nemohou zmapovat konkrétní míru korupce, ale měří zejména její vnímání.

David a Nett (2007) dělí metody měření korupce na objektivní, které jsou založené na příčinách korupčního jednání i na vnímání rozsahu různých forem korupce a subjektivní, které odrážejí názory jednotlivých místních i zahraničních respondentů.

Kotlánová (2012) rozlišuje metody měření korupce na indexy měřící čistě míru korupce (např. Transparency International) a souhrnné indexy, které měří korupci v rámci souhrnného indikátoru (využívající tuto metodiku např. Světová banka a Freedom House). Poté rozlišuje indexy složené, které jsou v čase porovnatelné, propracované a pravidelně zveřejňované (lze uvést např. index vnímání korupce, Governance Matters nebo Globální barometr korupce) a unikátní sestrojené pouze pro daný účel a postrádající možnost srovnávání v čase (příkladem může být např. index V4 organizace Transparency ČR)

Volejníková (2007) rozlišuje měření korupce podle způsobu sběru a vyhodnocení dat usilující o stručné a snadné vyjádření korupčních jednání do následujících čtyř kategorií, do kterých zařazuje jak metodiky komplexní, hodnotící korupci jakou součást souhrnných indikátorů, tak i metodiky specializované, které jsou použitelné jen v rámci problematiky měření korupce:

1) Hodnocení expertů

Tuto skupinu metodických postupů představují studie výlučně založené na názorech expertů, kteří pohlíží na korupci objektivnějším způsobem než firmy nebo obyvatelé. Mezi metody měření korupce snažící se kvantifikovat míru korupce v podobě souhrnného indexu na základě expertního hodnocení patří:

Index korupce v rámci analýzy **International Country Risk Guide (ICRG)** každoročně sestavovaný od roku 1984 organizací Political Risk Services (PRS) a nabývající hodnot od 0 do 100 v rámci několika kategorií od velmi vysokého rizika (0-49) po riziko velmi nízké (80-100). Systém ICRG posuzuje každý měsíc 140 zemí a jedenkrát ročně dalších 26 států na základě jejich hodnocení politického, ekonomického a finančního rizika. Index korupce od PRS se snaží odhalit korupční jednání napříč politickým spektrem soustředující se hlavně na korupci ve formě nepotismu, zatajeného financování politických stran, klientelismu nebo podezřelého vztahu mezi podnikateli a politiky (Kotlánová, 2012).

Index **Governance Matters** (GM)³, jehož součástí je také hodnocení korupce, pravidelně zveřejňovaný Světovou bankou od roku 1996 a každoročně aktualizovaný od roku 2002. Index je výsledkem průměru šesti složek, posuzující kvalitu veřejné správy z více než 30 datových zdrojů produkovaných nevládními i mezinárodními organizacemi kombinující názory expertů i průzkumů v rámci firem a občanů pro více než 200 ekonomik, a to úroveň demokracie, politických práv a svobod, politická stabilita/absence násilí, kvalita regulací, účinnost vlády, právní stát/předvídatelnost a efektivnost soudních rozhodnutí a kontrola korupce. V rámci těchto ukazatelů jsou jednotlivé státy klasifikovány hodnotami v intervalu od -2,5 do +2,5 nebo procentuálním hodnocením od 0 do 100, kdy platí, že čím vyššího hodnocení země dosáhnou, tím lépe je vnímána jejich kvalita veřejné správy (The World Bank, 2015).

2) *Průzkumy domácností a firem*

V rámci této skupiny jsou představeny výzkumy založené na měřeních mezi firmami a obyvateli na základě výzkumu veřejného mínění používající ke zpracování dat standardní statistické metody. Mezi tradiční příklady tohoto přístupu patří:

Studie **Global Competitiveness Report** (GCR), jejichž výzkum se orientuje na malé a střední firmy a **World Development Report** (WDR) zaměřující se na velké společnosti, každoročně vypracovávané Světovou bankou, v rámci nichž je hodnocena také korupce (David a Nett, 2007). Od roku 2004 jsou země v rámci GCR řazeny na základě indexu globální konkurenceschopnosti hodnotící konkurenceschopnost a schopnost jednotlivých zemí poskytovat vysokou úroveň prosperity pro své občany. Index globální konkurenceschopnosti integruje makro/mikroekonomické obchodní aspekty do jednoho indexu ve 12 pilířích zahrnující např. kvalitu institucí, vzdělání, makroekonomického prostředí, infrastruktury nebo inovací (World Economic Forum, 2016). Zprávy WDR začaly jako série každoročních publikací v roce 1978 svou první zprávou zabývající se zmírněním chudoby. Od té doby se WDR každý rok zaměřuje na určité téma jako např. zdravotnictví, zemědělství, životní prostředí nebo také korupce, které je zásadní pro ekonomický rozvoj jednotlivých zemí poskytující tak hloubkovou a podrobnou analýzu tohoto zkoumaného aspektu (The World Bank, 2016).

Index plátců úplatků (Bribe Payers Index - BPI) zavedený Transparency International v roce 1999 a seřazující nejbohatší státy světa podle sklonu jejich firem

---

³ Nyní The Worldwide Governance Indicators (WGI).

k uplácení vysoce postavených veřejných činitelů v zahraničí. BPI je unikátním příkladem z důvodu získaných dat prostřednictvím zvláštního průzkumu z pohledu vedoucích obchodních manažerů soukromého sektoru. Naposledy byl BPI vydán v roce 2011 jako páté vydání hodnotící úplatkářství ve 28 největších světových exportujících ekonomikách podle pravděpodobnosti jejich firem ke korupčnímu jednání v rámci jejich podnikání v zahraničí. Země jsou hodnoceny na stupnici od 0 do 10, což je maximálně dosažitelný počet bodů naznačující, že firmy nikdy neprovozovaly v zahraničí úplatkářství (Transparency International, 2011).

Globální barometr korupce (Global Corruption Barometer), publikovaný poprvé organizací Transparency International v roce 2003, je největší celosvětový průzkum veřejného mínění o korupci včetně dopadů korupčních jednání na obyvatele a jejich osobních zkušeností s úplatkářstvím. Naposledy byl tento ukazatel jako osmé vydání zveřejněn v roce 2013 odrážející odpovědi více než 114 tisíc lidí ve 107 zemích o 12 hlavních institucích, ve kterých mají respondenti pocit, že jsou v jejich zemích nezkorumpovanější. Hodnocení respondentů, prováděné především osobně, telefonicky a on-line, v intervalu od 1 (nezkorumpovaný sektor) do 5 (vysoce zkorumpovaný sektor) ukázalo, že za nejvíce zkorumpované instituce jsou v současné době považovány politické strany následované policií (Transparency International, 2013a).

3) *Složené indikátory*

Indexy v rámci této skupiny vznikají sloučením či vzájemným propojením již dříve existujících indexů korupce, což vyzdvihuje i jejich nespornou výhodu umožňující zahrnout mnohem více informací a eliminovat odchylky dosažených výsledků. Do této skupiny indexů patří světově nejznámější a nejpoužívanější indikátor korupce:

Index vnímání korupce (Corruption Perception Index - CPI) zveřejňován každoročně od roku 1995 organizací Transparency International. CPI se zaměřuje na vnímání korupce v rámci veřejného sektoru mezi politiky a úředníky veřejné správy. CPI je založen na průzkumu domácích i mezinárodních odborníků, obchodních manažerů, analytiků a expertů, kdy do celkových výsledků jsou zahrnuty pouze země s minimální počtem třech průzkumů využívaných pro každou zemi. Zatímco do roku 2011 byly hodnoty CPI klasifikovány na stupnici od 0 (vysoce zkorumpovaná země) do 10 (nízká míra korupce) a započítávaly se i výsledky z minulých období, z důvodu aby nedocházelo k velkým rozdílům v rámci jednotlivých let, od roku 2012 byla metodika výpočtu CPI aktualizována zvyšující tak počet

i kvalitu zdrojů získaných dat z jednotlivých zemí a umožňující lépe zachytit změny v průběhu času ve vnímání korupce. Do výsledků se tak začaly zahrnovat pouze data ze zkoumaného roku z důvodu lépe projevených změn za tento určitý rok. Skóre CPI se nyní pohybuje na stupnici od 0 (vysoká míra korupce) do 100 (země téměř bez korupce) a je sestavován na základě výsledků expertních průzkumů, v rámci kterých respondenti hodnotí např. schopnost vlády bojovat s korupcí a účinnost těchto protikorupčních opatření nebo rozsah korupčních jednání v různých oblastech veřejné správy (Transparency International, 2015).

4) Objektivní indikátory

Objektivní data jsou využívána na základě metodiky tvrdých a měřitelných dat, kdy východiskem jejich šetření je zkoumání přímých zkušeností firem ve využívání korupčních plateb k ovlivňování státních úředníků. Do této kategorie lze zařadit:

Index ekonomické svobody (Index of Economic Freedom - IEF), každoročně sestavovaný organizacemi The Heritage Foundation a The Fraser Institute, používán pro zhodnocení úlohy státu v ekonomice. The Heritage Foundation měří ekonomickou svobodu od roku 1995 založenou na deseti faktorech seskupených do čtyř kategorií (kvalita právního řádu, omezení vlády, účinnost regulací, otevřenost trhů), jejichž výsledky jsou zprůměrované a klasifikované pro každou zemi na stupnici 0-100, což je maximálně možné dosažené skóre vypovídající o zemi nejsvobodnější s ekonomickým prostředím a souborem takových politik nejvíce přispívajících k ekonomické svobodě (The Heritage Foundation, 2016). Fraserův index svobody publikovaný od roku 1996 se skládá z pěti hlavních faktorů, kterými jsou velikost vládního sektoru, monetární politika, právní struktura, regulace a mezinárodní obchod, dále rozdělených do několika složek, které jsou hodnoceny na stupnici 0-10. Opět platí, že čím vyšší hodnoty bude dosaženo, tím bude země svobodnější (Fraser Institute, 2015).

Výjimečným případem v tomto směru je také tzv. **Neumannův index**, zkonstruovaný již v roce 1994, pokoušející se v rámci rozhovorů s exportéry z Německa odhalit obchodní styky podpořené úplatky (David a Nett, 2007).

2.5 Pojetí ekonomického růstu

Podle Helíska (2002) se dosavadní literatura zabývala především vývojem skutečného reálného produktu a jeho kolísáním nabídkové a poptávkové strany ekonomiky.

Holman uvádí (2011), že impulzy k ekonomickému růstu nelze nalézt na straně poptávky, ale pouze na straně nabídky výrobních faktorů, kdy státy začnou využívat dosud nevyužívané zdroje ve formě akumulace kapitálu, při zavádění nových technologií nebo při zapojování do mezinárodní dělby práce. Zvýšení poptávky sice dokáže krátkodobě zvýšit HDP nad potencionální produkt, ale nedokáže zrychlit ekonomický růst. Holman (2011, s. 508) charakterizuje ekonomický růst jako: „*růst dlouhodobého potencionálního HDP, kdy dochází k zvětšování produkční kapacity země a její schopnosti vyrábět*“. Takto naměřený produkt buď může krátkodobě klesnout pod potenciální nebo jej naopak krátkodobě převyšovat. Čadil (2010) rozumí dlouhodobým hospodářským růstem růst potencionálního produktu konzistentního s přirozenou mírou nezaměstnanosti⁴. Podle Czesaného a Johnsona (2012, s. 7) je ekonomika neustále rostoucí, avšak s proměnlivou rychlostí, a oscilující kolem svého potencionálního produktu, který lze definovat jako: „*nejvyšší a dlouhodobě udržitelný produkt dané ekonomiky při optimálním využití všech výrobních faktorů bez vytváření nerovnováh nebo dalších pnutí v ekonomice*“. Helísek (2002) uvádí, že potenciální reálný produkt vzniká při tzv. přirozené míře nezaměstnanosti neboli plné zaměstnanosti, kdy v souvislosti s touto úrovní zaměstnanosti vzniká rovnováha na trzích práce. Při sledování růstu produktu mohou nastat dvě odlišné situace. V prvním případě se jedná o růst skutečného produktu v rámci jeho cyklického kolísání, pokud jde o zvýšení krátkodobé, střídané po určitém čase poklesem produktu. Na druhé straně lze hovořit o dlouhodobém růstu potencionálního produktu tzv. ekonomickém růstu, v případě dlouhodobého trendu se zvyšováním produkčních možností ekonomiky. Podle Jurečky a kol. (2010) se teorie ekonomického růstu zabývá objasněním pohybu reálného HDP prosazující se v čase bez ohledu na přechodné výkyvy v rámci agregátního výstupu ekonomiky a dodává, že ve vyspělých státech je tento pohyb vzestupný. Na základě těchto zjištění lze tedy vypožorovat, že teorie ekonomického růstu zkoumá především dlouhodobý vývoj potencionálního produktu (Helísek, 2002).

2.6 Měření ekonomického růstu

Na ekonomický růst lze nahlížet z hlediska krátkodobého nebo dlouhodobého. V období dlouhém se hospodářský růst projevuje zvýšením produkčních možností vybrané země. V období krátkém lze ekonomický růst měřit zejména reálným a nominálním HDP, kdy

---

⁴ Přirozené míry nezaměstnanosti je dosaženo v případě, že se ekonomika pohybuje na úrovni potencionálního produktu. Tzn. v takové situaci, kdy optimálně využívá veškeré své zdroje s existující pouze dobrovolnou nezaměstnaností vznikající působením tržních sil. Autorem této koncepce byl Milton Friedman, nositel Nobelovy ceny za ekonomii (Jurečka a kol., 2010).

nejčastěji je spojován s cyklickým vývojem ekonomiky. Ekonomičtí teoretikové růstu obvykle využívají hospodářský růst z hlediska dlouhodobého. Měření růstu v této kapitole se zaměřuje na období krátké.

Podle Čadila (2010) je hospodářský růst kvantitativní charakteristikou odrážející vývoj produkce, resp. HDP ve zvolené zemi. Helísek (2002) tvrdí, že v rámci ekonomické teorie se uvádí jako nejužší pojetí měření ekonomického růstu dlouhodobý růst potencionálního produktu na 1 obyvatele. Čadil (2010) dodává, že pro komparace mezi jednotlivými státy bývá hojně využíván ukazatel HDP na obyvatele v paritě kupní síly, ale i další ukazatele jako jsou např. úroveň vzdělání, očekávaná délka života nebo podíl pracovních sil ve vybraných sektorech ekonomiky. Tyto ukazatele lze shrnout pod jednotný indikátor NEW⁵.

Mimo oblast ekonomické teorie se podle Helíška (2011) často k vytyčení hospodářského růstu používá ukazatel vývoje skutečného reálného produktu. Jurečka a kol. (2010) měří ekonomický růst jako změnu úrovně reálného produktu země za určité období, vypočtením rozdílu mezi reálným produktem ve zvoleném roce (Q_t) a v roce předchozím (Q_{t-1}), jak ukazuje následující rovnice:

$$\text{Hospodářský růst} = Q_t - Q_{t-1} \quad (2.1)$$

Samuelson a Nordhaus (1995) charakterizují HDP jako přesný údaj o velikosti ekonomiky, zatímco HDP na 1 obyvatele má úzkou souvislost s vývojem životní úrovně v průběhu času. Tempo růstu HDP je tak pravděpodobně jediným nejlepším a nejčastěji sledovaným ukazatelem měřící hospodářský růst. Jurečka a kol. (2010) tempo ekonomického růstu, obvykle vyjadřované jako míra hospodářského růstu, počítá jako procentní změnu úrovně reálného produktu, ke které došlo zpravidla během jednoho roku, jak je patrné z následující rovnice:

$$\text{Míra hospodářského růstu} = (Q_t - Q_{t-1}) / (Q_{t-1}) \cdot 100 \quad (2.2)$$

Podle Jurečky a kol. (2010) se na tempo růstu často pohlíží jako na ukazatel dynamiky rozvoje a životaschopnosti státu a jeho úspěchu. Na druhou stranu však tempo růstu v současnosti samotné nevypovídá o ekonomické výkonnosti státu.

---

⁵ Net Economic Welfare (čistý ekonomický blahobyť) lze získat takovým způsobem, že od HDP odečteme všechny negativní a záporné externality jako jsou např. škody na životním prostředí a přičteme veškeré pozitivní činnosti např. hodnotu volného času (Klíková a Kotlán, 2006).

2.7 Zdroje ekonomického růstu

Na zdroje ekonomického růstu lze nahlížet z několika hledisek. Tradičním a nejčastěji využívaným přístupem je analýza výrobních faktorů kapitálu a práce a jejich produktivity (Czesaný a Johnson, 2012). Také podle Holmana (2011) je hospodářský růst nejčastěji ovlivňován zejména růstem výrobních faktorů. Zdroje potřebné k růstu potenciačního produktu lze podle Helíska (2002) strukturovaně rozdělit do tří základních složek:

- 1) přírodní zdroje (množství půdy, nerostného bohatství a kvalita těchto zdrojů),
- 2) kapitál (množství kapitálových statků a jejich technická úroveň),
- 3) práce (množství práce a její kvalifikace označená jako „lidský kapitál“).

Varadzin a kol. (2004) mezi přírodní zdroje řadí půdu, nerostné a energetické suroviny. Dále přírodní zdroje rozlišuje na obnovitelné, neustále reprodukovatelné, a neobnovitelné, které již nelze po jejich vyčerpání použít opětovně jako zdroj produkce statků. Vyčerpávání některých těchto zdrojů může zvyšovat jejich vzácnost, což se projeví také v růstu jejich cen, která může vést k nahrazení těchto zdrojů méně vzácnými surovinami či kapitálem (Holman, 2011). Podle Varadzina a kol. (2004) jsou možnosti k využití přírodních zdrojů omezeny stupněm poznání přírody a jejich zákonitostí fungování tak, aby bylo možné tyto zdroje dlouhodobě používat s ohledem na kvalitní život budoucí generace. Stav přírodních zdrojů je tak určující determinantou efektivity využívání práce a kapitálu.

I když přírodní zdroje nemalou mírou přispívají ekonomickému růstu, přesto nepatří mezi jeho hlavní hnací síly. Hlavním zdrojem ekonomického růstu je kapitál ve svém širším pojetí, tzn. v podobě zařízení, strojů a budov, zahrnující jak lidský kapitál, tak i technologie. Technický pokrok vzniká výsledkem akumulace kapitálu, kterou lze rozumět nejen produkci kapitálových statků, ale také investic do lidského kapitálu a výzkumu. Akumulace kapitálu ve formě strojů, budov, apod. postupně vede ke klesajícím výnosům z tohoto kapitálu, které jsou stále nižší a akumulace kapitálu je tak stále více směřována do vzdělání a vědeckého výzkumu (Holman, 2011).

Vedle akumulace kapitálu je dalším důležitým hnacím motorem ekonomického růstu také mezinárodní obchod. Větší trh dokáže vytvořit výhodnější podmínky pro specializaci výroby a otevřít tak větší prostor pro mezinárodní směnu výrobků (Holman, 2011). Pokud země nedisponuje určitými výrobními faktory může je pomocí mezinárodní směny získat,

jestliže je schopna nabídnout obchodním partnerům adekvátní protihodnotu. Mezinárodní směna se tak stává jedním z potenciálních zdrojů růstu států (Jurečka a kol. 2010).

Podle Holmana (2011) jsou také klíčem k dlouhodobému ekonomickému růstu všech zemí nezbytné společenské instituce, v podobě soukromého vlastnictví, podnikání, obchodu i tržní konkurence, resp. jejich vlastní společenský systém, a to především svobodné trhy a soukromé vlastnictví. Nejen, že soukromé vlastnictví přispívá k pracovní i podnikatelské aktivitě, ale také zvyšuje důchody i úspory, a tím podporuje akumulaci kapitálu i ekonomický růst.

Obecněji lze podle Helíska (2011) členit zdroje ekonomického růstu na kvalitativní a kvantitativní. Czesaný a Johnson (2012) řadí mezi kvantitativní faktory ekonomického růstu zásobu práce, kapitálu a přírodních zdrojů se stejnými charakteristikami. Tento zdroj růstu bývá také označován jako extenzivní (Helísek, 2011). Naopak mezi kvalitativní faktory lze zařadit efektivitu využití těchto jednotlivých zásob (Czesaný a Johnson, 2012). Pokud je zdrojem růstu zejména rozvoj kvalitativních výrobních faktorů lze jej označit za intenzivní (Helísek, 2011). Helísek (2011) zahrnuje do kvalitativních zdrojů hospodářského růstu, často označované jako technologický pokrok, také mezinárodní dělbu práce či rozvoj informačních technologií. Jurečka a kol. (2010) zdůrazňuje, že v realitě současných ekonomik se nejčastěji uplatňuje kombinace obou typů těchto zdrojů, jejichž výsledkem je obvykle dlouhodobý ekonomický růst potenciálního produktu.

Podle Helíska (2011) lze souvislost mezi ekonomickým růstem a faktory jeho růstu vyjádřit prostřednictvím agregátní produkční funkce. Podle Jurečky a kol. (2010) tato funkce kombinuje práci (L), kapitál (K) a půdu (A), která dává tyto vstupy do souvislosti s výstupem v podobě reálného produktu ekonomiky (Q), který je také ovlivňován technologickým pokrokem (A), jak je zřejmé z následující rovnice:

$$Q = f(K, L, A, T) \quad (2.3)$$

K analýze zdrojů hospodářského růstu, tedy jednotlivých výrobních faktorů k růstu ekonomiky, je standardně využívána také dvoufaktorová Cobb-Douglasova produkční funkce, kdy tempo růstu produktu se rovná produktivitě výrobních faktorů, a to zásoby práce, kapitálu a technologického pokroku (Czesaný a Johnson, 2012). Tato produkční funkce má podle Helíska (2011) následující podobu:

$$Q = T - K^a - L^b, \quad (2.4)$$

kde koeficienty a , b představují koeficienty elasticity reálného produktu ekonomiky (Q) vůči kapitálu (K) a práci (L) neboli podíl práce a kapitálu na vyprodukovaném reálném produktu.

2.8 Překážky ekonomického růstu

Helísek (2002) upozorňuje na několik příčin podkopávající ekonomický růst v mnoha státech a rozděluje je na ekonomické a neekonomické. V prvním případě mezi hlavní ekonomické příčiny brzdící ekonomický růst řadí demografický vývoj obyvatelstva, vývoj zásob kapitálu, zásobu investic a inovací a nedokonalé institucionální podmínky pro růst.

Za základní ekonomickou bariéru hospodářského růstu lze označit nedostatečnou kapitálovou zásobu statků, kdy k prohloubení kapitálu většinou chybí úspory, které nemohou být tvořeny při nízkém produktu i důchodu na obyvatele. Nízká produktivita pracovních sil se tudíž nezvýší, pokud nedojde k rozšíření kapitálu a spolu s nedostatečnými úsporami vzniká bludný kruh chudoby⁶. K překážce nedostatku kapitálových zásob se připojuje i nedostatečný technologický pokrok a nedostatečná úroveň kvalifikace pracovníků, která také bývá často spojována s migrací kvalifikované pracovní síly do zemí s lepší životní úrovní (Helísek, 2002).

Kromě těchto ekonomických příčin působí na prohlubování rozdílu v ekonomické úrovni jednotlivých zemí i překážky neekonomické, jako např. katastrofy a vlivy přírodní, které rovněž státy nezanedbatelně ovlivňují (Helísek, 2002). Podle Čadila (2010) se zejména jedná o bariéry legislativní, sociální a politické, které lze souhrnně označit za institucionální. V mnoha případech se tyto bariéry týkají ekonomického růstu národních států, ale projevují se i na jejich regionální úrovni, kdy se mohou tyto institucionální překážky podstatně lišit. Příkladem může být špatně fungující vláda, která působí na ekonomiku daného státu výrazně negativním účinkem. Prvním důležitým krokem k podpoře ekonomického růstu je tak zajištění stability ekonomického prostředí jak samotné exekutivy, tak i stabilních vztahů se zahraničním, které je nutné k vyvolání akumulace kapitálu, podnikatelské sféry i přilákání zahraničních investic. Zvláštním případem v tomto směru jsou překážky sociální, které silně potlačují inovace i investice v zemích. Z tohoto pohledu je důležité vytvořit v ekonomikách takové sociální prostředí, které bude moct produkovat tyto inovace, tak potřebné

---

⁶ Země bez pomoci nedokážou odstranit chudobu, jelikož ze své nedostatečné výroby a nízkých příjmů nejsou schopny akumulovat kapitál, kterým by mohla být životní úroveň zvýšena, a který je tak potřebný k jejich ekonomickému rozvoji (Samuelson, 1995).

k ekonomickému růstu, jelikož jen společnost otevřená a vytvářející dostatečné množství inovací je schopna dosáhnout příznivého hospodářského růstu.

2.9 Základy teorie ekonomického růstu

Podle Varadzina a kol. (2004) je předmětem teorií ekonomického růstu sledování vývoje ekonomické dynamiky v rámci hledisek jejich kvantitativních změn, kdy se ekonomická literatura pokouší nalézt různé metodologické postupy snažící se tuto problematiku odhalit a interpretovat. Počátky teorií ekonomického růstu a bohatství národů spadají již do dob Adama Smitha k jeho dílu „*Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*“ z roku 1776 a k dalším významným představitelům klasické ekonomie, kterými byli David Ricardo nebo Thomas Malthus (Jurečka a kol., 2010). Podle Fraita a Červenky (2002) již Smith došel k závěrů, že zdrojem ekonomického růstu je akumulace kapitálu, dělba práce a technologický pokrok. Další významný prvek do problematiky ekonomického růstu přidávají i Ricardo a Malthus, a to zákon klesajících výnosů.

Poté co byly v předcházející části vymezeny přístupy k určení jednotlivých zdrojů ekonomického růstu, ekonomická teorie obsahuje i mnoho konkrétnějších postupů ve formě růstových modelů, rozdílně zohledňující význam jednotlivých zdrojů ekonomického růstu včetně jejich omezení. V následující části budou stručně shrnuty nejvýznamnější přístupy růstových teorií, mezi které patří:

1) Keynesiánské modely růstu

Keynesovská teorie růstu vznikla dynamizací Keynesovy teorie, propojením teorie krátkodobé nerovnováhy s teorií růstu, ekonomy Harrodem (1939) a Domarem (1946). Klíčovým prvkem v Harrodově teorii byla akcelerace, naopak Domar vycházel z principu multiplikačního. I když byly jejich principy odlišné, dochází ke stejným výsledkům, a proto lze jejich závěry vysvětlit společně (Frait a Červenka, 2002). Za první ucelenou novodobou teorii ekonomického růstu a bezprostředním předchůdcem moderní teorie růstu lze tak považovat Harrodův-Domarův model, díky kterému lze s použitím prvků keynesovské analýzy poukazovat na přirozenou nestabilitu tržní ekonomiky (Kadeřábková et al., 2002).

V rámci modelu Harroda a Domara lze podle Fraita a Červenky (2002) rozlišit tři tempa hospodářského růstu. V první případě je to skutečné tempo růstu, které však nic nevypovídá o charakteru růstu, a proto Harrod zavádí ještě přirozené a zaručené tempo růstu.

Přirozené tempo růstu (G_N) závisí na technickém pokroku (g) a tempu růstu obyvatelstva hledající si práci (n), při kterém se ekonomika nachází ve stavu plné zaměstnanosti využívající veškeré dostupné technologie vyjádřené v této formě rovnice:

$$G_N = n + g \quad (2.5)$$

Skutečné tempo růstu (G_A) představuje takové tempo ekonomického růstu, kterého ekonomika dosahuje. *Zaručené tempo růstu* (G_W) je pak založené na jistých předpokladech v rámci rovnováhy.

Základním předpokladem modelu je rovnost mezi investicemi a úsporami vyjádřená následující rovnicí (2.6), ve které je zaručené tempo růstu (G_W) určeno kapitálovým koeficientem (k) a existujícími úsporami (s) vznikající jako konstantní podíl na důchodu:

$$G_W = s/k \quad (2.6)$$

V reálných ekonomikách se skutečné tempo růstu (G_A) odchyluje od přirozeného (G_N) i zaručeného (G_W) tempa růstu a nemůže dojít k tomu, že by bylo dlouhodobě větší než přirozené tempo růstu (G_N). Optimálního stavu je tedy dosaženo v následujícím případě:

$$G_A = G_N = G_W \rightarrow G_A = s/k = n + g \quad (2.7)$$

Harrodův-Domarův model poukazuje na nutnost udržovat určitou míru investic v ekonomice, jinak může nastat nerovnováha nejčastěji se projevující v nezaměstnanosti nebo inflaci. Klíčovým nedostatkem tohoto modelu je však skutečnost, že nedefinuje postup, prostřednictvím kterého by bylo umožněno nastolit výše zmíněnou rovnováhu (Varadzin a kol., 2004). I tak lze však Harrodův-Domarův model považovat za nejvýznamnější model z období před příchodem neoklasických teorií růstu (Čihák a Holub, 2000).

2) Neoklasická teorie růstu

Neoklasická teorie růstu podle Fraita a Červenky (2002) odstraňuje jeden z hlavních nedostatků modelu Harroda a Domara, a to nemožnost substituce práce a kapitálu. Největší význam v rámci modelů ekonomického růstu tak bývá připisován neoklasickému modelu Solowa a Swana z roku 1956, který je především modelem kapitálové akumulace, zaměřující na růstovou úlohu úspor, populační expanzi a úlohu technologického pokroku (Jurečka a kol., 2010). Dodnes tak představuje Solowův model pro většinu ekonomů základní rámec sloužící k analýze ekonomického růstu (Čihák a Holub, 2000).

Mezi základní předpoklady Solowova modelu lze zařadit ekonomiku mající v každém časovém úseku k dispozici určitou pracovní sílu s konstantním tempem růstu a kapitálovou zásobou, kdy s těmito zdroji produkuje reálný důchod. Dalším důležitým předpokladem modelu je ekonomika uzavřená, resp. nemající žádný import a export, a neexistující státní sektor, tzn. bez daní a státních výdajů. Na základě těchto zjištění tak platí, že část reálného důchodu, která není investována je spotřebována a zároveň platí, že výdaje na spotřebu nemohou překročit důchod z kapitálu a práce (Frait a Červenka, 2002).

Podle Fraita a Červenky (2002) je základem Solowova modelu agregátní neoklasická produkční funkce, ve které musí platit předpoklady pozitivní závislosti, konstantních výnosů z rozsahu⁷ i zákon klesajících mezních výnosů⁸. Takto sestavenou produkční funkci, kombinující vstupy jako práci (L) a kapitál (K) a dávající je do souvislosti s výstupy v podobě reálného produktu ekonomiky (Q), na který může také působit technologická úroveň (A), lze obecně vyjádřit následující rovnicí (Jurečka a kol., 2010):

$$Q = f(K, L, A) \quad (2.8)$$

Podle Čiháka a Holuba (2000) může mít produkční funkce v neoklasickém modelu také konkrétní podobu. Příkladem je Cobb-Douglasova funkce splňující předpoklady konstantních výnosů z rozsahu a s klesajícími mezními výnosy z výrobního faktoru vyjádřená již výše viz strana 20. Pokud je tedy v neoklasickém modelu rostoucí podíl kapitálu na pracovníka, přírůstek výstupu vyvolaný touto akumulací kapitálu je neustále nižší (Jurečka a kol., 2010). Cobb-Douglasova produkční funkce byla následně upravena Solowem zavedením technického pokroku jako samostatného faktoru růstu. V této formě tak technický pokrok neovlivňuje substituci kapitálu a práce ani jejich mezní produktivity, a proto je zvláštním faktorem růstu působící samostatně mimo práci i kapitál označován jako neutrální (Sojka, 2010)

V Solowově modelu se upřednostňuje sledování reálného produktu na pracovníka, resp. na hlavu, a to z důvodu sledování pozitivního vlivu ekonomického růstu na blahobyt obyvatel dané země (Jurečka a kol., 2010). Za podmínky konstantních výnosů z rozsahu lze

---

⁷ Jedná se o případ, kdy při růstu jednotlivých výrobních faktorů o jednotku dochází k růstu ve stejné míře, tzn. také o jednotku (Jurečka a kol., 2010).

⁸ Jurečka a kol. (2010, s. 225) tvrdí, že: „*jestliže ve výrobním procesu roste množství jednoho výrobního faktoru, aniž by se měnilo množství ostatních výrobních faktorů, dodatečný (mezní) výnos z rostoucího výrobního faktoru klesá*“.

tedy tuto produkční funkci vyjádřit také ve tvaru na jednoho pracovníka, jak je patrné z rovnice (2.9), ukazující výstup na jednotku efektivní práce jako funkci kapitálu (k):

$$q = f(k) \quad (2.9)$$

Podle Varadzina a kol. (2004) se následkem zákona klesajících mezních výnosů postupem času vyčerpává, prostřednictvím akumulace kapitálu, možnost zvyšování kvality životní úrovně, kdy ekonomika není schopna generovat vyšší podíl reálného HDP na obyvatele a ocitá se v tzv. stálém stavu, charakterizovaném konstantními podíly Q/L a K/L , kde (s) představuje míru úspor, (g) reprezentuje míru růstu technologií, (x) míru znehodnocení kapitálu a (n) ukazuje míru růstu populace, jak ukazuje následující rovnice:

$$sf(k^*) = (n + g + x)k^* \quad (2.10)$$

Podle Jurečky a kol. (2010) stojí za určitou možností umožňující zvýšení stálého stavu dva faktory, a to snížení tempa populačního růstu, resp. zvýšení domácí míry úspor, které však podpoří akumulaci kapitálu v ekonomikách pouze dočasně. Zásadní veličinou neoklasického modelu, překonávající tak omezení vyplývající se zákona klesajících mezních výnosů, se stává technologický pokrok jako jediný faktor umožňující jednotlivým ekonomikám dosáhnout ekonomického růstu i poté, co se ocitnou ve stálém stavu.

Za ekonomickým růstem zemí tedy musí stát zejména technologický pokrok, jehož původ není v neoklasickém modelu vysvětlován a stává se tak veličinou exogenní (Jurečka a kol., 2010). Frait a Červenka (2002) také upozorňují na základní problémy spojené s neoklasickým modelem růstu, a to na mezinárodní rozdíly v životní úrovni států, výnosy kapitálu v jednotlivých zemích i konvergenci ekonomik vykazující mnohem rychlejší tempo, než jaké bylo pozorováno v realitě. Zásadní příčinou nespokojenosti se Solowovým modelem se ale stal fakt, že není schopen vysvětlit existenci dlouhodobého růstu výstupu na obyvatele (Čihák a Holub, 2000). Tyto námitky sice mají určitou váhu, ale nejsou rozhodující a i tak je dodnes Solowův-Swanův model inspirací pro mnoho výzkumníků pokoušejících se odstranit některé jeho nedostatky v rámci nové teorie růstu zformované v 80. letech 20. stol. (Jurečka a kol., 2010).

3) Nová teorie růstu

Vznik nové teorie růstu je spojen s pracemi Romera (1986) a Lucase (1988), kteří se snažili determinovat dlouhodobý růst v rámci endogenních modelů, modernizovat a doplňovat tak neoklasický model (Frait a Červenka, 2002).

Kapitál je v nové teorii růstu chápán v mnohem širším pojetí než v neoklasickém modelu. Není již pouze fyzickým kapitálem, tzn. zařízeními a stroji potřebnými k výrobě a zvýšení produkce, ale také kapitálem lidským (Jurečka a kol., 2010). Lze tak předpokládat, že investice do fyzického i lidského kapitálu vytvářejí technologický pokrok prostřednictvím vzdělávání a získávání zkušeností (Kadeřábková et al., 2002).

Nová teorie růstu také zkoumá případné pozitivní externality z akumulace kapitálu, kdy část prospěchu spojeného s akumulací kapitálu nenáleží pouze vlastníkům kapitálu, ale také zbytku společnosti (Frait a Červenka, 2002). Helísek (2002) tuto situaci vysvětluje tak, že pozitivní externality, tzn. nové myšlenky, objevy a zlepšení se rozšiřují od původních subjektů do celé ekonomiky z důvodu neexistence patentové ochrany, a tímto způsobem zvyšují produktivitu svých výrobních faktorů. V tomto případě má technologický pokrok charakter veřejného statku a růst bude záviset na akumulovaných znalostech daného státu (Kadeřábková et al., 2002). Vláda by tudíž v tomto ohledu měla podporovat výzkum a vědu pomocí institucionálních opatření, resp. ochranou majetkových práv, efektivním soudním systémem, daňovými stimuly apod. Technologický pokrok se tak v nové teorii růstu stává endogenním, a proto je také tato teorie často nazývána teorií endogenního růstu (Jurečka a kol., 2010).

Práce Romera a Lucase tak opouští předpoklad, kdy byly stejné technologie dostupné pro všechny země a jejich produkční funkci lze zapsat v následující podobě rovnice (2.11), kde hlavní faktory představují lidský kapitál (H) a kapitál (K) vyvolávající rostoucí výnosy z rozsahu, a přitom závisející na růstu, a tím je endogenizován technologický pokrok (A):

$$Q = A(K, H)f(K, H, L) \quad (2.11)$$

Podle Helíška (2002) nelze endogenního ekonomického růstu dosáhnout v jakékoliv zemi, např. jednorázovým poskytnutím moderního vybavení kapitálu či lepší kvalifikací pracovní síly, nýbrž vzniká jako výsledek dlouhodobého ekonomického vývoje.

2.10 Shrnutí

V první části této kapitoly byl vymezen pojem korupce prokazující, že korupční jednání nejsou fenoménem pouze v současných ekonomikách, ale objevují se už v dobách starověku. Terminologická vymezení korupce jsou v dnešní době tak široká, že prakticky neexistuje všeobecně přijímaná definice. Korupce rovněž nabývá nejrůznějších forem a druhů navzájem se prolínajících a doplňujících, kdy nejobecněji a v nejširším slova smyslu lze

korupci dělit na velkou a malou. Taktéž korupce nemá nikdy jedinou příčinu, ale je souborem vzájemně se propojujících faktorů velmi často těžce identifikovatelných. Obecně uznávanou příčinou korupčních jednání je označována lidská touha po penězích a úspěchu. Korupci doprovází mnoho negativních jevů jak ekonomických, tak i politických. Nejen, že podkopává tržní hospodářství, ale také blokuje vývoj inovací a podporuje rozvoj stínové ekonomiky. I když existuje celá řada způsobů, korupce je velmi obtížně měřitelná s převážnou většinou tzv. měkkých dat způsobující nepřesnosti v získaných údajích. Mezi standardní metody pro měření korupce se tak obvykle používají takové sociologické postupy, které lze následně převést do formy indexů. Světově nejpopulárnějším indexem je každoročně zveřejňovaný organizací Transparency International index vnímání korupce zaměřující se zejména na vnímání korupce v rámci veřejného sektoru.

Druhá část této kapitoly byla věnována problematice ekonomického růstu. Ekonomickým růstem se nejčastěji rozumí růst potencionálního produktu, kdy teorie zkoumající hospodářský růst se zabývají především jeho dlouhodobým vývojem. Zdroje potřebné k růstu potencionálního produktu jsou nejčastěji ovlivňovány zejména výrobními faktory, kterými jsou práce, půda a kapitál. Mezi nejvýznamnější přístupy růstových teorií patří keynesiánské, neoklasické a nové modely růstu zabývající se zejména problémem způsobení technologického pokroku. Ten je na rozdíl od neoklasických růstových teorií, kde je brán jako exogenní veličina, v nové teorii již endogenizován a vyvolán právě lidským kapitálem. Pravděpodobně nejsledovanějším ukazatelem měřící ekonomický růst v krátkém období se ukázal indikátor tempa růstu reálného HDP, který často rozvíjí dynamiku i životaschopnost státu a jeho úspěchu.

3 Empirický výzkum vlivu korupce na ekonomický růst

Poté, co byla v přecházející kapitole vymezena teoretická východiska korupčního jednání i ekonomického růstu bude v následující části této práce pozornost věnována empirickým studiím, ve kterých se autoři zaměřují na dopad korupce na ekonomický růst.

3.1 Přehled empirických studií

V části této podkapitoly bude předmětem zájmu posoudit vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem. Vybráním empirických prací zabývajících se touto vazbou bude následně stanoven pozitivní nebo negativní dopad korupce na hospodářský růst. Jinak řečeno, zda se zvýší nebo naopak sníží ekonomický růst s nepatrnou změnou korupce. První část této podkapitoly bude zaměřena na empirickou literaturu, se kterou se lze setkat nejčastěji, zkoumající vliv korupce na růst přímo i nepřímo prostřednictvím kanálů. Dále budou přezkoumány studie, které analyzují i jiné dopady korupce než na růst.

3.1.1 Přímý a nepřímý vliv korupce na ekonomický růst

Existuje mnoho empirických výzkumů, které se zabírají dopadem korupce na ekonomický růst. Většina autorů těchto prací podporuje tvrzení, že korupce má negativní vliv na hospodářský růst v mnoha zemích.

Mezi tyto autory lze zařadit Igwike, Hussaina a Nomana (2012), kteří na základě shromáždění panelových dat 201 vyspělých i rozvojových zemí v období let 2000-2009 našli podporu pro hypotézu, že korupce vážně škodí ekonomickému růstu. Jako ukazatel hospodářského růstu zvolili tempo růstu HDP a úroveň korupce vyjádřili indexem vnímání korupce (CPI), každoročně sestavovaným organizací Transparency International (TI). Průměrné CPI zkoumaných zemí na bodové stupnici 0 (nejvíce zkorumpované země) až 10 (nejméně zkorumpované země) bylo jen 2 a také tempo růstu HDP pouhých 0,056 %. V rámci těchto zjištění doporučují zaměřit budoucí studie na mikroanalýzu korupce, jelikož každá země má svou vlastní směsici korupčních praktik, které studie na makroekonomické úrovni neodhalí. Dále by pro vypořádání se s různými rozměry korupce napomohla novější, obsáhlejší a dostatečně podrobná databáze.

Co nejpresněji posoudit vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem se ve své práci na základě meta-regresní analýzy snažili Campos, Dimova a Saleh (2010). K tomu jim napomohl jedinečný soubor dat obsahující přes 460 ekonometrických odhadů vlivu korupce na růst ze 41 různých empirických studií. Zhruba 32 % z těchto odhadů potvrzují názor

negativního dopadu korupce na růst, 62 % naznačují statisticky nevýznamný vztah, zatímco jen 6 % podporuje pozitivní a významný vztah mezi korupcí a růstem. Jako výběrová kritéria vyčlenili autoři veškeré výsledky regresí z každé studie, popsali rozdíly v použité ekonometrické metodice v jednotlivých člancích, zahrnuli rozdíly ze vzorku zkoumaných zemí a časových období, problémy spojené s měřením a vyloučili studie zkoumající pouze jednu zemi či vliv korupce na jiné proměnné než je ekonomický růst. Není překvapením, že většina studií vykazuje negativní a významný vliv korupce na růst. Tento ekonometrický průzkum tak nevylučuje skutečně škodlivý dopad korupce na růst. Do budoucna by však autoři rádi uvítali studie zahrnující různé institucionální a strukturální reformy, což by podle nich významně přispělo ke zlepšení pochopení hospodářských důsledků korupce.

Právě důsledky korupce v 50 státech USA ve své práci popisují Glaeser a Saks (2006). Shromáždili údaje o průměrném počtu obviněných za trestný čin korupce v letech 1976-2002 ve srovnání s průměrným počtem populace ve stejném časovém úseku. V tomto období bylo asi 0,28 státních úředníků odsouzeno za korupci v průměru na 100 tisíc obyvatel za rok. Největší počet odsouzených za korupci byl na Aljašce (0,64) a v Mississippi (0,61). Naopak nejnižší počet v Oregonu (0,07) a Washingtonu (0,1). Zvláštností této studie je měření korupce na základě údajů o odsouzení za trestný čin korupce, a přesto autoři došli k podobným závěrům v souladu s mnoha hlavními teoriemi a studiemi. Jejich závěry poukazují na vysoký stupeň korupce, který je známkou slabých politických institucí, neboť státní úředníci jsou schopni podniknout kroky, které vedou k osobnímu zisku, namísto podpory blaha státu. Přestože použitá data odsouzených za korupční jednání neposkytují informace o činnostech institucí, jako přijímání úplatků nebo manipulaci s volebními výsledky, i tak naznačují, že omezení v rámci politické činnosti nejsou dostatečně silná, aby zabránila takovému chování. Na základě regresní analýzy poměrně silně prokázali slabost politických institucí v těch státech, které jsou chudší a méně vzdělané. Rovněž jsou vzdělanější státy méně zkorumpované, zatímco státy s vyšší etnickou a rasovou heterogenitou mají také vyšší stupeň korupce. Korupce také negativně ovlivňuje úroveň příjmů a míru chudoby domácností a všechny tyto důkazy jsou v souladu s teorií o škodlivém dopadu korupce na ekonomický růst.

Podle Akcaye (2002) je korupce příznakem hlubokých institucionálních nedostatků. Viní ji ze snížení přímých zahraničních investic (dále jen PZI) a vládních výdajů, za prohlubující se nerovnosti v rozdělování příjmů i narušení trhu. Proto se rozhodl

prostřednictvím regresního modelu prokázat negativní dopad korupce na ekonomický růst s použitím dat v 54 zemích za časový úsek 1960-1995. Úroveň korupce v zemích vyjádřil indexem ICRG od společnosti PRS pohybující se v rozmezí od 0 (maximální korupce) do 10 (minimální korupce). Vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem vyšel statisticky významný, což by znamenalo, že růst korupce o 1 bod způsobí pokles ekonomického růstu o cca 0,33 bodů.

Na dva hlavní cíle se ve své studii zaměřuje Mauro (1997). Zaprvé, na základě regresní analýzy, poukazuje na řadu nejpravděpodobnějších možných příčin a důsledků korupce, a tím poskytuje nezávazný důkaz o tom, že korupce může vážně podkopávat ekonomický růst. Druhým cílem jeho článku je prezentovat důkazy o rozsahu, v jakém korupce ovlivňuje investice, růst a mění složení vládních výdajů. K tomuto výzkumu mu napomohl aritmetický průměr dvou indexů korupce od Business International (BI)⁹ a index ICRG v letech 1980-1995 pro více než 100 zemí pohybujících se na stupnici 0-10. Výsledek je znepokojující z toho důvodu, že korupce nejen odrazuje od investic a omezuje ekonomický růst, ale také mění složení vládních výdajů často na úkor budoucího růstu. Pomocí regresní analýzy lze určit, že pokud země zlepší svůj index korupce např. z 6 na 8 bodů bude využívat výhod, které představují nárůst investic o 4 procentní body s následným zlepšením zaměstnanosti i růstu. Také vládní výdaje na vzdělávání zvyšují HDP přibližně o 0,5 %, což je dostatečným důvodem ke stimulaci vlády, aby vyčlenila větší část svých výdajů na ty položky, které jsou méně náchylné ke korupci.

Další Maurova (2004) práce je motivována problémem mnoha zemí, které se zdají být uvízlé v bludném kruhu rozsáhlé korupce a nízkého ekonomického růstu často doprovázené měnicími se vládami. K vysvětlení přetrvávání korupce v těchto zemích mu posloužily dva modely, které se vzájemně doplňují a jsou schopny zobrazit korupci z různých úhlů. První model vícenásobné rovnováhy mezi korupcí a růstem zdůrazňuje roli jedinců, kteří okrádají vládu. Druhý model vícenásobné rovnováhy mezi korupcí, růstem a politickou nestabilitou naopak vyzdvihuje jednotlivé členy vlády, kteří okrádají veřejnost. Tato srovnávací statistická analýza dokazuje úzkou souvislost mezi korupcí a nízkým růstem, jakož i mezi korupcí a politickou nestabilitou. I přesto, že má korupce škodlivé dopady na hospodářský růst se zdá, že vlády nejsou schopny tento začarovaný kruh rozbít. Možným vysvětlením může být fakt, že v zemích s rozsáhlou korupcí nemají jedinci motivaci proti ní

---

⁹ V roce 1986 byla společnost Business International Corporation sloučena pod nynější Economist Intelligence Unit.

bojovat. Řešením této situace by mohl být vládní zásah v podobě rozsáhlých reforem zaměřených na zlepšení boje s korupcí a následně i posílení ekonomického růstu.

Mnoho empirických studií potvrzuje důkazy o tom, že více zkorumpované země rostou pomaleji. Korupce může bránit hospodářskému růstu několika způsoby. Může snižovat domácí investice, PZI, narušuje složení vládních výdajů určených na vzdělání, zdraví i infrastrukturu tím, že podporuje méně efektivní projekty, jako jsou např. stavby dálnic, které nabízí větší korupční potenciál. Wei a Zeckhauser (1999) se snaží potvrdit tyto závěry s ohledem na asijskou zkušenost. Pomocí tří indexů korupce (BI, TI, GCR¹⁰) vypočítaných v průměru let 1980-1996 měří korupci ve 26 zemích, z toho 13 asijských. Poté se zaměřili na průzkum veškerých empirických prací, jejichž ekonometrické metody zkoumaly dopady korupce nejen na ekonomický růst, ale i na domácí investice, PZI, výkonnost finančních trhů, velikost a složení vládních výdajů, a to především v asijských zemích. Na základě jejich zjištění by měl být boj s korupcí nepostradatelnou součástí každé země. Pozornost by měla být věnována reformám v ekonomice, zejména v těch oblastech, které poskytují úředníkům diskreční pravomoc při rozdělování zdrojů. Dále navrhli zaměřit se na spravedlivý nábor a oceňování státních zaměstnanců na základě zásluh s tím, že by jim byl vyplácen vyšší plat, což by mohlo přilákat a udržet vysoce kvalitní a mravní úředníky.

D'Amico (2015) zaměřil svůj výzkum na prokázání negativního dopadu korupce na ekonomický růst v Číně. Podle něj je eliminace korupce v Číně nezbytná z toho důvodu, aby byla schopna udržet svůj hospodářský růst do budoucna. Za účelem stanovení škodlivých účinků korupce na ekonomický růst v průběhu času a napříč 15 provinciemi využil regresní model v období 1998-2003. Všechny proměnné zpracované v tomto výzkumu (očekávaná délka života, vládní výdaje, vývoz, PZI, úroveň vzdělání) vyšly statisticky významné na hladině spolehlivosti 99 %, což naznačuje, že jejich vyšší hodnota přispívá k ekonomickému růstu Číny. Taktéž lze považovat tyto determinanty za hlavní hnací sílu čínské ekonomiky. Díky závěrům této studie lze potvrdit, že zlepšení protikorupční strategie o 1 % přispívá ke zvýšení růstu o 0,002 %. Míra korupce je v Číně obrovský ekonomický problém, proto by měla na základě těchto zjištění zaujmout silný postoj v boji proti korupci, který by mohl přispět ještě k většímu růstu Číny než doposud.

---

¹⁰ Global competitiveness report je každoroční zpráva zveřejňována Světovým ekonomickým fórem od roku 1996, která byla založená na průzkumu mezi manažery firem hodnotících korupci na stupnici 1-7. Od roku 2004 se všechny státy světa klasifikují podle indexu globální konkurenceschopnosti (GCI).

Následující studie od Kima a Lima (2015) je jedinečná tím, že jako první použili ve svém výzkumu autoregresní vektorový model (VAR)¹¹, aby analyzovali možné vazby mezi korupcí a hospodářským růstem v Jižní Korei. Jejich údaje o korupci vypracovali z výročních zpráv Nejvyššího úřadu Jižní Koree o trestných činech z korupčního jednání za vzorek 42 let. Ve VAR modelu zpracovali čtyři proměnné (roční procentní změna v korupci, investiční poměr, celková produktivita výrobních faktorů a tempo růstu HDP), které vychází z dat v letech 1970-2011. Ve svém výsledku však nenašli žádný empirický důkaz o negativním vlivu korupce na růst. I když v jejich VAR modelu nejsou zahrnuty všechny faktory ekonomického růstu, investiční poměr i celková produktivita výrobních faktorů patří mezi její významné determinanty. Bohužel s vybranými proměnnými růstu korupce negeneruje žádné významné výsledky, což mohlo být způsobeno použitím pouze tří veličin nebo jedinečností ekonomického růstu Jižní Koree. Možná do této studie chybělo zařadit významné proměnné, jako vzdělání a politická stabilita, a proto je podle autorů důležité zahrnout do budoucího výzkumu i tyto vynechané veličiny.

Popsat ekonomické náklady korupce v 58 zemích prozkoumáním empirické literatury v letech 1995-2005 se snaží ve své studii Dreher a Herzfeld (2005). Prostřednictvím jednoduché analýzy průřezu vypočítali, že zvýšení indexu korupce o 1 bod snižuje růst HDP o 0,13 procentních bodů a HDP na obyvatele o 425 USD. Na základě regrese určili přímé i nepřímé dopady korupce pro každou zemi, kdy mezi nejčastější patří negativní účinek korupce na ekonomický růst, investiční činnost, mezinárodní obchod, složení vládních výdajů a cenovou stabilitu.

Další prací zabývající se dopadem korupce na ekonomický růst je studie Lambsdorffa (2003a). Díky jeho regresním výsledkům lze prokázat, že zvýšení korupce o 1 bod snižuje HDP o 4 % a také čistý roční příliv kapitálu o 0,5 % HDP. Podle autora by reforma v boji s korupcí měla být zaměřena na reformu veřejného sektoru, bude-li prioritou zemí zvýšení ekonomického růstu. Naopak pokud bude cílem zemí přilákat zahraniční kapitál, správným řešením by mohla být právní reforma.

Na prozkoumání korupce ve vztahu k ekonomickému růstu, investicím a kvalitě veřejné správy v 63-71 zemích mezi roky 1970-1998 se zaměřili Méon a Sekkat (2003). V rámci průřezové analýzy zahrnuli do svého výzkumu soubor proměnných, jako indexy korupce, ukazatele veřejné správy a růstu, které se obvykle používají k jejich vysvětlení.

---

¹¹ Ekonometrický model, který slouží k zachycení lineární vzájemné závislosti mezi více časovými řadami.

Stejně jako v předchozích studiích lze i v tomto výzkumu nalézt negativní dopad korupce na růst i investice. Avšak na rozdíl od minulých článků konstatují negativní vliv korupce na růst nezávisle na jejím dopadu na investice. Tyto dopady se liší v závislosti na kvalitě veřejné správy a mají tendenci se zhoršovat v případech snižujících se ukazatelů kvality veřejné správy.

Cílem studie Kulogla, Lobonta a Topca (2012) bylo sledovat vazbu mezi politickou korupcí, ekonomickou svobodou a ekonomickým růstem, ale z důvodu jeho složitosti byla splněna jen část tohoto cíle, a to zkoumání vztahu mezi korupcí a růstem. Při pozorování těchto vztahů mohou nastat dva závažné problémy, které vyzdvihují ve své studii Swaleheen a Stansel (2007). Prvním problémem se může zdát heterogenita zemí, co se týče jejich kultury a náboženství. Druhou překážkou mohou být instituce, které hrají důležitou roli při vysvětlování rozdílů ve velikosti korupce a míře růstu mezi jednotlivými zeměmi.

Kuloglu, Lobont a Topcu (2012) poukazují na přesnější obrázek o rozsahu korupce v zemích Evropské unie v období 1995-2010 pomocí panelové regresní analýzy. Vztah mezi politickou korupcí a růstem vymezili v rámci šesti indikátorů (odpovědnost, politická stabilita, absence násilí/terorismu, efektivnost vlády, kvalita regulace, právní stát a kontrola korupce), které mají vliv na hospodářský růst v zemích EU. Tyto ukazatele se pohybují v intervalu -2.5 až $+2.5$, a také byly přepočteny na percentily 0-100 s tím, že čím vyšší je jejich hodnota, tím lepší je kvalita veřejné správy v zemi. Závěrem lze poukázat na efektivnost vlády a kvalitu regulace, které ovlivňují ekonomický růst pozitivně, zatímco zbylé ukazatele negativně. Nicméně pouze odpovědnost a efektivita vlády jsou statisticky významné, což znamená, že vyšší hodnota odpovědnosti snižuje ekonomickou aktivitu a naopak vyšší hodnota efektivnosti vlády zvyšuje ekonomickou aktivitu. Výsledky této studie jsou úzce spjaté s realitou EU a negativní dopad indikátoru odpovědnosti na ekonomický růst je znepokojující. Na druhé straně zde není žádný významný vztah mezi ostatními ukazateli a hospodářským růstem států EU. Existují zde dva hlavní faktory ovlivňující tyto výsledky. První z nich jsou vzorky odebírané v intervalech roku 1996-2010, kdy EU měla pouze 15 členů, v roce 2004 již měla 25 členů a v roce 2007 její počet dosáhl 27 členů. Proto je důležité brát v úvahu možnost chyb, které se mohly vyskytnout při hodnocení struktury EU v důsledku různých časových období. Druhým faktorem, který ovlivňuje tyto výsledky je rozdílná politická i ekonomická heterogenita mezi členskými zeměmi EU. Kromě toho také atrapa proměnné, kterou autoři zahrnuli do výzkumu, ukazující účinek finanční krize v roce 2008, je velmi významná a poukazuje na to, že krize ovlivňuje tempo růstu v zemích EU negativním způsobem.

Ve většině empirických pracích analytici předpokládají negativní souvislost mezi demokracií a korupcí, ale nedávně teoretické studie podporují obrácený vztah ve tvaru U v rámci této vazby. Rock (2007) se rozhodl tento obrácený U vztah testovat. Čerpáním panelových údajů pokrývajících velký počet vyspělých i rozvojových zemí v časovém období 1996-2003 se mu podařilo prokázat tento převrácený U vztah mezi korupcí a demokracií, který bere v úvahu i kvalitu volební demokracie v zemích. U demokracie určil jak její dobu trvání, tak i její kvalitu a výsledky jsou překvapivé. Lze poukázat na zlom v negativním vztahu mezi korupcí a trváním demokracie vyskytující se v nových demokratických zřízeních poměrně brzy, a to mezi 4 až 15 lety, což naznačuje, že některé země s nízkými příjmy byly schopny snížit korupci hned v prvních letech jejich přechodu k demokracii. S ohledem na mnohé empirické studie, ve kterých je tvrzeno, že korupce podkopává ekonomický růst i investice ve všech zemích je zjištění, že existuje několik málo zemí, kde může korupce posílit růst i investice povzbuzujícím.

Velmi zajímavý výzkum poskytli Drury, Krieckhaus a Lusztig (2006), kteří se snažili dokázat negativní vliv korupce na ekonomický růst a vysvětlit, jak může demokracie tento dopad zmírnit. Ve své studii využili panelový model s průřezovými daty více než 100 zemí v období 1982-1997, aby prokázali, že korupce nemá tak škodlivý vliv na ekonomický růst v demokraciích, kdežto v nedemokratických systémech může páchat významné ekonomické škody. Nejprve oddělili data do dvou modelů – první, který obsahuje pouze demokratické systémy a druhý jen nedemokratické. Tento způsob jim umožnil zobrazit rozdílné dopady korupce na demokratické a nedemokratické státy. Jako závislou proměnou zvolili tempo růstu HDP a nezávislou proměnnou pro posouzení korupce index ICRG. Na základě jejich výsledků lze jasně podpořit argument, že korupce je brzdou ekonomického růstu pouze v nedemokratických režimech. Může to být dáno např. větší politickou nezávislostí soudnictví v demokraciích, která se zaměřuje na kontrolu korupce.

Na tuto studii navazují Baklouti a Boujelbene (2015), jejichž cílem byl odhad ekonometrického modelu pro analýzu příčinné souvislosti mezi demokracií, korupcí a ekonomickým růstem. K tomu použili panelová data 12 zemí Blízkého východu a severní Afriky (MENA) v letech 1998-2011. Příčinné vztahy mezi demokracií, korupcí a ekonomickým růstem odhadují pomocí indexu CPI, indexu demokracie od Freedom House, PZI, nezaměstnanosti, velikosti vlády, spotřeby energie a fyzického, lidského a pracovního kapitálu. Prostřednictvím simultánního modelu rovnic prokázali existenci obousměrné příčinné souvislosti mezi hospodářským růstem a demokracií, a také mezi růstem a korupcí

a jednosměrného příčinného vztahu od demokracie ke korupci. Zvýšením korupce o 1 % klesne ekonomický růst o 37 %, což dokazuje negativní vliv korupce na hospodářský růst. Vysoká míra korupce způsobuje v MENA zemích nižší ekonomickou výkonnost z důvodu nepřítomnosti demokratických režimů. Hospodářský růst by mohl být jakousi cestou k vytvoření demokratických systémů a snížení korupce v těchto zemích, a proto je nutné zaměřit se na reformy, které budou stimulovat rozvoj demokracie v regionu MENA. Rovněž by si tyto země měly uvědomit, že demokracie není překážkou pro jejich rozvoj.

Jedna z mála empirických prací, která připouští pozitivní vliv korupce na ekonomický růst v závislosti na úrovni ekonomické svobody v 83 zemích světa v časovém období 1995-2005 je studie Heckelmana a Powella (2008). Při svém výzkumu využili index ekonomické svobody od Freedom House, který rozdělili do pěti oblastí (velikost vlády, právní struktura a vlastnická práva, zdravá měnová politika, mezinárodní svoboda obchodu, regulace úvěrů, práce a podnikání) a přišli na to, že ne všechny oblasti ekonomické svobody ovlivňují vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem stejně. Pokud dojde ke zhoršení indexu ekonomické svobody v každém z jeho pěti oblastí, korupce pozitivně ovlivní ekonomický růst. Prostřednictvím regrese lze prokázat, že korupce podporuje růst v dobách nízké ekonomické svobody a naopak se tento pozitivní vliv korupce na růst ztrácí, pokud se ekonomická svoboda v zemi zvyšuje. Korupce může pozitivně ovlivňovat ekonomický růst např. i tím, že umožňuje lidem obcházet neefektivní hospodářskou politiku. Dále byl dokázán úpadek pozitivního vlivu korupce, jestliže se v zemích zlepšuje institucionální prostředí. Politické úsilí, jak snížit korupci nemusí vždy znamenat zvýšení ekonomického růstu. Namísto toho je důležité zaměřit se na zlepšení kvality institucionálního prostředí v zemi. V mnoha případech snížení korupce může mít pozitivní dopad na ekonomický růst, ale v jiných, kdy např. neefektivní hospodářská politika omezuje podnikatelskou činnost, nemusí snížení korupce nutně znamenat zvýšení hospodářského růstu. V těchto případech by se úsilí mělo zaměřit na zlepšení ekonomické svobody v zemi. Teprve poté, co v zemi budou silné instituce by pravděpodobně snížení míry korupce podpořilo ekonomický růst.

Ekonomické faktory, které mohou způsobit korupci, se snaží najít v rámci svého výzkumu Ata a Arvas (2011). Empiricky testovali regresní model, pomocí kterého je korupce spojena ve vztahu s ekonomickým růstem, inflací, ekonomickou svobodou a rozdělováním příjmů v rámci průřezových dat ve 25 zemích EU v průměru za období 2004-2007. Při

odhadování koeficientů regresního modelu využili metodu maximální věrohodnosti¹². Díky empirickým nálezům této studie lze naznačit několik výsledků: 1) zvýšení ekonomického růstu o 1 bod vyvolá pokles indexu korupce o 0,0361 bodů, 2) zvýšení inflace o 1 bod by znamenalo vzrůst indexu korupce o 0,2177 bodů, 3) zvýšením ekonomické svobody o 1 bod se korupce sníží o 1,3416 bodů, 4) prohloubení nerovností v rozdělování příjmu o 1 bod by znamenalo nárůst korupce zhruba o 1,3416 bodů. V tomto ohledu lze konstatovat pokles korupce v dobách vysoké ekonomické svobody a naopak růst korupce v obdobích vysoké inflace a nerovnoměrností v rozdělování příjmů.

Nový pohled na roli korupce v ekonomickém růstu přináší Mo (2001). Pomocí jeho výzkumu byly poskytnuty kvantitativní odhady dopadu korupce na ekonomický růst a poukázáno na důležitost přenosových kanálů. Známa je také jeho interpretace korupce jako souboru institucionálních problémů spojených s korupcí. Ve své studii zpracoval údaje z období 1970-1985 pro 54 zemí. Úroveň korupce byla zjištěna indexem CPI za období let 1980-1985. Poté díky metodě nejmenších čtverců dokazuje navýšení úrovně korupce o 1 %, které snižuje tempo růstu o zhruba 0,72 %. Jinak řečeno, pokud se index korupce zvýší o 1 bod dojde k poklesu růstu o 0,545 procentních bodů. Nejdůležitější kanál, prostřednictvím kterého korupce ovlivňuje ekonomický růst, je politická nestabilita představující zhruba 53 % z celkového efektu. Dále korupce snižuje úroveň lidského kapitálu i podíl soukromých investic a nejvíce převládá v zemích s neefektivním institucionálním prostředím.

Také díky systematickému průzkumu od Weie (2001) je odhalována existence několika kanálů, jimiž korupce brání hospodářskému rozvoji. Mezi tyto kanály řadí snížení domácích i přímých zahraničních investic, zkreslení struktury vládních výdajů do vzdělání, zdraví a infrastruktury směrem k méně účinným, ale více manipulovatelným veřejným projektům. Taktéž doporučuje bojovat proti korupci zaváděním účinných reforem v ekonomice i na základě mezinárodního tlaku na zkorumpované země. Úspěch jakékoli protikorupční kampaně však podle něj nejvíce závisí na reformě domácích institucí, zejména v nejvíce zkorumpovaných zemích.

Na rozdíl od většiny předcházejících analýz Dridi (2013) použil metodiku založenou na systému simultánních rovnic, pomocí které lze vyhodnocovat dopady korupce na různé determinanty ekonomického růstu (investice, lidský kapitál, politickou nestabilitu, inflaci

---

¹² Univerzální metoda pro konstrukci odhadů parametrů, jejichž cílem je odhad neznámých veličin v závislosti na pozorovaných datech.

a vládní výdaje) a umožňují ukazovat, jak korupce ovlivňuje ekonomický růst přes různé kanály v 82 zemích v období let 1980-2002. Ve své studii potvrzuje škodlivé účinky korupce na ekonomický růst, které jsou přenášeny především lidským kapitálem a politickou nestabilitou. Lidský kapitál je pak nejdůležitější kanál, kterým korupce snižuje ekonomický růst a v tomto ohledu se mikroekonomické vyhodnocení nákladů korupce v rámci vzdělávacího sektoru jeví jako důležitá oblast pro budoucí empirický výzkum.

Studie Ahmada, Ullaha a Arfeena (2012) je důkazem toho, že korupce nemusí nutně bránit hospodářskému růstu prostřednictvím kanálů, jestliže k růstu příznivě přispívají jeho determinanty. Příkladem mohou být tři nejvíce zkorumpované země (Indonésie, Paraguay a Ghana) podle indexu ICRG z použitého vzorku 71 zemí, které za sledované období let 1984-2009 dosahovaly průměrného hospodářského růstu 1 %. Významnou podporu tak získává tvrzení o kvalitě veřejných institucí, které hrají klíčovou roli v hospodářském růstu každé země. Důkazem o významném snížení korupce je i Portugalsko, Singapur a Hong Kong, což jsou země, které podporují výzkum pro odhalení korupčních praktik a poskytují tak cenné informace pro tvůrce hospodářských politik. V rámci regresních výsledků této studie lze také odhalit pokles korupce, která zvyšuje tempo hospodářského růstu obráceně v U tvaru.

Následující článek od Koyuncu a Bhattacharyya (2007) patří do jednoho z prvních, kdy autoři odvodili svůj vlastní index korupce (CI)¹³ pomocí variabilního odhadu technikou MIMIC modelu, což jsou vícenásobné ukazatele mnoha příčin. Cílem autorů bylo odhadnout relativní vývoj korupce v 23 zemích OECD pro období 1975-1993. Díky jejich výsledkům se odhaluje poměrně vysoká míra korupce v Japonsku, Portugalsku, Španělsku, Řecku, Jižní Korei a Turecku, zatímco v Nizozemsku, Norsku, Dánsku, Irsku a Belgii mají zkušenosti s relativně nízkou mírou korupce. U ostatních zemí se korupce pohybuje mezi těmito dvěma kategoriemi zemí. Panelová regrese autorům umožnila prokázat statisticky významný negativní dopad korupce na investiční úroveň, ale nikoli na ekonomický růst. Důvodem může být podkopávání hospodářského růstu korupcí nepřímo prostřednictvím několika kanálů. Jedním z těchto kanálů mohou být právě investice, což by vysvětlovalo, proč nebylo možné jasně vyzorovat negativní vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem.

Sílu vztahu mezi korupcí a čtyřmi proměnnými (výdaje na veřejné investice, provoz a údržbu, vládní příjmy a kvalitu infrastruktury) se snažili odhadnout ve své práci Tanzi

---

¹³ Skládá se z determinantů korupce (otevřenost, politická práva, občanská svoboda, demokracie, federalismus a další), které jsou statisticky významné při 5 % hladině významnosti pro 23 zemí OECD v letech 1975-1993.

a Davoodi (1998). K tomu jim posloužil index ICRG v období 1982-1995 na vzorku od 42 do 128 zemí a vládní finanční statistiky Mezinárodního měnového fondu (MMF). V rámci regrese kontrolovali také další proměnné, jako HDP na obyvatele, poměr státních příjmů k HDP nebo poměr veřejných investic k HDP. Prostřednictvím jejich nálezů lze podpořit čtyři argumenty: 1) korupce může snížit ekonomický růst zvýšením veřejných investic při současném snížení její produktivity, 2) vysoká korupce je spojena s nízkými výdaji na provoz a údržbu a existují také důkazy, že vyšší korupce je spojena s vyššími celkovými výdaji na mzdy, mzdové výdaje jsou velkou součástí vládní spotřeby a vyšší spotřeba vlády je jednoznačně spojena s nižším růstem, 3) korupce může brzdit růst snížením kvality stávající infrastruktury, zhoršující se infrastruktura poté zvyšuje náklady na podnikání soukromého i vládního sektoru a vede ke snížení růstu, 4) korupce může podkopávat růst snížením vládních příjmů potřebných k financování produktivních výdajů. I když se autoři v této studii zaměřují na problematiku korupce a nikoliv na její řešení, doporučují ekonomům být umírněnější, co se týče jejich investičních výdajů do veřejného sektoru, což je problém zejména v zemích, kde korupce převládá na vysoké úrovni.

Hospodářský růst lze podpořit i řadou jiných způsobů, kdy mezi nejčastější patří investování pomocí přímých zahraničních investic. Globalizace může vytvářet nové příležitosti pro země, aby se aktivně snažily přilákat zahraniční investory s cílem podpořit tak ekonomický růst. PZI podporují nejen vznik nových pracovních příležitostí, ale taktéž rozvoj nových technologií, lidského kapitálu nebo lepší kvalitu veřejné správy. Nejméně zkorumpované země mohou přilákat více zahraničních investic, jelikož poskytují příznivější podmínky pro investory a je tak zřejmé, že korupce je rozhodující determinantou přílivu PZI.

Souvislost mezi korupcí, ekonomickým růstem a PZI na základě panelového modelu nejmenších čtverců analyzuje ve své studii Freckleton, Wright a Craigwell (2012). Údaje v tomto výzkumu získané z International Financial Statistics MMF a databáze Světové banky pokrývají období let 1998-2009 pro 42 rozvojových zemí a 28 vyspělých zemí. Jako závislou proměnnou autoři vybrali HDP a mezi nezávislé proměnné řadili PZI, pracovní sílu, úroveň dosaženého středního vzdělání a index korupce, jelikož jsou tyto veličiny podle nich důležité k rozvoji udržitelného hospodářství a tvůrci politik by je měli tvrdě prosazovat. Díky výsledkům lze naznačit významný vliv PZI na ekonomický růst zemí v krátkém i dlouhém období. Rovněž pracovní síla a úroveň dosaženého vzdělání jsou významné jak v krátkodobém, tak i v dlouhodobém horizontu. Nicméně korupce je pro ekonomický růst důležitá pouze v krátkém období a její nízká míra může zvyšovat dopad PZI na ekonomický

růst. Neexistenci žádného významného vlivu korupce na ekonomický růst v dlouhodobém horizontu lze vysvětlit tím, že investoři jsou obvykle poháněni ziskovostí, vládními pobídkami a efektivností institucí a lidského kapitálu v zemi.

Vliv zdanění a korupce na PZI, které směřovaly ze 14 nejvýznamnějších zdrojových zemí do 45 hostitelských zemí popisuje ve své práci Wei (2000). Díky regresní analýze a dalších ekonometrických metod se mu podařilo prokázat zvýšení daňové sazby z nadnárodních firem nebo úroveň korupce v hostitelské zemi, které mohou snižovat příliv PZI. Zvýšení úroveň korupce v zemi by tak mohlo vyvolat stejný negativní dopad na PZI jako zvýšení daňové sazby o 18-50 procentních bodů v závislosti na specifikaci. Dále odhaluje zaujatost amerických investorů proti korupci v hostitelských zemích, ale nikoli více než ostatních investorů i navzdory americkému jedinečnému zákonu o zahraničních korupčních praktikách z roku 1977¹⁴.

Z předcházející studie čerpali i Zurawicki a Habib (2010) nebo autoři Castro a Nunes (2013). Zurawicki a Habib (2010) navazují na více než 25 let svého výzkumu týkající se korupce na základě významných empirických prací a rozšiřují jej o velmi zajímavé poznatky. Už v roce 2001 se jim podařilo prostřednictvím různých ekonometrických metod prokázat negativní dopad korupce jak na domácí investice, tak i PZI. K tomu jim posloužily údaje o PZI a domácích investicích ve 111 zemích v období 1994-1998. V rámci své analýzy konstatují, že zvýšení korupce o 1 bod, v rámci bodového hodnocení 0-10, způsobí snížení PZI o 0,51 procentního bodu. Zajímavostí je důkaz o domácích investicích, které se zdají být v podstatě méně postiženy korupcí než PZI. Navíc může být úroveň korupce v zemi snížena o takové faktory, jako je stupeň mezinárodní otevřenosti hostitelského trhu a politické stability. V roce 2005 provádí podobnou regresi, aby porovnali vliv korupce na PZI s dopadem na obchod. Nalezli negativní účinky korupce jak na dovoz a vývoz, tak i na příliv a odliv PZI ze země. Dopad korupce je vyšší v případě přílivu PZI než vzhledem k vývozu ze země. V rámci těchto výzkumů tvrdí, že korupce nevykazuje jednotný negativní vliv na PZI bez ohledu na okolnosti. Doporučují budoucím výzkumníkům analyzovat nové oblasti korupce v souvislosti s PZI. Rovněž stojí za prozkoumání zda různé druhy investic v kombinaci s určitými typy korupce významně ovlivní prostorové rozložení PZI.

---

¹⁴ Jedná se o zákon (Foreign Corrupt Practices Act) přijatý v USA roku 1977, aby americkým firmám, jejich zaměstnancům a dceřiným společnostem po celém světě zabránil provádět uplácení vládních úředníků s cílem získat kontrakt nebo jiné výhody.

V podobném duchu navrhuji přezkoumat i určitá odvětví průmyslu specializující se např. na rozvoj infrastruktury, které mohou být vystaveny mezinárodní korupci více než ostatní.

Také Castro a Nunes (2013) dokazují negativní vliv korupce na PZI v 73 zemích v období 1998-2008. Na základě regrese lze určit, že zvýšení korupce o 1 bod způsobí snížení přílivu PZI do země o 0,13-0,24 %. Dále výsledky naznačují důležitost faktorů, jako velikost trhu, daňová politika nebo stabilní politické prostředí v zemi, které mohou být rovněž významnými pro zahraniční investory. V zemích s nižší korupcí jsou přílivy PZI větší, a tak se boj s korupcí stává účinnou a důležitou strategií pro přilákání více zahraničních investorů do země.

3.1.2 Další empirická literatura o důsledcích korupce

Mnoho autorů se ve svých studiích zabývá i jinými dopady korupce než na ekonomický růst. Obecně lze konstatovat, že ve většině případů korupce negativně ovlivňuje tyto veličiny a znalost těchto dopadů může významně přispět ke správnému formulování protikorupční strategie v mnoha zemích.

Problém podle Aidta (2010) není v tom, jak korupce ovlivňuje hospodářský růst. Skutečný problém vidí v tom, jak korupce ohrožuje udržitelný rozvoj. Proto se ve své studii rozhodl prozkoumat tento vztah na vzorku 110 zemí v období 1996-2007. Udržitelný rozvoj vyjádřil růstem skutečného bohatství na obyvatele a konstatuje, že korupce může výrazně snižovat tento ukazatel. Nejprve rozdělil vzorek 110 zemí do čtyř skupin na země s vysokou a nízkou mírou korupce a s pozitivním a negativním růstem skutečného bohatství na obyvatele. Pomocí ekonometrického panelového modelu a metody nejmenších čtverců přišel na negativní vztah mezi korupcí a růstem skutečného bohatství na obyvatele, což ukazuje na korupci jako jednu z hlavních příčin udržitelného rozvoje. Korupce mnohem více dopadá na chudé, jelikož se více spoléhají na veřejné služby (např. školní a zdravotnická zařízení), než na bohaté. V důsledku těchto závěrů doporučuje zemím provádět reformy zaměřené především na odstranění korupčních praktik.

Studie Drehera, Kotsogiannise a McCorristona (2005) učinila krok k porozumění vztahu mezi kvalitou institucionálního prostředí, korupcí a stínovou ekonomikou. Nejprve analyzovali jednoduchý model zkoumající vztah mezi kvalitou institucionálního prostředí, stínovou ekonomikou a korupcí. K potvrzení těchto vztahů použili model strukturálních rovnic, kde byly jako latentní proměnné zvoleny velikost stínové ekonomiky a míra korupce, v 18 zemích OECD za časové období let 1998-2002. Pomocí jejich výsledků lze dokázat, že

zlepšení kvality institucionálního prostředí bude přímo snižovat míru korupce v zemi a přímo i nepřímo velikost její stínové ekonomiky prostřednictvím jejího vlivu na korupci.

Na předcházející studii navazující Buehn a Schneider (2009), kteří také díky strukturálnímu modelu rovnic odhalují vztah mezi stínovou ekonomikou a korupcí. Svůj výzkum aplikovali na 51 zemí v časovém období 2000-2005. K určení rozsahu stínové ekonomiky v každé zemi jim napomohly průměrné odhady za rok 2001, 2002 a 2003. Pro stanovení míry korupce pak průměrné skóre indexu CPI za rok 2001, 2002 a 2003. Poté rozdělili země do dvou kategorií na země s relativně malou stínovou ekonomikou a nízkou úrovní korupce a země s vysokou stínovou ekonomikou a relativně vysokou mírou korupce. Vztah mezi korupcí a stínovou ekonomikou vyšel pozitivně pro obě skupiny těchto zemí. Lze konstatovat, že stínová ekonomika ovlivňuje korupci více než korupce stínovou ekonomiku. Rovněž vysoká stínová ekonomika souvisí s vysokou mírou korupce v zemi. V zemích s vyšší stínovou ekonomikou často dochází k tomu, že firmy a jednotlivci spoléhají do značné míry na svou stínovou hospodářskou činnost, a aby zabránili jejímu odhalení uplácí státní úředníky. Navíc nízké daňové příjmy mohou snižovat kvalitu veřejných služeb a infrastruktury. Z těchto důvodů pak nemusí vznikat motivace k odstranění stínové ekonomiky.

Velmi zajímavou je studie Yamamury (2011), který pomocí panelových dat zemí OECD v letech 1996-2003 prověřil, jak korupce ovlivňuje plodnost. Je všeobecně známo, že porodnost ve vyspělých zemích klesá, i když od roku 1990 postupně v některých vyspělých zemích vzrostla (např. ve Skandinávii), což může být důsledkem, že se tyto země vyznačují vysokou důvěryhodností vládě. Už Blackburnovi a Sarmahovi (2008) se podařilo prokázat vztah mezi vysokou úrovní ekonomického růstu související s nízkou úrovní korupce a vysokou mírou délky života. Nicméně jen velmi málo se ví o tom, jak je korupce spojena s plodností, a proto Yamamura (2011) považoval za důležité provést tento výzkum. Na základě regresní analýzy lze konstatovat vyšší porodnost v zemích méně poškozených korupcí. Z toho plyne, že nízká míra korupce je základní podmínkou pro vyšší porodnost ve vyspělých zemích. Korupce snižuje nejen produktivní investice jako je vzdělávání, ale i plodnost, což brání dlouhodobému hospodářskému růstu. Důležité pro budoucí výzkum je pak prozkoumat kanál, jehož prostřednictvím korupce snižuje motivaci pro porodnost.

V další studii se Yamamura a Andrés (2011) snaží nalézt odpověď na otázku, do jaké míry korupce ovlivňuje sebevraždu, která zůstává stále nezodpovězená. K tomu jim

posloužila regresní analýzu s panelovými daty pro 24 zemí OECD za období let 1995-1999. Údaje získali z databáze úmrtí Světové zdravotnické organizace (WHO), která obsahuje data o počtu úmrtí podle roku, země, věku, pohlaví i její příčiny. Součástí vysvětlujících proměnných byl index CPI, příjem na obyvatele, ekonomická nerovnost, míra nezaměstnanosti, míra rozvodovosti, celková spotřeba alkoholu a míra porodnosti. Došli k závěrům, že sebevraždy jsou nižší v zemích méně zkorumpovaných, a také jsou přibližně třikrát větší u mužů než u žen. Z toho vyplývá negativní dopad korupce na společenský blahobyt.

Na negativní vztah mezi korupcí a chudobou se zaměřili Chetwynd E., Chetwynd F. a Spector (2003). Korupce sama o sobě chudobu neprodukuje, ale významně k ní v mnoha zemích přispívá přes několik kanálů. Na základě přezkoumání mnoha empirických studií ve svém výzkumu rozlišili dva modely, díky kterým lze zkoumat dopad korupce na chudobu. V rámci ekonomického modelu se předpokládá škodlivý vliv korupce na chudobu snižováním zahraničních i domácích investic, daňových příjmů, kvality veřejné infrastruktury, tlumením podnikání, narušováním složení veřejných výdajů a prohlubováním nerovností v příjmech. V rámci vládního modelu lze potvrdit negativní dopad korupce na chudobu oslabováním politických institucí a snižováním kvality veřejných služeb. Pokud veřejnost ztratí důvěru ve vládu, ztrácí i motivaci zapojit se do ekonomicky produktivních aktivit. Pochopení vztahu mezi korupcí a chudobou by mohlo přispět k vytvoření protikorupční strategie, která může přinést významné výsledky v oblasti snižování chudoby. Poklesu korupce, která také přispěje ke snížení chudoby, může být dosaženo několika způsoby: 1) zvýšením ekonomického růstu, 2) vytvořením spravedlivějšího rozdělování příjmů, 3) zefektivněním institucí, 4) zlepšením služeb zejména v oblasti zdravotnictví a vzdělávání, 5) zvýšením důvěry veřejnosti ve vládu.

V další práci se Lambsdorff (2003b) zabývá souvislostí vztahu mezi korupcí a produktivitou vyjádřenou jako poměr HDP na obyvatele v hlavním městě v 69 zemích v letech 2000-2001. Prostřednictvím regrese prokázal, že zvýšení indexu CPI o 1 bod snižuje produktivitu o 2 %, což naznačuje škodlivý dopad korupce na produktivitu. Proto by protikorupční strategie v zemích měly ladit v závislosti na tom, zda chtějí zvýšit svou produktivitu nebo přilákat do země zahraniční kapitál.

Poslední studie v této práci popisuje hlavní trendy a perspektivy protikorupční strategie v členských zemích EU-15 a Severoamerické dohody o volném obchodu (NAFTA) v letech 1995-2007. Alla Kovalova (2013) nejprve stručně charakterizovala tyto dvě

integrační seskupení z důvodu lepšího objasnění jejich přístupu k boji s korupcí. Při svém výzkumu vzala v úvahu i některé důležité body jako jsou obecně příznivé faktory pro šíření korupce, heterogenitu zemí, vliv integrace i specifické přístupy k řešení problémů korupce v těchto zemích. Ve sledovaném období jsou vidět celkově pozitivní změny. Většina zemí EU zlepšila svůj index CPI s výjimkou Německa, Velké Británie a Irska. Německo a Velká Británie však nezhoršilo své skóre tak podstatně a jedná se více méně o normální odchylky. Nejhorší situace nastala v Irsku, které i přes jeho silný ekonomický růst pocítilo nečekaný vzestup korupce (rozdíl téměř 0,93 v hodnotě od 8,57 v roce 1995 na 7,5 v roce 2007). Hlavní příčinou tohoto zhoršení může být nepřipravenost Irska zvládnout s poměrně zaostalým politickým systémem markantní ekonomický růst. EU i NAFTA se snaží bojovat proti korupci, nicméně jejich protikorupční strategie značně závisí na jejich integračních modelech – institucionální nebo liberální. EU institucionalizuje svou protikorupční politiku vytvářením legislativní základny a tvarováním příslušných nadnárodních struktur. Navíc lze státy EU charakterizovat větší homogenitou socioekonomického postavení a patřičnou politickou soudružností, která vyústí v poměrně jednotnou strategii. Uskupení NAFTA prochází postupným snižováním sociálněekonomické asymetrie a právě tyto velké rozdíly mezi členskými státy vedou ke větším změnám v rámci jejich protikorupční strategie. Protikorupční strategie NAFTY není zaměřena na vytvoření nadnárodních institucí, ale na spolupráci v oblasti strategických směrů. Zatímco Kanada a USA vykazují poměrně obdobné výsledky za sledované období, Mexiku se podařilo zlepšit jeho hodnoty indexu CPI, přestože jsou stále relativně nízké. Na jedné straně mexické politické reformy a rozsáhlá protikorupční kampaň umožnily dosáhnout pozitivních změn, na druhé důsledky radikálních reforem zpomalili postupující mexickou komunitu v boji proti korupci.

3.2 Shrnutí

Cílem této kapitoly bylo prostudovat empirické poznatky autorů, kteří se věnovali vlivu korupce nejen na ekonomický růst, ale také na jiné faktory. Většina studií se staví ke korupci a jejím dopadům na ekonomiku jednoznačně negativně. Korupce je kritizována z nejrůznějších důvodů. Nejen, že ve značné míře podkopává hospodářský růst, ale také může ohrožovat udržitelný rozvoj, přispívá k růstu chudoby, snižuje investiční činnost, úroveň lidského kapitálu, ale i plodnost, může souviset s vysokou stínovou ekonomikou a nejvíce převládá v zemích s neefektivním institucionálním prostředím. Na základě těchto zjištění je důležité bojovat proti korupci zaváděním účinných reforem v ekonomice. Bude-li prioritou zemí zvýšit ekonomický růst, protikorupční strategie by mohla být zaměřena na reformu

veřejného sektoru. Naopak pokud bude cílem zemí přilákat zahraniční kapitál, správným řešením by mohla být právní reforma. Avšak na jednom zjištění se prakticky shoduje většina autorů a to, že úspěch každé protikorupční strategie vyžaduje značnou reformu domácích institucí a silnou politickou vůli ze strany občanů vytvářet nezkorumpovanou vládu. V nejméně zkorumpovaných zemích jsou přílivy PZI větší a tak se boj proti korupci stává účinnou a důležitou strategií také pro přilákání více zahraničních investorů do země. Díky mnohým studiím lze rovněž podpořit argument, že korupce je brzdou ekonomického růstu pouze v nedemokratických režimech, kdežto demokratické systémy mohou negativní dopad korupce na růst zmírňovat. S ohledem na řadu empirických prací, ve kterých je tvrzeno, že korupce podkopává ekonomický růst a investice ve všech zemích je zjištění o existenci několika málo zemí, kde může korupce posílit růst i investice povzbuzujícím. V tabulkách 3.1 a 3.2 jsou shrnuty veškeré údaje autorů, jejich použité metody, data a závěry, ke kterým došli.

Tab. 3.1: Srovnání empirických studií a jejich závěrů o jiných dopadech korupce než na ekonomický růst

Studie o jiných dopadech korupce než na ER	Data	Použité metody	Závěry
Dreher, Kotsogiannis a McCorriston (2005)	18 zemí OECD, 1998-2002	Strukturální model rovnic	Negativní vliv korupce na stínovou ekonomiku
Buehn a Schneider (2009)	51 zemí, 2000-2005	Strukturální model rovnic	Negativní vliv korupce na stínovou ekonomiku
Yamamura (2011)	Země OECD, 1996-2003	Panelová regrese	Negativní vliv korupce na porodnost
Yamamura a Andrés (2011)	24 zemí OECD, 1995-1999	Panelová regrese	Negativní vliv korupce na sebevraždy
Chetwynd E., et. al., (2003)	Mnoho studií	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na chudobu
Lambsdorff (2003b)	69 zemí, 2000-2001	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na produktivitu
Alla Kovalova (2013)	EU-15, NAFTA, 1995-2007	Komparativní analýza	Většina zemí si polepšila v indexu korupce CPI
Wei (2000)	59 zemí	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na PZI
Zurawicki a Habib (2010)	111 zemí, 1994-1998	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na PZI
Castro a Nunes (2013)	73 zemí, 1998-2008	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na PZI
Aidt (2010)	110 zemí, 1996-2007	Panelová regrese	Negativní vliv korupce na udržitelný rozvoj

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 3.2: Srovnání empirických studií a jejich závěrů o dopadu korupce na ekonomický růst

Studie o dopadu korupce na ER	Data	Použité metody	Závěry
Igwike, Hussain a Noman (2012)	201 zemí, 2000-2009	Komparativní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Campos, Dimov a Saleh (2010)	41 empirických studií	Meta-regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Glaeser Saks (2006)	USA, 1976-2002	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Akcay (2002)	54 zemí, 1960-1995	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Mauro (1997)	více než 100 zemí, 1980-1995	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Mauro (2004)	Mnoho zemí	Komparativní statistická analýza	Negativní vliv korupce na ER
Wei a Zeckhauser (1999)	26 zemí, 1980-1996	Komparativní analýza	Negativní vliv korupce na ER
D'Amico (2015)	Čína, 1998-2003	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Kim a Lim (2015)	Jižní Korea, 1970-2011	Autoregresní vektorový model	Nepotvrzen závěr negativního vlivu korupce na ER
Dreher a Herzfeld (2005)	58 zemí, 1995-2005	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Lambsdorff (2003a)	-	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Méon a Sekkat (2003)	63-71 zemí, 1970-1998	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Kulogl, Lobont a Topc (2012)	Země EU, 1995-2010	Panelová regrese	Nepotvrzen závěr negativního vlivu korupce na ER
Rock (2007)	Mnoho zemí, 1996-2003	Panelová regrese	Existence zemí s pozitivním vlivem korupce na ER
Drury, Kriekhaus a Lusztig (2006)	100 zemí, 1982-1997	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER v nedemokratických zemích
Baklouti a Boujelbene (2015)	12 zemí MENA, 1998-2011	Simultánní model rovnic	Negativní vliv korupce na ER
Heckelman a Powell (2008)	83 zemí, 1995-2005	Regresní analýza	Pozitivní vliv korupce na ER
Ata a Arvas (2011)	25 zemí EU, 2004-2007	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Mo (2001)	54 zemí, 1970-1985	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Dridi (2013)	82 zemí, 1980-2002	Systém simultánních rovnic	Negativní vliv korupce na ER
Ahmad, Ullah a Arfeen (2012)	71 zemí, 1984-2009	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Koyunc a Bhattachary (2007)	23 zemí OECD, 1975-1993	Panelová regrese	Negativní vliv korupce na investice, ale ne na ER
Tanzi a Davoodi (1998)	42-128 zemí, 1982-1995	Regresní analýza	Negativní vliv korupce na ER
Freckleton, Wright a Craigwell (2012)	70 zemí, 1998-2009	Panelová regrese	Negativní vliv korupce na ER

Zdroj: Vlastní zpracování

4 Analýza vlivu korupce na ekonomický růst ve vybraných zemích

V praktické části této práce bude zkoumán dopad korupce na ekonomický růst na vzorku zemí OECD v roce 2001 a 2011. Pro tento výzkum byly použity metody deskriptivní a korelační analýzy sloužící k popisu ekonomického růstu a úrovně korupce a vzájemného vztahu mezi nimi. Pomocí regresní analýzy bude určen vzájemný funkční vztah mezi vybranými ekonomickými veličinami v modelu. Jako poslední metoda bude využita komparativní analýza k porovnání dosažených výsledků.

4.1 Použitá data

Analýza vlivu korupce na ekonomický růst byla provedena na vzorku 34 ekonomik Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Tato mezivládní organizace založená v roce 1961 sdružuje ekonomicky nejrozvinutější státy světa, mezi které v současnosti patří Austrálie, Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chile, Irsko, Island, Itálie, Izrael, Japonsko, Kanada, Jižní Korea, Lucembursko, Maďarsko, Mexiko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, USA a Velká Británie. V této práci byla použita data za rok 2001 a 2011 pro následující ukazatele:

- Hrubý domácí produkt na obyvatele ve stálých cenách roku 2010 v paritě kupní síly, v amerických dolarech pro roky 2001 a 2011. HDP slouží jako standardní měřítko hodnot všech vyprodukovaných finálních výrobků a služeb v zemi za určité období a lze jej považovat za jeden z nejdůležitějších indikátorů, který umožňuje zachytit tyto ekonomické aktivity (OECD, 2016).
- Investice do hrubého fixního kapitálu vyjádřené ve stálých cenách roku 2005 v amerických dolarech pro roky 2001 a 2011. Tvorba hrubého fixního kapitálu se skládá z výdajů na dlouhodobý majetek ekonomiky (zařízení, stroje, výstavba silnic a železnic, včetně škol, nemocnic, soukromých obytných domů a průmyslových nebo komerčních staveb), který lze využít pro další produktivní činnost (The World Bank, 2016a).
- Index vnímání korupce (CPI) pro rok 2001 a 2011, který nabývá hodnot od 0 (země s vysokou úrovní korupce) do 10 (nejméně zkorumpované země). Index se zaměřuje na vnímání korupce v rámci veřejného sektoru mezi politiky a úředníky. V současnosti je tento index, každoročně vydávaný organizací Transparency International, nejpoužívanější pro zhodnocení úrovně korupce v zemích (Transparency International, 2016).

- Průměrná délka studia ukazuje průměrný počet let vzdělávání populace ve věku starší 25 let pro rok 2000 a 2011. Vzhledem k nedostupnosti dat tohoto ukazatele pro rok 2001 byly využity údaje z roku 2000, což však tomuto výzkumu neubírá na významnosti, jelikož údaje o průměrné délce studia nekolísají (UNDP, 2016).
- Míra porodnosti na 1000 obyvatel pro rok 2001 a 2011, která udává počet živě narozených dětí během jednoho roku na 1000 obyvatel. Pomocí tohoto ukazatele lze sledovat určité změny ve vývoji světové populace (The World Bank, 2016b).
- Výdaje na výzkum a vývoj vyjádřené jako procento z HDP pro rok 2001 a 2011, které se skládají z veřejných i soukromých výdajů na tvůrčí práci systematicky prováděnou ke zvýšení znalostí celé společnosti a jejich využití pro nové aplikace v rámci základního, aplikovaného i experimentálního vývoje výzkumu (The World Bank, 2016c).
- Počet přihlášených patentů zaznamenaných úřady pro rok 2001 a 2011, které umožňují stanovit výhradní práva ochrany majitele na určité vynálezy, produkty nebo procesy s novými způsoby nebo technickými řešeními problému (WIPO, 2016).

4.1.1 Teoretický rámec ekonometrického modelování

Na základě výše provedené rešerše empirických studií byl sestaven následující teoretický rámec ekonometrického modelu, vycházející z rozšířeného Solowova modelu a endogenních modelů růstu, prostřednictvím kterého lze zkoumat dopad korupce na ekonomický růst:

$$Q = f(L, K, LK, A) \quad (4.1)$$

Tento vícerozměrný lineární regresní model lze považovat za jednorovnicový se závislou neboli vysvětlovanou proměnnou vyjádřenou jako HDP na obyvatele. Tato proměnná je v tomto modelu vysvětlena pomocí šesti nezávislých neboli vysvětlujících proměnných. První nezávislou proměnnou představují investice do hrubého fixního kapitálu, které v modelu zastupují zásobu fyzického kapitálu (K). Klíčovou proměnnou tohoto modelu je index vnímání korupce (CPI), díky kterému lze stanovit dopad korupce na ekonomický růst. Další proměnnou ukazující vliv lidského kapitálu (LK) v daných ekonomikách je ukazatel průměrné délky studia. Míra porodnosti na 1000 obyvatel slouží v modelu k vyjádření vývoje pracovní síly (L). Pro lepší posouzení technologického pokroku (A) byly v tomto modelu využity dva ukazatele, které by měly odrážet jeho úroveň, a to podíl výdajů na výzkum a vývoj a počet přihlášených patentů.

4.2 Metodologie

První metodou použitou v této práci je deskriptivní analýza sloužící k popisu získaných dat, aniž by se ze závěrů mohly formulovat, a také ověřovat nějaké výsledky nebo hypotézy. Pomocí této analýzy bude popsán vývoj ekonomického růstu a úrovně korupce v zemích OECD.

Další využitou metodou je korelační analýza zabývající se mírou vzájemných závislostí, kdy je kladen důraz především na intenzitu vzájemného vztahu mezi ekonomickou úrovní a korupcí. Představuje jednu z nejčastěji používaných metod pro hodnocení a popis korelačních vztahů.

Stěžejní metodou této práce je ekonometrická analýza, pomocí které lze zkoumat jednostranné závislosti, kdy proti sobě stojí vysvětlující proměnná a vysvětlované proměnné. Její metodologický postup je založený na vícestupňové abstrakci, která vychází z teoretické analýzy zkoumaného ekonomického problému. Nejprve je cílem specifikovat ekonomický model a zformulovat základní hypotézy. Po provedení vhodné statistické verifikace stochastických vlivů, zahrnutých v modelu, lze dostat ekonometrický model popisující základní hypotézy pomocí vzájemně závislé jedné nebo více rovnic. Poté, co je ekonometrický model odhadnut prostřednictvím ekonometrických testů a metod, následuje jeho verifikace neboli ověření, jestli jsou odhadnuté parametry v souladu s teoretickými předpoklady. Jako konečnou fázi ekonometrické analýzy lze označit praktické využití odhadnutého modelu pro účely analýzy zkoumaného problému nebo systému v období, ze kterého jsou data dostupná. Kvalitu výsledků ekonometrické analýzy může ovlivnit specifikace či verifikace ekonometrického modelu vyžadující zkušenosti ekonomické teorie i zkoumaného problému (Hušek, 2007).

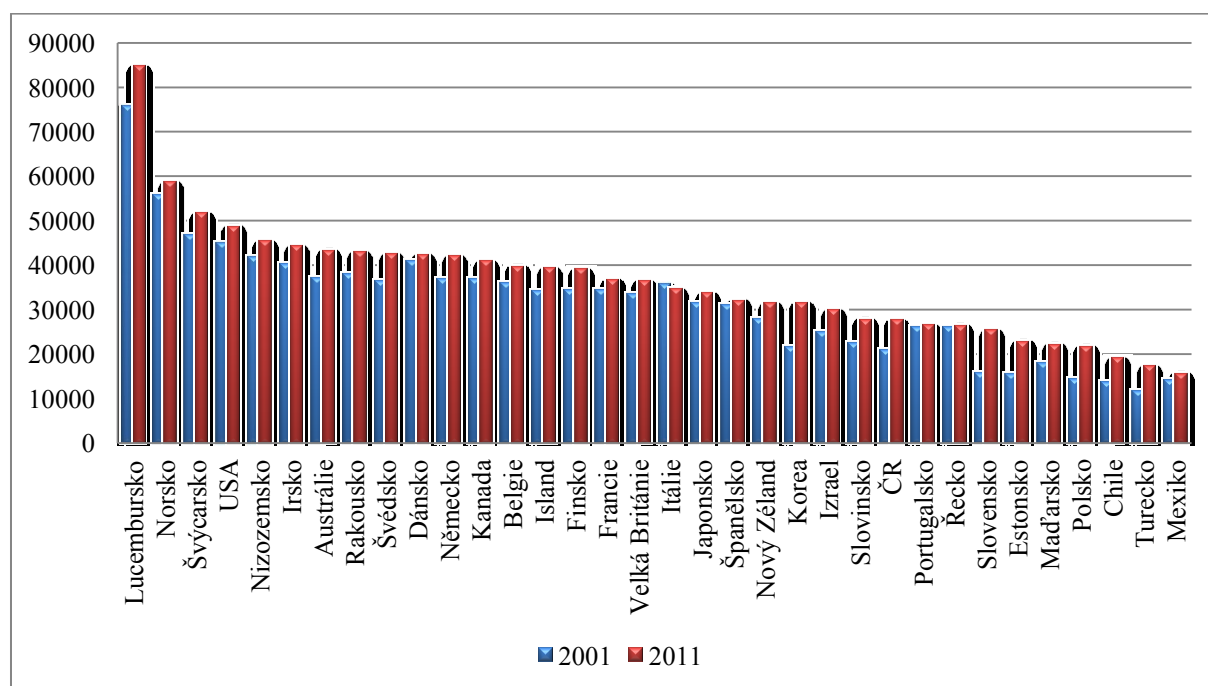
Údaje získané z výše uvedených metod budou využity pro komparativní analýzu představující poslední metodu této práce. Na základě komparace lze vyvodit závěry a zhodnotit dopad korupce na ekonomický růst, kdy klíčovým předpokladem je především přesnost předešlých použitých metod.

4.3 Deskriptivní analýza

Deskriptivní analýza v této práci slouží k popisu vývoje ekonomické úrovně, vyjádřené pomocí HDP na obyvatele a úrovně korupce prostřednictvím indexu vnímání korupce v zemích OECD v roce 2001 a 2011. Z grafu 4.1 lze vyzorovat, že HDP na

obyvatele ve všech státech OECD od roku 2001 do roku 2011 vzrostlo kromě Itálie. Tento pokles mohl být v Itálii způsobený především slabou domácí poptávkou spolu s čerpáním ze zásob, což mělo za následek nižší ekonomickou úroveň v roce 2011 (34489 USD) s porovnáním v roce 2001 (35648 USD). Rovněž recese těžce svírá i ekonomiku Portugalska, kde HDP na obyvatele narostlo z 26015 USD v roce 2001 na pouhých 26471 USD v roce 2011. Ještě hůře je na tom ekonomika Řecka, kdy se HDP na obyvatele od roku 2001 (25942 USD) zvýšilo jen nepatrně v roce 2011 (26355 USD). Nejvyšší ekonomické úrovně dosahuje jak v roce 2001 (75811 USD), tak i v roce 2011 (84623 USD) Lucembursko. Lucemburská ekonomika se vyznačuje vysokou produktivitou práce i dynamikou rozvoje nových technologií, kdy nejvíce přispívají k jejímu růstu finanční služby a telekomunikace. Trojici zemí s nejvyšším HDP na obyvatele doplňuje Norsko a Švýcarsko. Nejnižší úroveň HDP na obyvatele bylo dosaženo v Mexiku, a to jak v roce 2001 (14023 USD), tak i v roce 2011 (15543 USD). Ekonomickému rozvoji zde brání problém vyšší míry korupce, rozšířené stínové ekonomiky i velký počet obyvatel žijících v chudobě.

Graf 4.1: HDP na obyvatele v zemích OECD (v USD, PPP)

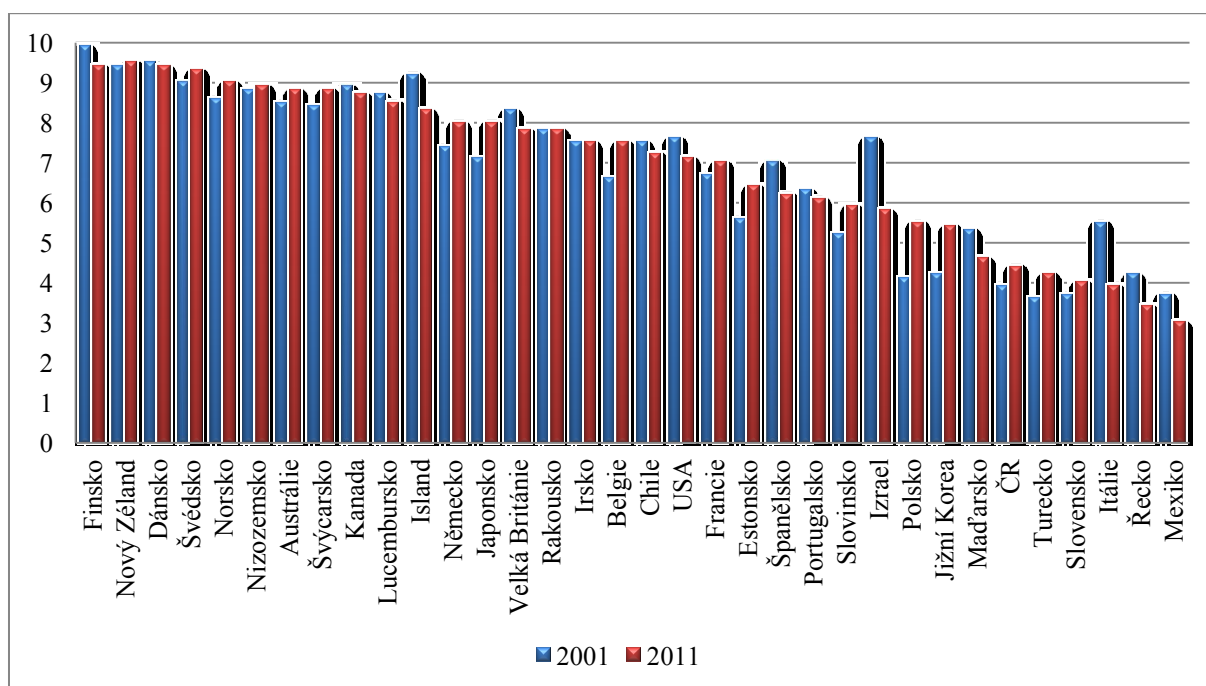

Zdroj: OECD (2016), vlastní zpracování

Z grafu 4.2 je zřejmé, že ve čtrnácti zemích OECD v roce 2011 se nepodařilo zlepšit jejich úroveň hodnoty indexu vnímání korupce z roku 2001. Největší propad indexu korupce zaznamenaly ekonomiky Islandu, Izraele, Itálie a Řecka. I když se index CPI na Islandu snížil

z hodnoty 9,2 v roce 2001 na 8,3 v roce 2011, i tak jej lze zařadit mezi ekonomiky s téměř neexistující korupcí. Charakteristickým znakem propadu korupce v Izraeli z hodnoty 7,6 v roce 2001 na 5,8 v roce 2011 může být zjištění, že většina Izraelců věří v důležitost získání osobních kontaktů s veřejným sektorem. Itálii a Řecku patří pověst nejvíce zkorumpovaných zemí v rámci ekonomik OECD, jejichž hodnota korupce se pohybuje kolem 4. Nejhuře je na tom už jen Mexiko, kde index korupce poklesl z hodnoty 3,7 v roce 2001 na 3 v roce 2011. Zajímavý je případ USA, kterému Transparency International díky rozsáhlým finančním skandálům a vlivu peněz v ekonomice udělily hodnotu pouhých 7,1 v roce 2011, což je nejnižší skóre indexu korupce v historii USA. Mezi země s nejnižší korupcí lze zařadit Finsko, kde byla hodnota indexu korupce 9,9 v roce 2001 a 9,4 v roce 2011, Nový Zéland (s průměrnou hodnotou 9,5), Dánsko, Švédsko a Norsko. V zemích Skandinávie je nejnižší korupce na světě, což má příznivý dopad na životní úroveň těchto společností a napomáhá zdravému ekonomickému růstu. Rovněž minimální korupce pozitivně působí na výborné hodnocení ekonomik těchto zemí a oblibu mezi zahraničními investory.

Graf 4.2: Index vnímání korupce (CPI) v zemích OECD

Zdroj: Transparency International (2016), vlastní zpracování

4.4 Korelační analýza

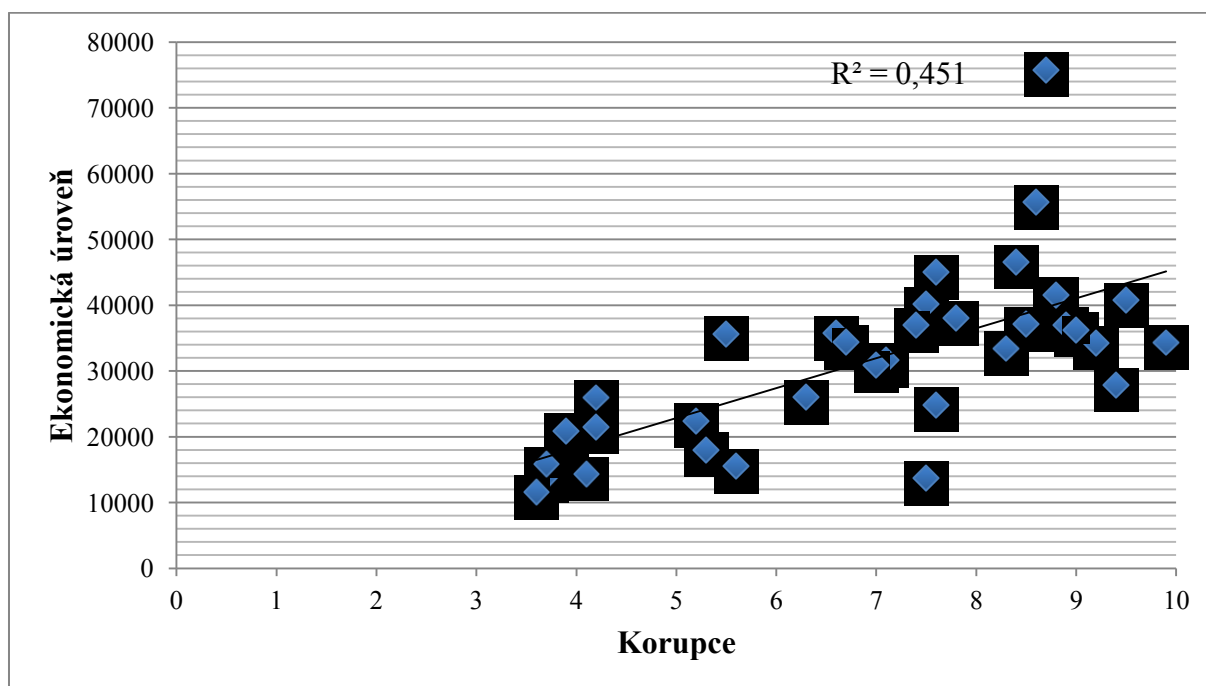
Cílem korelační analýzy je určit zda existuje vzájemný vztah mezi ekonomickou úrovní a korupcí v zemích OECD jak v roce 2001, tak i v roce 2011. Tato závislost bude určena prostřednictvím bodového grafu spolu se spojnicí trendu a pro statistické určení

vypočítán parametrický způsob získání koeficientu korelace, a to Pearsonův korelační koeficient, který nabývá hodnot od -1 do $+1$. Podle Šalounové (2010) se o pozitivní a přímou korelaci jedná v případě, že se hodnota koeficientu pohybuje nad 0. Naopak se zápornou hodnotou pod 0 lze hovořit o negativní a nepřímé korelaci. O absolutní závislost se jedná, pokud se hodnota koeficientu rovná 1. Existuje několik stupňů lineární závislosti, prostřednictvím kterých lze rozlišit velmi slabou závislost (0-0,2), slabou (0,2-0,4), střední (0,4-0,7), vysokou (0,7-0,9) a velmi vysokou závislost (0,9-1) mezi ukazateli.

Z grafu 4.3 lze vypožorovat přímou lineární závislost mezi ekonomickou úrovní a korupcí v roce 2001 v zemích OECD. Tuto závislost lze považovat za významnou, jelikož Pearsonův korelační koeficient dosahuje hodnot 67,2 %. Koeficient determinace R^2 nabývá hodnot 45,1 %, což určuje z kolika procent celkové variability dat je vysvětlitelných regresním modelem. Na základě těchto výsledků lze naznačit, že nižší míra korupce povede k vyššímu ekonomickému růstu a naopak.

Graf 4.3: Vzájemná závislost mezi ekonomickou úrovní a korupcí v roce 2001 v OECD

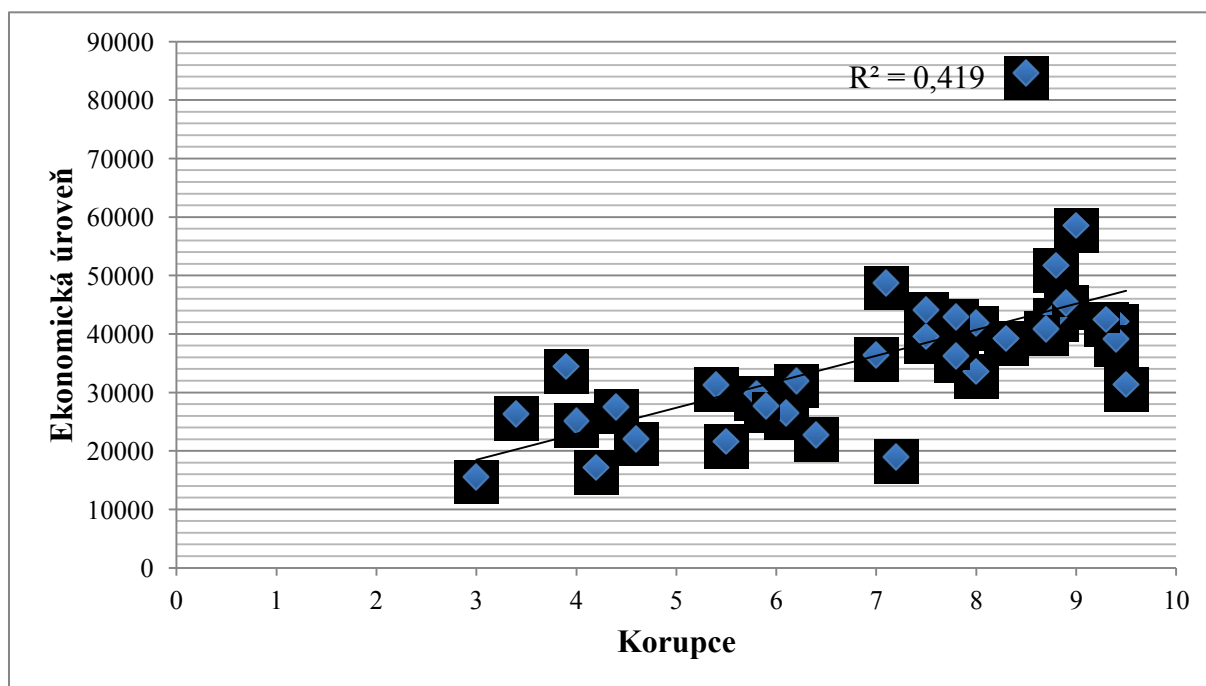

Zdroj: OECD (2016) a Transparency International (2016), vlastní zpracování

I mezi ekonomickou úrovní a korupcí v roce 2011 v ekonomikách OECD je z grafu 4.4 patrná přímá lineární závislost s významností Pearsonova korelačního koeficientu 64,8 %. Koeficient determinace R^2 dosahuje hodnot 41,9 %, což je o trochu nižší hodnota než byla

výsledkem u předešlého grafu 4.3. I zde platí, že k vyšší ekonomické úrovni povede nižší úroveň korupce a naopak.

Graf 4.4: Vzájemná závislost mezi ekonomickou úrovní a korupcí v roce 2011 v OECD

Zdroj: OECD (2016) a Transparency International (2016), vlastní zpracování

Tab. 4.1: Pearsonův koeficient korelace

		CPI 2001	CPI 2011
HDP 2001 HDP 2011	Pearsonův korelační koeficient	0,672**	0,648**
	Sig.	0,000	0,000

Zdroj: Vlastní zpracování

Díky korelační analýze je zřejmé, že existuje pozitivní souvislost vzájemného vztahu mezi korupcí a ekonomickou úrovní. Bohužel nelze určit kauzalitu tohoto vztahu, zda korupce ovlivňuje ekonomickou úroveň nebo naopak. Z tohoto důvodu bude v následující části této práce provedena regrese analýza, jejichž prostřednictvím bude rozlišena závislá a nezávislá proměnná.

4.5 Ekonometrická analýza

Hušek (2007) definuje ekonometrickou analýzu jako kvantitativní ekonomickou disciplínu sloužící k ekonomické verifikaci a měřitelnosti reálných ekonomických závislostí a vztahů, vycházejících z propojení mezi matematikou, statistikou, informatikou

a ekonomickou teorií. Její metodologie se zakládá na víceetapňové abstrakci zjišťovaného ekonomického problému s cílem formulovat základní hypotézy a ekonomický model.

Ekonometrická analýza v této části slouží ke zjištění dopadu korupce na ekonomický růst na vzorku 34 zemí OECD. K tomuto posouzení budou sestaveny dva ekonometrické modely, první pro rok 2001 a druhý pro rok 2011, a využit statistický program SPSS.

Pro oba ekonometrické modely byl jako vysvětlovanou proměnnou zvolen ukazatel HDP na obyvatele (HDP). Mezi vysvětlující proměnné byly zařazeny ukazatele investic do hrubého fixního kapitálu (K), index vnímání korupce (CPI), průměrná délka studia (LK), míra porodnosti na 1000 obyvatel (L) a dva ukazatele technologického pokroku, a to výdaje na výzkum a vývoj (A1) a počet přihlášených patentů (A2). Konkrétní formulaci funkčních závislostí těchto proměnných lze charakterizovat následovně:

$$HDP = f(K, CPI, LK, L, A1, A2), \quad (4.2)$$

kde K reprezentuje zásobu fyzického kapitálu v ekonomice, CPI představuje úroveň korupce, LK vyjadřuje úroveň lidského kapitálu, L značí ukazatel pracovní síly a A1,2 v těchto modelech označují úroveň technologického pokroku.

4.5.1 Ekonomická a stochastická formulace modelů

Na základě prostudované rešerše empirických studií a ekonomické teorie, za předpokladu *ceteris paribus*, lze zformulovat šest ekonomických hypotéz o chování regresních koeficientů pro oba ekonometrické modely.

- 1) Zvýšení investic do hrubého fixního kapitálu povede k ekonomickému růstu,
- 2) Snížení hodnoty indexu vnímání korupce bude mít za následek snížení ekonomického růstu. U korupce je očekáván negativní dopad na růst,
- 3) Zvýšení průměrné délky studia bude mít pozitivní vliv na ekonomický růst,
- 4) Zvýšení míry porodnosti na 1000 obyvatel povede k poklesu růstu,
- 5) Zvýšením výdajů do výzkumu a vývoje se očekává pozitivní dopad na růst,
- 6) Zvýšení počtu přihlášených patentů pozitivně přispívá ekonomickému růstu.

Stochastický regresní model pro rok 2001 i 2011 poskytuje funkční vztah mezi vysvětlovanou proměnnou v závislosti na hodnotách šesti vysvětlovaných proměnných spolu s náhodnou složkou, která upřesňuje formulaci modelu, jelikož jsou v ní obsaženy náhodné vlivy. Za účelem této analýzy byly hodnoty zlogaritmovány prostřednictvím funkce

přirozeného logaritmu a následně připojeno před každou veličinu označení $\ln$. Stochastické regresní modely tudíž nabývají následující podoby:

$$\ln HDP = \beta_0 + \beta_1 \cdot \ln K + \beta_2 \cdot \ln CPI + \beta_3 \cdot \ln LK + \beta_4 \cdot \ln L + \beta_5 \cdot \ln A1 + \beta_6 \cdot \ln A2 + u, \quad (4.3)$$

v rámci které lze jednotlivé proměnné formulovat následovně:

$\ln HDP$ udává HDP na obyvatele,

β_0 označuje úrovnovou konstantu,

β_1 představuje změnu HDP na obyvatele vyvolanou při změně investic do hrubého fixního kapitálu o jednu jednotku (1 %) za předpokladu *ceteris paribus*,

$\ln K$ reprezentuje zásobu fyzického kapitálu vyjádřeného jako investice do hrubého fixního kapitálu,

β_2 udává změnu HDP na obyvatele způsobenou změnou indexu vnímání korupce o jednu jednotku (1 %) za předpokladu *ceteris paribus*,

$\ln CPI$ je ukazatel indexu vnímání korupce,

β_3 označuje změnu HDP na obyvatele v případě změny průměrné délky studia o jednu jednotku (1 %) za předpokladu *ceteris paribus*,

$\ln LK$ představuje úroveň lidského kapitálu reprezentovaný ukazatelem průměrné délky studia,

β_4 ukazuje změnu HDP na obyvatele způsobenou změnou míry porodnosti na 1000 obyvatel o jednu jednotku (1 %) za předpokladu *ceteris paribus*,

$\ln L$ značí úroveň výrobního faktoru práce pomocí ukazatele míry porodnosti na 1000 obyvatel,

β_5 vyjadřuje změnu HDP na obyvatele v momentu, kdy dojde ke změně výdajů do výzkumu a vývoje o jednu jednotku (1 %) za předpokladu *ceteris paribus*,

$\ln A1$ udává úroveň technologického pokroku vyjádřený podílem výdajů na výzkum a vývoj,

β_6 ukazuje změnu HDP na obyvatele vyvolanou změnou počtu přihlášených patentů o jednu jednotku (1 %) za předpokladu *ceteris paribus*,

$\ln A2$ značí úroveň technologického pokroku pomocí ukazatele počtu přihlášených patentů,

u představuje náhodnou složku v těchto modelech, obsahující náhodné vlivy i méně významné proměnné, které do samotných modelů nebyly zahrnuty.

4.5.2 Statistická verifikace odhadnutých parametrů a modelů

Podle Hančlové (2012) je cílem statistické verifikace posoudit statistickou reálnost nejen odhadnutých regresních parametrů, ale také ekonometrických modelů jako celků. Hušek (2007) mezi nejčastější používaná kritéria statistické verifikace zahrnuje koeficienty vícenásobné determinace, t a F testy statistické významnosti odhadů a standardní chyby odhadnutých parametrů. Statistickou reálnost lze testovat na stanovené hladině významnosti, kdy v těchto modelech byla zvolena na úrovni 10 %. Pro provedení odhadu navrhnutých regresních modelů byla využita technika nejmenších čtverců, která představuje nejznámější odhadový postup pro určení hodnot parametrů jednorovnicového lineárního regresního modelu z výběru pozorování všech jeho měřitelných proměnných. Podle Huška (2007) je předností metody nejmenších čtverců poskytování odhadů s optimálními vlastnostmi i pro malé výběry pozorování, a také výpočet odhadovaných parametrů není složitý.

Během testování ekonometrických modelů pro rok 2001 i 2011 nastaly problémy s faktorem pracovní síly. Ukazatel míry porodnosti na 1000 obyvatel se ukázal jako statisticky nevýznamný pro oba modely, jelikož pravděpodobnost platnosti hypotézy převyšuje stanovenou hladinu významnosti 0,1. Z tohoto důvodu byla provedena korekce obou modelů, která vyloučila tuto nezávislou proměnnou. Dále se pracovalo s endogenním modelem růstu bez výrobního faktoru práce pouze s fyzickým a lidským kapitálem, technologickým pokrokem a ukazatelem korupce. Po provedení korekce obou modelů lze stochastické regresní modely formulovat následovně:

$$\ln HDP = \beta_0 + \beta_1 \cdot \ln K + \beta_2 \cdot \ln CPI + \beta_3 \cdot \ln LK + \beta_4 \cdot \ln A1 + \beta_5 \cdot \ln A2 + u \quad (4.4)$$

Z tabulky 4.2 je klíčovým ukazatelem koeficient determinace R^2 , který vyjadřuje celkovou změnu vysvětlované proměnné (HDP na obyvatele) působením vysvětlujících proměnných (investic do hrubého fixního kapitálu, indexem vnímání korupce, průměrnou délkou studia, výdajů do výzkumu a vývoje a počtu přihlášených patentů). V modelu pro rok 2001 je výše tohoto koeficientu 80,1 %, což naznačuje, že model je dobře vysvětlen zvolenými vysvětlujícími proměnnými. V modelu pro rok 2011 byl koeficient R^2 o něco nižší

s hodnotou 68,1 % a i tak lze považovat tuto úroveň za vysokou a model je jako celek statisticky významný.

Tab. 4.2: Shrnutí modelů pro rok 2001 a 2011

Model	R	R ²	Adjusted R ²	Standardní odhadová chyba
2001	0,895 ^a	0,801	0,765	0,21266
2011	0,825 ^a	0,681	0,624	0,22004

Zdroj: Vlastní zpracování

Statistickou významnost modelů jako celků lze posoudit na základě F-testu, ve kterém musí být stanoveny hypotézy, v rámci kterých je model buď statisticky významný nebo naopak nevýznamný. Pro rozhodnutí o přijetí či zamítnutí těchto hypotéz rozhoduje porovnání stanovené hladiny významnosti s ukazatelem signifikance (Sig.) udávající statistickou významnost (Hančlová, 2012). Z tabulky 4.3 je patrné, že hodnota Sig. je pro oba modely roku 2001 i 2011 rovna 0. Jelikož je pravděpodobnost platnosti hypotézy menší než stanovená hladina významnosti na 10 % lze konstatovat, že oba modely jsou jako celky statisticky významné.

Tab. 4.3: ANOVA pro rok 2001 a 2011

Model	Součet čtverců		df		Průměr čtverců		F		Sig.	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Regrese	5,084	2,891	5		1,017	0,578	22,482	11,942	0,000 ^b	0,000 ^b
Rezidua	1,266	1,356	28		0,045	0,048				
Celkem	6,350	4,247	33							

Zdroj: Vlastní zpracování

Ke statistické verifikaci jednotlivých zvolených parametrů v modelech slouží t-test. I zde se stanovují hypotézy, v rámci kterých jsou vybrané parametry buď statisticky významné nebo naopak nevýznamné. Rozhodovacím pravidel pro přijetí či zamítnutí těchto hypotéz je opět porovnání stanovené hladiny významnosti s hodnotami Sig. pro každou vysvětlovanou proměnnou (Hančlová, 2012). Z tabulek 4.4 a 4.5 lze vypožorovat, že ukazatel signifikance je u všech regresních koeficientů statisticky významný na zvolené hladině významnosti 10 %, z důvodu pravděpodobnosti platnosti hypotézy menší nebo rovné 0,1.

Tab. 4.4: Hodnoty koeficientů pro rok 2001

Model 2001	Nestandardizované koeficienty		t	Sig.
	B	Směrodatná odchylka		
(Konstanta)	4,189	1,150	3,643	0,001
ln_K	0,193	0,042	4,647	0,000
ln_CPI	0,624	0,151	4,135	0,000
ln_LK	0,582	0,242	2,406	0,023
ln_A1	0,189	0,076	2,507	0,018
ln_A2	- 0,156	0,034	-4,527	0,000

Zdroj: Vlastní zpracování

Díky výše uvedené regresi lze odhad ekonometrického modelu pro rok 2001 zapsat v následujícím tvaru:

$$\ln HDP = 4,18 + 0,19 \cdot \ln K + 0,62 \cdot \ln CPI + 0,58 \cdot \ln LK + 0,18 \cdot \ln A1 - 0,15 \cdot \ln A2 + u \quad (4.5)$$

Tab. 4.5: Hodnoty koeficientů pro rok 2011

Model 2011	Nestandardizované koeficienty		t	Sig.
	B	Směrodatná odchylka		
(Konstanta)	4,084	1,535	2,660	0,013
ln_K	0,184	0,060	3,077	0,005
ln_CPI	0,522	0,153	3,415	0,002
ln_LK	0,714	0,347	2,056	0,049
ln_A1	0,138	0,082	1,694	0,101
ln_A2	- 0,133	0,043	-3,080	0,005

Zdroj: Vlastní zpracování

Odhad ekonometrického modelu pro rok 2011 v rámci výše vytvořené regrese lze formulovat následujícím způsobem:

$$\ln HDP = 4,08 + 0,18 \cdot \ln K + 0,52 \cdot \ln CPI + 0,71 \cdot \ln LK + 0,13 \cdot \ln A1 - 0,13 \cdot \ln A2 + u \quad (4.6)$$

4.5.3 Ekonometrická verifikace

Ekonometrická verifikace modelu se zabývá ověřováním splnění podmínek a dalších předpokladů potřebných pro aplikaci konkrétních ekonometrických technik, testů a metod. V podstatě se jedná o testování statistických testů potřebných k prozkoumání platnosti použití kritérií, především pokud je použito malého rozsahu výběru pozorování (Hušek, 2007). V této práci je ekonometrická verifikace zaměřená na ověřování modelů zejména testováním

normality reziduí, heteroskedasticity a multikolinearity. Z důvodu použití průřezových dat není provedena autokorelace, pomocí které lze zjistit sériovou závislost reziduálních složek.

4.5.3.1 Multikolinearita

Nejprve bude testována multikolinearita, která představuje situaci, kdy jsou v modelech silné závislosti mezi vysvětlujícími proměnnými a jejím cílem tak je zjistit intenzitu těchto závislosti (Hušek, 2007). Lze ji testovat prostřednictvím párových koeficientů korelace (v případě pouze dvou vysvětlujících proměnných), porovnáním čtverců koeficientů vícenásobné korelace a koeficientu determinace nebo mírou korelovanosti. V této práci byl pro testování multikolinearity vybrán poslední způsob, díky kterému lze sledovat faktor změny variability (VIF) a míru tolerance. Míra tolerance by se měla pohybovat nad hodnotou 0,1, která značí, že se v modelech nevyskytuje multikolinearita. Faktor změny variability (VIF) by měl být menší než hodnota 10. V opačném případě s růstem této hodnoty nad 10 lze naznačit problém multikolinearity v modelech (Hančlová, 2012).

Z tabulky 4.6 je zřejmé, že nedochází v modelu pro rok 2001 ani 2011 k problému multikolinearity. Naznačují to hodnoty faktoru změny variability (VIF), které nedosahují 10 a míry tolerance, které jsou u všech proměnných vyšší než 0,1.

Tab. 4.6: Testování multikolinearity pro rok 2001 a 2011

Model	Ukazatele kolinearity			
	2001		2011	
	Tolerance	VIF	Tolerance	VIF
(Konstanta)				
ln_K	0,331	3,022	0,174	5,758
ln_CPI	0,591	1,692	0,606	1,651
ln_LK	0,635	1,575	0,667	1,500
ln_A1	0,499	2,002	0,579	1,729
ln_A2	0,314	3,189	0,166	6,026

Zdroj: Vlastní zpracování

4.5.3.2 Heteroskedasticita

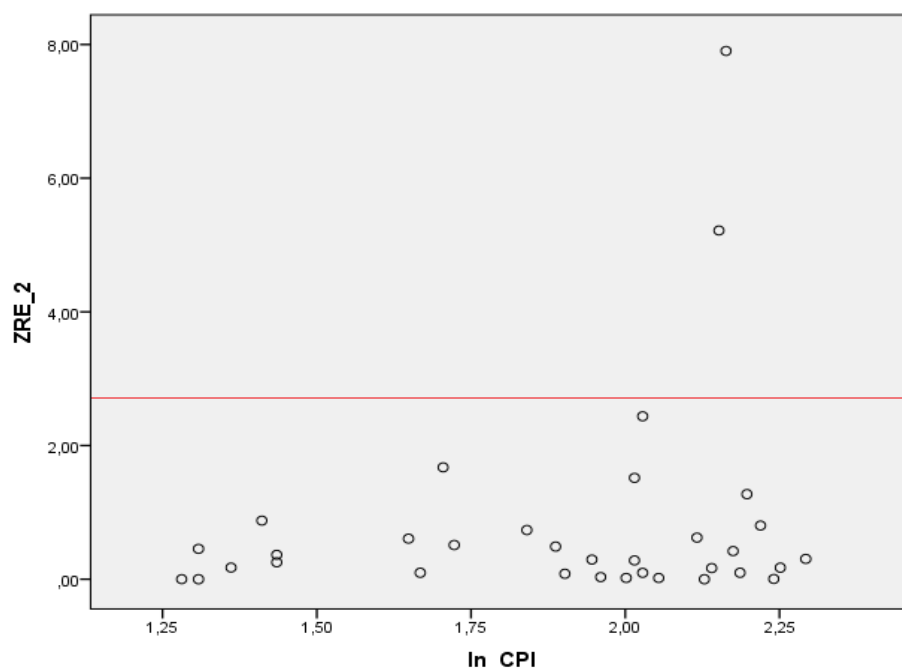
Heteroskedasticita konkrétně vyjadřuje měnící se rozptyl reziduí, což znamená, že pokud se v modelech vyskytuje, pak není rozptyl náhodné složky v čase konstantní. Rovněž způsobuje, že odhady regresních koeficientů získané metodou nejmenších čtverců mohou ztrácet některé optimální vlastnosti. Žádoucí je dosažení právě homoskedasticity, která vyjadřuje konstantní rozptyl náhodné složky. Ke zjištění heteroskedasticity v modelech a k ověření jejich různých forem lze použít mnoho postupů. Nejčastěji se používají grafické

nebo sofistikované testy (např. Goldfeldův-Quandtův test, Glejserův test, Whiteův test a další) (Hušek, 2007). V této práci byl pro testování heteroskedasticity v obou modelech použit grafický test, kde na vodorovnou osu byla nanesena vysvětlující proměnná pro úroveň korupce a na svislou standardizovaná rezidua umocněná na druhou. Podle Hančlové (2012) musí standardizovaná rezidua naplňovat dvě podmínky. První podmínka představuje, že s 90 % pravděpodobností by rezidua měla ležet uvnitř konfidenčního intervalu od 0 do 2,71. Druhá podmínka naléhá na to, že i uvnitř tohoto intervalu by se standardizovaná rezidua měla pohybovat náhodně bez systematických změn a cyklických výkyvů.

Z grafu 4.5 pro model roku 2001 lze vypožorovat, že byly splněny obě dvě podmínky pro testování heteroskedasticity. Hodnoty z 90 % leží ve zvoleném konfidenčním intervalu a v grafu lze nalézt pouze 2 odlehlé hodnoty. Rovněž i podmínka o rozložení hodnot byla naplněna.

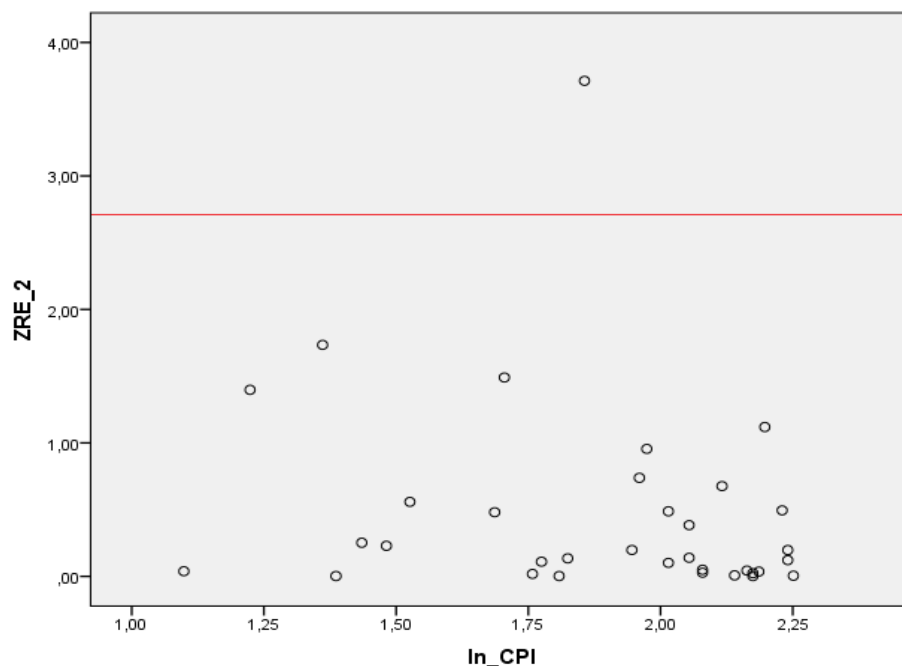
Graf 4.5: Testování heteroskedasticity pro rok 2001

Zdroj: Vlastní zpracování

Také graf 4.6 pro model roku 2011 dokazuje neexistenci heteroskedasticity z důvodu splnění výše stanovených podmínek a v grafu lze nalézt pouze 1 odlehlou hodnotu mimo stanovený interval. Je však důležité zdůraznit, že tyto poskytnuté grafické testy se odvíjí pouze od subjektivního hodnocení a je nutné je dále potvrdit i matematickými testy. V rámci této práce je ale toto testování heteroskedasticity dostačující.

Graf 4.6: Testování heteroskedasticity pro rok 2011

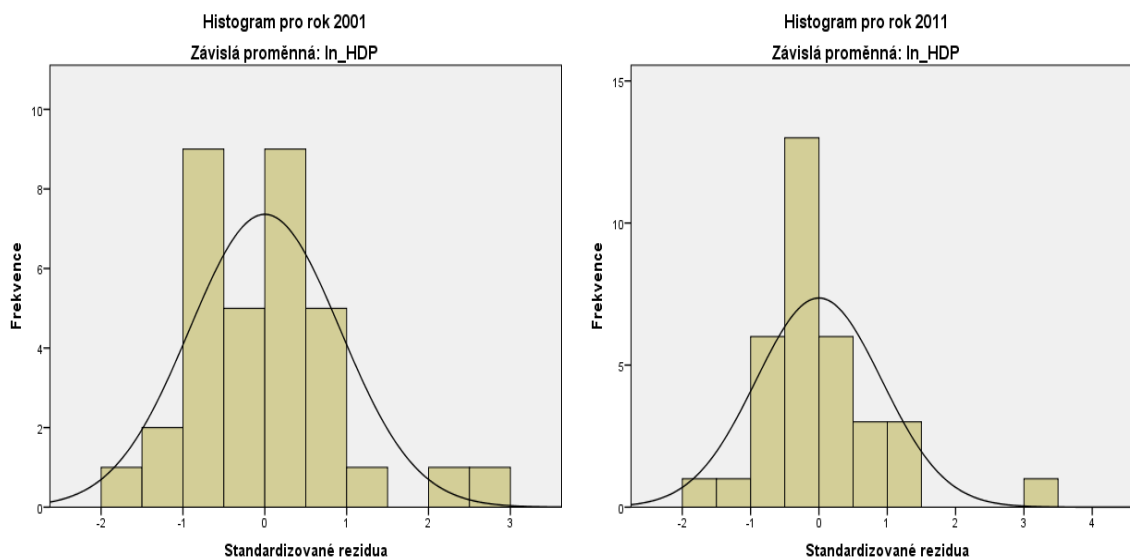
Zdroj: Vlastní zpracování

4.5.3.3 Normalita reziduí

Jako poslední bude testována normalita reziduí, jelikož by podle teoretických znalostí měla mít náhodná složka normální rozdělení. Normalitu je možné ověřit jak pomocí grafických metod (histogram, P-P graf, Q-Q graf), tak prostřednictvím statistických testů (např. Kolmogorovův-Smirnovův test, test dobré shody nebo Jarque-Bera test).

V této práci bude normalita reziduí testována čtyřmi testy, a to pomocí histogramu, P-P modelu, Q-Q modelu a Kolmogorovým-Smirnovým testem (K-S test). Histogram rozdělení četností napomáhá testovat předpoklad, že reziduální složky mají normální rozdělení s teoretickou Gaussovou křivkou hustoty pravděpodobností se střední hodnotou rovnou nule, což zobrazují grafy 4.7 pro modely roku 2001 i 2011. Na základě těchto grafů lze vypořádat přibližně podobný tvar histogramu s Gaussovou křivkou a předpokládat normální rozdělení reziduí pro oba modely. Normalita reziduí však bude dále ověřovaná dalšími třemi technikami.

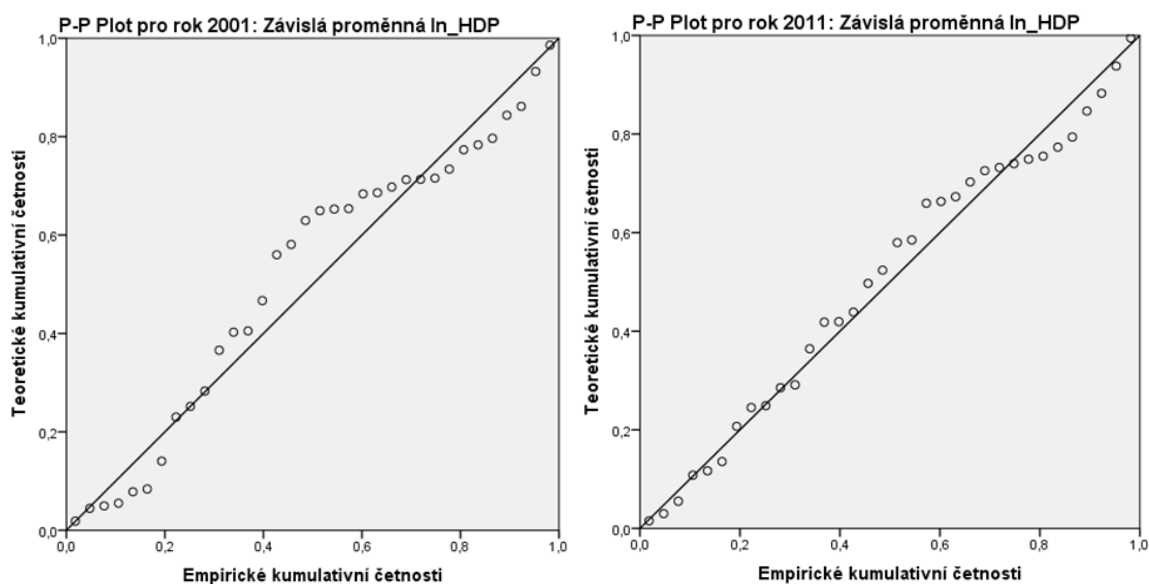
Graf 4.7: Histogram

Zdroj: Vlastní zpracování

Dále je normalita reziduí testována pomocí dvou grafů rozdělení reziduí, a to P-P plot a Q-Q plot. Zásadním ukazatel v obou těchto testech je přiléhavost bodů k přímce, která značí normální rozdělení. Odchylující body od přímky budou v další části prověřeny K-S testem. Graf 4.8 zobrazuje P-P ploty výběrových distribučních funkcí standardizovaných reziduí pro modely roku 2001 i 2011, které porovnávají teoretické a naměřené kumulativní četnosti. V grafech je zřejmá přiléhavost bodů k přímce v obou modelech, a tudíž lze předpokládat normální rozdělení reziduí.

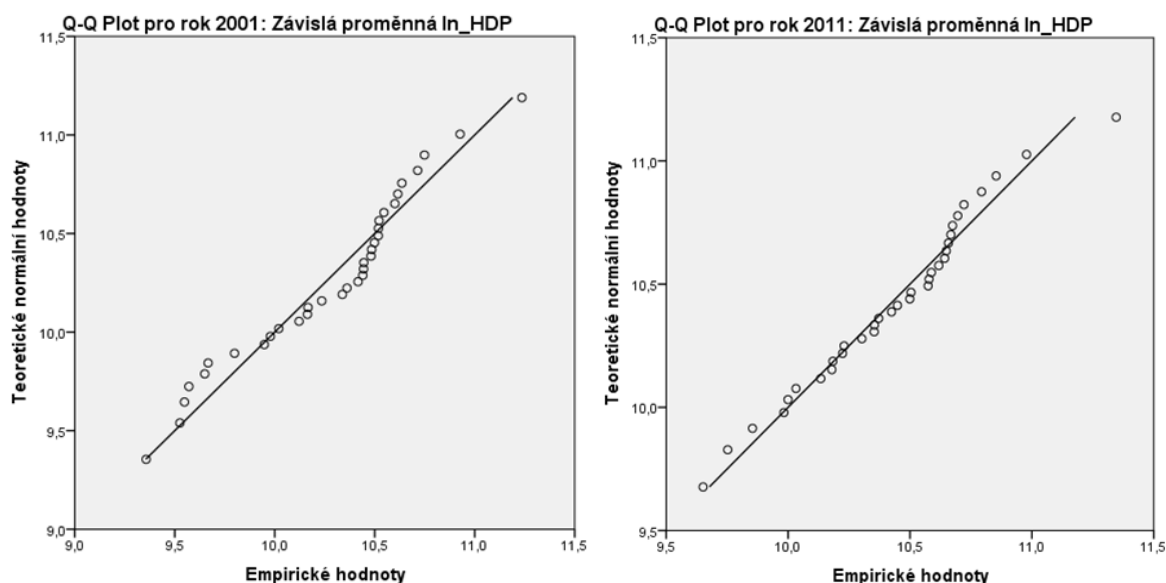
Graf 4.8: P-P plot

Zdroj: Vlastní zpracování

Techniky Q-Q plotu výběrových distribučních funkcí standardizovaných reziduí pro modely roku 2001 a 2011 ukazují grafy 4.9. Jedná se o kvantilové grafy srovnávající teoretické a naměřené kvantily. I na základě těchto grafů lze prokázat existenci normálního rozdělení pro oba modely z důvodu přiléhavosti bodů k přímce s nevyskytujícími se žádnými extrémně vzdálenými hodnotami.

Graf: 4.9: Q-Q plot

Zdroj: Vlastní zpracování

Kolmogorovův-Smirnovův neparametrický test je poslední technikou zkoumající normalitu reziduí v této práci. Tento test porovnává teoretické a empirické distribuční funkce rozložení standardizovaných reziduí tak, aby odpovídaly normálnímu rozdělení. Čím větší rozdíl mezi těmito funkcemi nastane, tím větší je pravděpodobnost, že se budou distribuční funkce lišit od normálního rozdělení (Hinton, 2004). K-S test pro modely roku 2001 i 2011 prokazuje normální rozdělení reziduí, což vyplývá z tabulky 4.7. Toto zjištění je patrné z hodnoty signifikance, která musí být větší než stanovená hladina významnosti (0,1), což oba modely splňují.

Tab. 4.7: Kolmogorovův-Smirnovův test

Standardizovaná rezidua	Kolmogorovův-Smirnovův test		
	Statistika	df	Sig.
2001	0,092	34	0,200
2011	0,114	34	0,200

Zdroj: Vlastní zpracování

4.5.4 Ekonomická verifikace regresních modelů

Podle Huška (2007) se ekonomická verifikace odhadnutých modelů zakládá na ekonomických kritériích, které jsou nezbytnou součástí ekonomické interpretace o použitelnosti dosažených výsledků. Prakticky spočívá v ověřování správnosti znamének a numerických hodnot odhadnutých parametrů. Ekonomická interpretace odhadnutých regresních parametrů v této práci byla provedena prostřednictvím následujících modelů:

Model roku 2001:

$$\ln HDP = 4,18 + 0,19 \cdot \ln K + 0,62 \cdot \ln CPI + 0,58 \cdot \ln LK + 0,18 \cdot \ln A1 - 0,15 \cdot \ln A2 + u \quad (4.7)$$

Model roku 2011:

$$\ln HDP = 4,08 + 0,18 \cdot \ln K + 0,52 \cdot \ln CPI + 0,71 \cdot \ln LK + 0,13 \cdot \ln A1 - 0,13 \cdot \ln A2 + u \quad (4.8)$$

Z následujících výše stanovených hypotéz lze konstatovat pozitivní vliv investic do hrubého fixního kapitálu, lidského kapitálu i stupně technologické úrovně na ekonomickou úroveň a negativní dopad korupce na ekonomický růst.

4.6 Komparativní analýza

V této části práce budou prezentovány výsledky ekonomické interpretace odhadnutých regresních parametrů obou zkoumaných modelů a následně provedena komparativní analýza srovnávající rozdíly mezi dosaženými výsledky obou modelů. Výsledky ekonometrického modelování jsou následující:

- 1) Zvýšení podílu investic do hrubého fixního kapitálu o 1 % povede k růstu HDP na obyvatele o 0,19 % v roce 2001, což je téměř totožné s rokem 2011, kde povede k růstu o 0,18 %, v podmínkách *ceteris paribus*. V souladu s ekonomickou teorií tak byl potvrzen pozitivní dopad růstu investic do hrubého fixního kapitálu na ekonomickou úroveň v zemích OECD.
- 2) Zvýšení indexu vnímání korupce, který způsobuje snížení úrovně korupce, o 1 % povede k růstu HDP na obyvatele o 0,62 % v roce 2001 a o 0,52 % v roce 2011, v podmínkách *ceteris paribus*. I tyto výsledky potvrzují předem stanovenou hypotézu o škodlivém vlivu korupce na ekonomický růst.
- 3) Zvýšení průměrné délky studia o 1 % způsobí růst HDP na obyvatele o 0,58 % v roce 2001 a o 0,71 % v roce 2011, v podmínkách *ceteris paribus*, což prokazuje pozitivní vliv lidského kapitálu na úroveň ekonomického růstu.

- 4) Zvýšení výdajů do výzkumu a vývoje o 1 % povede k růstu HDP na obyvatele o 0,18 % v roce 2001 a o 0,13 % v roce 2011, v podmínkách *ceteris paribus*. Tímto je prokázán pozitivní dopad technologického pokroku na ekonomický růst na základě předem stanovené hypotézy v rámci ekonometrického modelování.
- 5) Zvýšení počtu přihlášených patentů o 1 % povede k poklesu HDP o 0,15 % v roce 2001 a o 0,13 % v roce 2011, v podmínkách *ceteris paribus*. Poslední hypotéza o pozitivním dopadu technologického pokroku na růst nebyla potvrzena. Tento nepříznivý výsledek je v rozporu s ekonomickou teorií a mohl být zapříčiněn nevhodně zvoleným ukazatelem, který nevyjadřuje skutečný technologický pokrok ve vybraných zemích nebo přímo vybraným ukazatelem počtu přihlášených patentů, který se v praxi používá buď minimálně nebo maximálně, kdy může docházet k neefektivnímu využití.

Klíčovým prvkem této práce byl ukazatel indexu vnímání korupce, který potvrzuje na základě ekonometrického modelu jak v roce 2001, tak i v roce 2011 negativní dopad korupce na ekonomický růst v zemích OECD.

Růst HDP na obyvatele způsobený zvýšením indexu vnímání korupce však bude v roce 2011 menší o 0,1 než v roce 2001. Důvodem tohoto zjištění může být zhoršení indexu vnímání korupce od roku 2001 do roku 2011 ve čtrnácti ekonomikách OECD. Ukazuje se také, že pouze 10 ze 41 států, které přijaly Úmluvu o boji s korupcí¹⁵, vydanou sdružením OECD v roce 1997 a vstupující v platnost roku 1999, ji dodržuje tak, jak by mělo, což prokazuje již devátá výroční zpráva o pokroku vymáhání zahraničního úplatkářství vydaná Transparency International v roce 2013¹⁶. Mezi země, které se aktivně prosazují v boji s korupcí lze zařadit Německo, Velkou Británii a USA. Naopak do skupiny zemí, které neplní závazky protikorupční konvence OECD nebo pro ní dělají jen velmi málo spadá např. Česká republika, Slovensko, Jižní Korea, Brazílie, Japonsko či Holandsko. Podle Transparency International jsou ekonomiky OECD neúspěšné v boji se zahraniční korupcí např. z důvodů absence orgánů zaměřujících se na zahraniční korupci, používání již existujících prostředků ke zlepšení situace nebo rozpočtových škrťů.

---

¹⁵ Úmluva představující první a jediný protikorupční nástroj, jehož cílem je stanovit rovnost podmínek v mezinárodním podnikatelském prostředí, stanovující např. právně závazné podmínky trestného činu podplácení zahraničních veřejných činitelů a mnoho dalších protikorupčních opatření činících tuto strategii účinnou. Státy jsou v rámci této úmluvy povinny zavést do praxe právní normy kriminalizující trestný čin podplácení zahraničních veřejných činitelů a zodpovědné za dodržování předpisů. Experti se shodují i v tom, že úmluva má slabinu, co se týče provádění norem do praxe a jejich kontrola (Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí, 2013).

¹⁶ Nezávislé posouzení o stavu plnění závazků vyplývajících z úmluvy OECD vydávané od roku 2005 (Transparency International, 2013b).

Na základě těchto zjištění vyplývají určitá doporučení tvůrcům hospodářských politik zemí OECD, prostřednictvím kterých by mohl být zlepšen boj s korupcí a dodržování podmínek podléhajících této úmluvě. Nejefektivněji lze korupci čelit kvalitním uceleným a propojeným systémem funkčních institucí ve společnosti s přesně stanoveným systémem pravidel a jejich kontrol, včetně jednoznačně formulovaných postihů a sankcí. K významným předpokladům úspěšného boje s korupcí patří také kvalitní personální práce s důrazem na výchovu pracovníků veřejného sektoru i státní správy, kde se může korupční jednání vyskytovat nejčastěji. Mezi hlavní doporučení lze také zařadit posílení nezávislosti státních zástupců, zlepšení spolupráce veřejného a soukromého sektoru, založení nezávislé protikorupční agentury nebo informačního centra poskytující právní pomoc a anonymní oznamovací služby, zlepšení komunikace se soukromým sektorem za účelem zvýšení povědomí o korupci, přijmutí kvalitního zákona o ochraně „*whistleblowerů*“, tedy osob upozorňujících na nezákonné praktiky na pracovišti nebo zlepšení kapacity k odhalování korupce pomocí auditu a mechanismů boje s korupcí.

Podle Poloučka a kol. (2006) je však nezbytným předpokladem při odstraňování korupce prevence a konkrétně formulované institucionální či ekonomické reformy, které budou prováděny poměrně rychle a nadmíru důrazně. K tomu, aby mohla být protikorupční opatření úspěšná je také potřeba vytvořit takové politické prostředí, ve kterém vláda výslovně prohlásí, že bude s korupcí bojovat. Efektivní výsledky v boji proti korupci nelze očekávat pouze od důrazu tak kladeného na odhalování korupčních praktik a jejich stíhání, což však neznamená, že by v protikorupčních opatřeních neměly mít své místo. V mnoha státech lze nalézt i jiné prostředky, kterými lze proti korupčním praktikám bojovat. Např. některé země v Německu zavedly registr uplatitelných firem, které pak nemůžou po dobu 3 let dostat státní zakázku.

4.7 Shrnutí

V této kapitole byla zahrnuta praktická část této práce zkoumající dopad korupce na ekonomický růst v zemích OECD v roce 2001 a 2011. Cíl tohoto výzkumu byl naplněn prostřednictvím deskriptivní, korelační, ekonometrické a komparativní analýzy.

Pomocí deskriptivní analýzy byl nastíněn vývoj ekonomického růstu, vyjádřený jako HDP na obyvatele a úroveň korupce pomocí indexu vnímání korupce v ekonomikách OECD. HDP na obyvatele od roku 2001 do roku 2011 vzrostlo ve všech státech OECD. Výjimku tvoří Itálie a také ekonomiky Portugalska a Řecka, kde se ekonomická úroveň zvýšila jen

nepatrně. Nejvyšší ekonomické úrovně dosahuje v obou sledovaných letech Lucembursko a nezaostává ani Švýcarsko a Norsko. Naopak nejnižší HDP na obyvatele bylo naměřeno v Mexiku jak v roce 2001, tak i v roce 2011. Index vnímání korupce se ve čtrnácti ekonomikách OECD v roce 2011 nezlepšil ve srovnání s rokem 2001. Mezi státy s největším propadem toho indexu patří Izrael, Island, Řecko a Itálie. Mezi státy s nejvyšší úrovní korupce z ekonomik OECD lze zařadit Mexiko, Itálii a Řecko. Naopak pověst nejméně zkorumpovaných států patří především Skandinávským zemím a Novému Zélandu.

Na základě korelační analýzy byl vypočítán vzájemný pozitivní vztah mezi ekonomickou úrovní a korupcí v zemích OECD s významností 67,2 % v roce 2001 a 64,8 % v roce 2011. Nižší úroveň korupce tak povede k vyššímu ekonomickému růstu a naopak. Pro určení kauzality vztahu mezi korupcí a ekonomickým růstem byla poté provedena ekonometrická analýza.

V rámci ekonometrického modelování byly sestaveny dva modely pro rok 2001 a 2011. Jako vysvětlovanou proměnnou udávající ekonomický růst byl pro modely, v souladu s endogenními modely růstu, zvolen ukazatel HDP na obyvatele. Pro lepší posouzení ekonomického růstu byl vybrán nejen index vnímání korupce, který je klíčový pro naplnění cíle této práce, ale také další ukazatele na základě prostudované empirické literatury, a to investice do hrubého fixního kapitálu, průměrná délka studia, míra porodnosti na 1000 obyvatel a dva ukazatele pro lepší posouzení technologického pokroku, které představují podíl výdajů na výzkum a vývoj na HDP a počet přihlášených patentů. Jako statisticky nevýznamný se u obou modelů ukázal faktor pracovní síly, vyjádřený mírou porodnosti na 1000 obyvatel, a proto nebyl pro další ekonometrické modelování zahrnut.

Dosažené výsledky obou modelů byly ověřovány jak statisticky, tak i ekonomicky. V rámci testování multikolinearity, heteroskedasticity a normality reziduí nenastaly v modelech problémy. Výsledná ekonomická interpretace u obou modelů roku 2001 i 2011 potvrdila stanovené hypotézy, v souladu s ekonomickou teorií, s výjimkou technologického pokroku reprezentovaným ukazatelem počtu přihlášených patentů. Toto zjištění mohlo být zapříčiněno nevhodně zvoleným ukazatelem nebo problémem sledovaného časového období příliš krátkého pro tento výzkum. Lidský kapitál a úroveň korupce patří mezi ukazatele, které ovlivňují ekonomický růst nejvíce. U obou modelů bylo prokázáno, že existence korupce v zemích OECD negativně působí na jejich ekonomický růst. V roce 2011 však bude tento růst nižší o 0,1 % než v roce 2001.

5 Závěr

Korupce je globální výzvou nejen z toho důvodu, že podle Světového ekonomického fóra každoročně snižuje společenskou prosperitu, ale také zabraňuje investicím, narušuje společenskou stabilitu a především podkopává ekonomický růst. Transparency International v rámci své zprávy ke korupci v roce 2015 uvádí, že na světě se v minulých letech nenacházel stát, který by nebyl korupčními praktikami zasáhnut, a tudíž drtivá většina sedmi miliardové populace planety žije v ekonomikách, které jsou korupcí postihnuty. Proto je důležité, aby se státy zavázaly s korupcí bojovat ve všech jejích formách, a to jak v domácích ekonomikách, tak i v zahraničí.

Cílem této diplomové práce bylo posoudit dopad korupce na ekonomický růst v zemích OECD v roce 2001 v porovnání s rokem 2011, a prokázat tak platnost hypotézy o negativním dopadu korupce na hospodářský růst v obou letech.

V první části této práce byla pozornost věnovaná teoretickým východiskům korupčního jednání. Nejen, že byl vysvětlen samotný pojem korupce a následky, které může v současných ekonomikách napáchat, ale také její navzájem se prolínající a doplňující druhy a formy, kterými se může navenek projevovat. Mezi jednoznačně nejrozšířenější formy korupce patří úplatkářství a podplácení. Pro lepší posouzení těchto různých typů korupčních praktik byly také představeny jednotlivé způsoby měření korupce i příčiny, které ji mohou vyvolat. Velmi důležitým atributem korupce je skutečnost, že se v podstatě jedná o skrytý jev, který má mnoho dimenzí, a proto je potřebné ji řešit na mnoha úrovních. Protikorupční opatření však nejsou fenoménem jen v současnosti, ale objevují se už v dobách Mezopotámie. Dojem univerzálnosti a nadčasovosti korupce se nicméně vytrácí, je-li nutné ji blíže definovat. Terminologické vymezení korupce je v současnosti velmi široké a její jednotná všeobecně přijímaná definice prakticky neexistuje.

Následně byla v teoretické části vymezena problematika ekonomického růstu, který je z dlouhodobého hlediska nejčastěji spojován s růstem potencionálního produktu. Ten je pozitivně ovlivňován zejména růstem přírodních, pracovních nebo kapitálových zdrojů a naopak brzděn nedostatečnou zásobou kapitálu, neuspokojivým technologickým pokrokem nebo nepostačující úrovní kvalifikace pracovní síly. Nicméně ekonomická teorie obsahuje i mnoho konkrétnějších postupů ve formě růstových modelů, které rozdílně zohledňují význam jednotlivých zdrojů hospodářského růstu včetně jejich omezení. V rámci této práce

byly popsány nejvýznamnější z nich, mezi které patří keynesiánské, neoklasické a nové modely růstu.

Pro naplnění cíle této práce byly ve třetí kapitole prostudovány vybrané empirické poznatky autorů, kteří se věnovali zejména dopadu korupce na ekonomický růst. Na základě provedené rešerše empirické literatury se většina studií staví ke korupci a jejím dopadům na ekonomiku jednoznačně negativně. Nejen, že ve značné míře podkopává hospodářský růst, ale také může ohrožovat udržitelný rozvoj, přispívá k růstu chudoby, snižuje investiční činnost, ale i úroveň lidského kapitálu a nejvíce převládá v zemích s neefektivním institucionálním prostředím. Na jednom zjištění se nicméně shoduje většina autorů a to, že úspěch každé protikorupční strategie vyžaduje značnou reformu domácích institucí a silnou politickou vůli ze strany občanů vytvářet nezkorumpovanou vládu.

Poslední a stěžejní kapitola této práce byla věnována analýze vlivu korupce na ekonomický růst v zemích OECD v roce 2001 a 2011. Pro tento výzkum byla prvně použita metoda deskriptivní analýzy, díky které byl přiblížen vývoj ekonomické úrovně a úrovně korupce ve všech zemích OECD. Ekonomická úroveň byla reprezentována ukazatelem HDP na obyvatele a úroveň korupce v současnosti nejpopulárnějším Indexem vnímání korupce. Poté byl na základě korelační analýzy vyzorován pozitivní vzájemný vztah mezi těmito ukazateli s významností Pearsonova korelačního koeficientu 67,2 % v roce 2001 a 64,8 % v roce 2011. Nižší úroveň korupce tak povede k vyššímu ekonomickému růstu a naopak. Pro určení kauzality vztahu mezi korupcí a ekonomickým růstem byla následně provedena ekonometrická analýza.

V rámci ekonometrické analýzy byly vymezeny ekonomické hypotézy, formulovány stochastické regresní modely a poté realizovány statistické, ekonometrické a ekonomické verifikace pro oba sestrojené modely roku 2001 a 2011, které vycházejí z endogenního modelu růstu. Jako závislou proměnnou udávající ekonomický růst byl pro ekonometrické modelování zvolen ukazatel HDP na obyvatele. Pro vysvětlení obou modelů ekonomického růstu byl vybrán nejen Index vnímání korupce, který je zásadní pro naplnění cíle této práce, ale i další ukazatele na základě prostudované empirické literatury, mezi které patří investice do hrubého fixního kapitálu, průměrná délka studia, míra porodnosti na 1000 obyvatel a dva ukazatele pro lepší posouzení technologického pokroku, které představují podíl výdajů na výzkum a vývoj na HDP a počet přihlášených patentů. Jako statisticky nevýznamný se u obou

modelů ukázal faktor pracovní síly, vyjádřený mírou porodností na 1000 obyvatel, a proto nebyl pro další ekonometrické modelování zahrnut.

Výsledná ekonomická interpretace u obou modelů potvrdila stanovené hypotézy v souladu s ekonomickou teorií s výjimkou technologického pokroku reprezentovaným ukazatelem počtu přihlášených patentů. Toto zjištění mohlo být zapříčiněno nevhodně zvoleným ukazatelem nebo problémem sledovaného časového období příliš krátkého pro tento výzkum.

Nicméně klíčový prvek pro naplnění cíle této práce představoval ukazatel korupce, který potvrzuje na základě ekonometrického modelu jak v roce 2001, tak i v roce 2011 negativní dopad korupce na ekonomický růst v zemích OECD. Ekonomický růst způsobený snížením úrovně korupce však bude v roce 2011 menší o 0,1 % než v roce 2001. Důvodem tohoto zjištění může být zhoršení Indexu vnímání korupce od roku 2001 do roku 2011 ve čtrnácti ekonomikách OECD. Ukazuje se také, že pouze 10 ze 41 států, které přijaly Úmluvu o boji s korupcí, vydanou sdružením OECD v roce 1997, ji dodržuje tak, jak by mělo.

Na základě těchto zjištění vyplývají určitá doporučení tvůrcům hospodářských politik zemí OECD pro jejich zlepšení protikorupčních opatření, mezi které lze zařadit např. založení nezávislé protikorupční agentury nebo informačního centra poskytující právní pomoc a anonymní oznamovací služby, zlepšení komunikace se soukromým sektorem za účelem zvýšení povědomí o korupci nebo přijmutí kvalitního zákona o ochraně osob upozorňujících na nezákonné praktiky na pracovišti. Nicméně nezbytným předpokladem při odstraňování korupce je především prevence doprovázená vhodným politickým prostředím, kvalitní personální prací a efektivním systémem funkčních institucí s přesně vymezenými pravidly ve společnosti.

Seznam použité literatury

a) Odborné knihy

CZESANÝ, Slavoj a Zdenka JOHNSON. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2012. 236 s. ISBN 978-80-245-1863-3.

ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 176 s. ISBN 978-80-7400-191-8.

ČIHÁK, Martin a Tomáš HOLUB. *Teorie růstové politiky*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 170 s. ISBN 80-245-0126-0.

DANČÁK, B., V. HLOUŠEK a V. ŠIMÍČEK, eds. *Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 309 s. ISBN 80-210-4062-9.

DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 345 s. ISBN 978-80-7179-562-9.

FRAIT, Jan a Matouš ČERVENKA. *Předpoklady a faktory dynamického růstu české ekonomiky ve světle nové teorie a empirie růstu*. Praha: Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, 2002. 105 s.

HANČLOVÁ, Jana. *Ekonometrické modelování. Klasické přístupy s aplikacemi*. Praha: Professional Publishing, 2012. 214 s. ISBN 978-80-7431-088-1.

HELÍSEK, Mojmír. *Makroekonomie - základní kurs*. 2. vyd. Slaný: Melandrium, 2002. 326 s. ISBN 80-86175-25-1.

HINTON, Perry R. et al. *SPSS Explained*. Routledge: Psychology Press, 2004. 400 p. ISBN-0-415-27410-9.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.

HUŠEK, Roman. *Ekonometrická analýza*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007. 368 s. ISBN 978-80-245-1300-3.

CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. 281 s. ISBN 978-80-7201-853-6.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 332 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

KADEŘÁBKOVÁ, Anna et al. *Hospodářský růst a strukturální změny*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2002. 230 s. ISBN 80-245-0466-9.

KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*. 2. vyd. Ostrava: Institut vzdělávání Sokrates, 2006. 339 s. ISBN 80-86572-37-4.

LOMBARD, Paul. *Neřest a ctnost: portréty z dějin korupce*. Praha: Themis, 2001. 245 s. ISBN 80-85821-71-0.

OECD. *Corruption: A Glossary of International Standards in Criminal Law*. OECD Glossaries, 2008. 95 s. ISBN 978-92-64-02740-4.

OSN. *XI. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. 238 s. ISBN 80-7338-045-5.

POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovnictví*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.

ROSE-ACKERMAN, Susan a Bonnie J. PALIFKA. *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*. 2nd Edition. New York: Cambridge University Press, 2016. ISBN 978-11-0744-109-5.

RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. *Korupce: Ekonomie vs. mýty*. Praha: Institut Václava Klause, 2013. 102 s. ISBN 978-80-87806-03-6.

SAMUELSON, A. Paul a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha: Svoboda Servis s.r.o., 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.

SOJKA, Milan. *Dějiny ekonomických teorií*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. 541 s. ISBN 978-80-87109-21-2.

ŠALOUNOVÁ, Dana. *Přednášky z předmětu Statistika A*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, Ekonomická fakulta, 2010.

TITTL, Juraj. K príčinám korupcie. In: SCHELLE, K. a J. TAUCHEN, eds. *Korupce – včera a dnes: sborník z kolokvia pořádaného Katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty*

Masarykovy univerzity a *The European Society for History of Law*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2013, s. 162-170. ISBN 978-80-7418-177-1.

VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008. 171 s. ISBN 978-80-87001-09-7.

VARADZIN, František a kol. *Ekonomický rozvoj a růst*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. 329 s. ISBN 80-86419-61-4.

VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting s.r.o., 2007. 390 s. ISBN 978 80-7259-055-1.

VYMĚTAL, Petr. Typologie korupce. In: DANČÁK, B., V. HLOUŠEK a V. ŠIMÍČEK, eds. *Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 13-30. ISBN 80-210-4062-9.

b) Články v odborném časopise nebo ve sborníku z konference

AHMAD, E., A. M. ULLAH and M. I. ARFEEN. Does Corruption Affect Economic Growth? *Latin American Journal of Economics*. 2012, Vol. 49, No. 2, p. 277-305. ISSN 0719-0433.

AIDT, Toke S. Corruption and Sustainable Development. *Faculty of Economics, University of Cambridge in series Cambridge Working Papers in Economics*. 2010, No. 1061.

AKCAY, Selcuk. Corruption and Economic Growth: A cross-national study. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 2002, Vol. 57, No. 1. ISSN 0378-2921.

ATA, Yilmaz A. and Akif ARVAS. Determinants of Economic Corruption: A cross-country data analysis. *International Journal of Business and Social Science*. 2011, Vol. 2, No. 13, p. 161-169. ISSN 2219-1933.

BAKLOUTI, Nedra and Younes BOUJELBENE. Exploring the Relationship between Democracy, Corruption and Economic Growth in MENA countries. *Acta Universitatis Danubius, Economica* [online]. 2015, Vol. 11, No. 3, p. 43-58 [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/oeconomica/article/view/2826/2521>

BLACKBURN, Keith and Rashmi SARMAH. Corruption, Development and Demography. *The University of Manchester in Economics Discussion Paper Series*. 2005, No. 0532.

- BUEHN, Andreas and Friedrich SCHNEIDER. Corruption and the Shadow Economy: A Structural Equation Model Approach. *IZA Discussion Paper* [online]. 2009, No. 4182. [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1409286
- CAMPOS, N. F., DIMOVA, R. D. and A. SALEH. Whither Corruption? A Quantitative Survey of the Literature on Corruption and Growth. *IZA Discussion Paper* [online]. 2010, No. 5334 [cit.2016-2-5]. Dostupné z:http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1716129
- CASTRO, Conceicao and Pedro NUNES. Does corruption inhibit foreign Direct investment? *Política/Revista de Ciencia Política, Instituto de Asuntos Públicos, Universidad de Chile*. 2013, Vol. 51, No. 1, p. 61-83. ISSN 0716-1077.
- D'AMICO, Nicholas. Corruption and Economic Growth in China: An Empirical Analysis. *Seniors Honors Projects. John Carrol University*. 2015, Vol. 78.
- DREHER, Axel and Thomas HERZFELD. The Economic Costs of Corruption: A Survey and New Evidence. *EconWPA in series Public Economics*. 2005, No. 0506001.
- DREHER, A., KOTSOGIANNIS, Ch. and S. MCCORRISTON. How Do Institutions Affect Corruption and the Shadow Economy? *University of Exeter, Economics Department Discussion Papers Series*. 2005, No. 05/05. ISSN 1473-3307.
- DRIDI, Mohamed. Corruption and Economic Growth: The Transmission Channels. *Journal of Business Studies Quarterly*. 2013, Vol. 4, No. 4, p. 121-152. ISSN 2152-1034.
- DRURY, C. A., KRIECKHAUS, J. and M. LUSZTIG. Corruption, Democracy, and Economic Growth. *International Political Science Review*. 2006, Vol. 27, No. 2, p. 121-136.
- FRECKLETON, M., WRIGHT, A. and R. CRAIGWELL. Economic Growth, Foreign Direct Investment and Corruption in developed and developing economies. *Emerald Group Publishing in Journal of Economic Studies*. 2012, Vol. 39, No. 6, p. 639-652. ISSN 0144-3585.
- GLAESER, Edward L. and Raven E. SAKS. Corruption in America. *Journal of Public Economics* 90. 2006, p.1053-1072.
- HECKELMAN, Jac C. and Benjamin POWELL. Corruption and the Institutional Environment for Growth. *Research Working Paper, Department of Economics Suffolk University*. 2008, No. 6.

CHETWYND, E., CHETWYND, F. and B. SPECTOR. Corruption and Poverty: A Review of Recent Literature. *Washington, DC: Management Systems International, Inc.* 2003.

IGWIKE, R. S., HUSSAIN, M. E. and A. NOMAN. The Impact of Corruption on Economic Development: A Panel Data Analysis. *SSRN Working Paper Series* [online]. 2012 [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2003061

KAUFMANN, Daniel et al. Measuring Corruption: Myths and Realities. *Development Outreach: The World Bank* [online]. 2006, s. 37-41 [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: <http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/corecourse2007/Myths.pdf>

KIM, Chong-Uk and Gieyoung LIM. Corruption and Economic Growth: A South Korean Study. *Journal of Reviews on Global Economics*. 2015, Vol. 4, p. 1-7. ISSN 1929-7092/2015.

KOTLÁNOVÁ, Eva. Vliv institucionálního prostředí na velikost korupce: empirická analýza. *Politická ekonomie EKF VŠB-TUO*. 2012, roč. 60, č. 2, s. 167-186. ISSN 0032-3233.

KOVALOVA, Alla. Anti-Corruption Strategies in EU and NAFTA Member States. *ECPR General Conference Sciences Po, Bordeaux*. 2013.

KOYUNCU, Cuneyt and Gautam BHATTACHARYYA. Predicting Corrupt Practises in the Public Sector for 23 OECD Countries. *Applied Econometrics and International Development*. 2007, Vol. 7, No. 1, p. 15-36.

KULOGLU, A., LOBONT, O. and M. TOPCU. A question of causality between political corruption, economic freedom and economic growth in Europe. *University Library of Munich, Germany: MPRA Paper*. 2012, Vol. 9, No. 40365, p. 412-425.

LAMBDSDORFF, Johann Graf. How Corruption Affects Economic Development. *Global Corruption Report (2004)*. 2003a, p. 310-312.

LAMBSDORFF, Johann Graf. How Corruption Affect Productivity. *KYKLOS International Review for Social Sciences*. 2003b, Vol. 56, No. 4, p. 457-474.

MAURO, Paolo. Why Worry About Corruption? *International Monetary Fund Staff Economic Issues Series*. 1997, p. 12. ISBN 1-55775-635-X.

MAURO, Paolo. The Persistence of Corruption and Slow Economic Growth. *IMF Staff Papers*. 2004, Vol. 51, No. 1, p. 1-18.

MÉON, Pierre-Guillaume and Khalid SEKKAT. Does corruption grease or sand the wheels of growth? *Journal Public Choice by Springer* [online]. 2005, Vol. 122, No. 1-2, p. 69-97 [cit. 2016-2-5]. ISSN 1573-7101. Dostupné z: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11127-005-3988-0>

MO, Pak Hung. Corruption and Economic Growth. *Journal of Comparative Economics*. 2001, Vol. 29, No. 1, p. 66-79.

ROCK, Michael T. Corruption and Democracy. *United Nations DESA Working Paper* [online]. 2007, No. 55.

SWALEHEEN, Mushfig us and Dean STANSEL. Economic Freedom, Corruption and Growth. *Cato Journal*. 2007, Vol. 27, No. 3, p. 343-358.

TANZI, Vito and Hamid DAVOODI. Roads to Nowhere: How Corruption in Public Investment Hurts Growth. *Economic Issues series, International Monetary Fund*. 1998, No. 12., p. 12. ISSN 1020-5098.

VYMĚTAL, Petr. Ekonomické (přímé) příčiny a faktory podporující korupci. *Ekonomická revue ekonomické fakulty VŠB-TUO*. 2002, roč. 5, č. 4, s. 67-81. ISSN 1212-3951.

WEI, Shang-Jin and Richard ZECKHAUSER. Dark deals and dampened destinies: corruption and economic performance. *Elsevier Science, Japan and the World Economy: International Journal of Theory and Policy*. 1999, Vol. 11, No. 2, p. 443-454. ISSN 0922-1425.

WEI, Shang-Jin. How Taxing is Corruption on International Investors? *Journal The Review of Economics and Statistics by MIT Press*. 2000, Vol. 82, No. 1, p. 1-11. ISSN 0922-1425.

WEI, Shang-Jin. Corruption in Economic Transition and Development: Grease or Sand? *Geneva: United Nations Economic Commission for Europe*. 2001, No. 2, p. 101-112.

c) Elektronické dokumenty a ostatní

FRASER INSTITUTE, 2015. *Economic Freedom of the World* [online]. Fraser Institute [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom>

OECD, 2016. *GDP per head, US \$, constant prices, PPPs, reference year 2010* [online]. Organisation for Economic Cooperation and Development [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60707#>

RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ, 2013. *EPAC, UNCAC, IACA, OECD* [online]. Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/ostatni/epac--uncac--iaca-105198/>

THE HERITAGE FOUNDATION, 2016. *Index of Economic Freedom* [online]. The Heritage Foundation [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/index/>

THE WORLD BANK, 2015. *The Worldwide Governance Indicators* [online]. The World Bank [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

THE WORLD BANK, 2016. *World Development Report 2016* [online]. The World Bank [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016/about>

THE WORLD BANK, 2016a. *Gross capital formation (constant 2005 US\$* [online]. The World Bank [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.TOTL.KD?page=2>

THE WORLD BANK, 2016b. *Birth rate, crude (per 1,000 people)* [online]. The World Bank [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.CBRT.IN>

THE WORLD BANK, 2016c. *Research and development expenditure (% of GDP)* [online]. The World Bank [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS?page=2>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2011. *Bribe Payers Index* [online]. Transparency International [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/research/bpi/overview>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2013a. *Global Corruption Barometer* [online]. Transparency International [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/research/gcb/overview>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2013b. *Exporting Corruption: Progress Report 2013* [online]. Transparency International [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: http://www.transparency.org/whatwedo/publication/exporting_corruption_progress_report_2013_assessing_enforcement_of_the_oecd

TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2015. *Corruption Perceptions Index* [online].

Transparency International [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2015>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2016. *Corruption Perceptions Index* [online].

Transparency International [cit. 2016-2-5]. Dostupné z:

<http://www.transparency.org/research/cpi/overview>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2016a. *How do you define corruption?* [online].

Transparency International [cit. 2016-3-8]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/what-is-corruption/#define>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR, 2016. *Co je to korupce?* [online]. Česká republika: Transparency International [cit. 2016-3-8]. Dostupné z:

<http://www.transparency.cz/co-je-to-korupce/>

UNDP, 2016. *Mean years of schooling (of adults) (years)* [online]. United Nations Development Programme [cit. 2016-2-5]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/mean-years-schooling-adults-years>

WIPO, 2016. *Total patent applications (direct and PCT national phase entries)* [online].

World Intellectual Property Organization [cit. 2016-2-5]. Dostupné z:

<http://ipstats.wipo.int/ipstatv2/index.htm?tab=patent>

WORLD ECONOMIC FORUM, 2016. *The Global Competitiveness Report 2015-2016*

[online]. World Economic Forum [cit. 2016-3-8]. Dostupné z:

<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>

YAMAMURA, Eiji. Corruption and Fertility: Evidence from OECD countries. *Journal of Economics Research Institute*. 2011, Vol. 54, No. 3, p. 34-57. ISSN 2031-4892.

YAMAMURA, Eiji and Antonio R. ANDRÉS. Does corruption affect suicide? Empirical evidence from OECD countries. *University Library of Munich, Germany: MPRA Paper*. 2011, No. 31622.

ZURAWICKI, Leon and Mohsin HABIB. Corruption And Foreign Direct Investment: What Have We Learned? *The International Business a Economics Research Journal*. 2010, Vol. 9, No. 7, p. 1-9. ISSN 1535-0754.

Seznam zkratek

BI	Index korupce od Business International
BPI	Index plátců úplatků (Bribe Payers Index)
CPI	Index vnímání korupce (Corruption Perception Index)
EU	Evropská unie (European Union)
ICRG	International Country Risk Guide
IEF	Index ekonomické svobody (Index of Economic Freedom)
GCI	Globální barometr korupce (Global Corruption Barometer)
GCR	Global Competitiveness Report
GM	Governance Matters
HDP	Hrubý domácí produkt (Gross Domestic Product)
MENA	Blízký východ a severní Afrika (Middle East and North Africa)
MMF	Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund)
NAFTA	Severoamerická dohoda o volném obchodu (North American Free Trade Agreement)
NEW	čistý ekonomický blahobyt (Net Economic Welfare)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
PPP	Parita kupní síly (Purchasing Power Parity)
PRS	Political Risk Services
PZI	Přímé zahraniční investice
TI	Transparency International
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)
USA	Spojené státy americké (United States of America)
USD	Americký dolar (United States Dollar)
V4	Visegrádská skupina (The Visegrad Group)
WDR	World Development Report
WEF	Světové ekonomické fórum (The World Economic Forum)
WGI	The Worldwide Governance Indicators
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)
WIPO	World Intellectual Property Organization

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22.4.2016

Veronika Pančová

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1: HDP na obyvatele v zemích OECD (v USD, PPP) v letech 2001-2006

Příloha č. 2: HDP na obyvatele v zemích OECD (v USD, PPP) v letech 2007-2011

Příloha č. 3: Index vnímání korupce (CPI) v zemích OECD

Příloha č. 4: Vstupní data pro země OECD v roce 2001

Příloha č. 5: Vstupní data pro země OECD v roce 2011